31
10-F

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 H
49

31-10.F.19.

26-3-11-16

PANORMI
Apud IOSEPH GRAMIGNANI 1702

Digitized by Google

ARS
MEMORIÆ
VINDICATA

AVCTORE

D. JOANNE BRANCACCIO

ICto Panormitano.

ACCESSIT

Artificium Poëticum ad Scripturas Divinas in promptu habendas, memoriterque ediſcendas accommodatum.

Memoria Arte confirmanda eſt, ut ſit egregia.

Cicer. ad Heren. lib. 3.

PANORMI, MDCCII.

Typis Joſeph Gramignani. *Io*

Imp. Sidoti V. G. Imp. Griſinus P.

BIBLIOTECA N ROMA

ILL. DOMINO

D. JOSEPHO FERNANDEZ DE MEDRANO,

Ex Valdoſeræ Toparchis, Marchioni Mompilerij, de Conſilio S. C. M. Regni Deputato, & Tribunalis S. R. C. Præſidi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ARs Memoriæ, Ill. Præſes, quò cęteris præſtantior, eò hominibus hujus ævi deſpectior

atque odioſior, pro meis viribus vindicata, nunc publicam affectat lucem; utque prodeat ſecuriùs, Herois non minùs ſummo genere nati, quàm ſapientis, atque humani, ſtudioſiſſimè ambit patrocinium; tanti enim Mœcenatis proſapiæ ſplendore, doctrinâ comitate, haud difficulter lividos reprimet oculos, convincet pervicaces, veræ ſapientiæ ſtudioſorum amorem, atque honorem ſibi conciliabit; & ut Martiale utar: (a)

Nec rhonchos metuet Maligniorum,
Nec ſcombris tunicas dabit moleſtas.

Cui potius, Ampliſſime Vir quàm

(a) l. 4. 47.

quàm Tibi eam dicarem, inveni neminem; nam quidquid in multis effuſum eſt, in Te uno ad omnium invidiam miratur orbis, adeò ut Tibi uni plauſiſſe Claudianus videatur, cùm cecinit: (a)

——Sparguntur in omnes
In te mixta fluunt, et quæ diuiſa, beatos
Efficiunt, collecta tenes, &c.

Antiquiſſimæ autem ſtirpis Tuæ argumentum eſt illud maximè, quod in Tua domo liquida extat memoria nobilitatis, jam eximię ab octingentis annis, & ultra; quando nempè, indicto ab Saracenis Ramiro Regi Gallecię, ob ejuratum cẽtum puellarum tributum,

 bel-

(a) *lib.1.carm.2.verſ.33.*

bello; illorumque ſeptuaginta millibus Divi Jacobi, divinitùs adſtãtis, ac vexillum prçferẽtis, auxilio trucidatis (a); Anteceſſor Tuus alijque Regni Magnates (quos, ut Duces eſſent, in tam gravi certamine, Ramirus convocaverat (b)) in templo, Apoſtolo dicato, atque in loco, ubi apparuit, ob famigeratç victoriæ ſignum, erecto, ſodalitium, in quo non niſi ipſorum deſcendẽtes admittuntur, inſtituerunt. (c) Et nullis profectò confictis fabulis, ſed perenni

ex

(a) *Mariã. hiſtor. Hiſpan. l. 7. c. 13. Briet. ann. Mund. ann. Chr. 844.*

(b) *Saavedr. Coron. Gothic. de Rege Ramiro I.*

(c) *Maurus Caſtella Ferrer in hiſt. Divi Jacobi.*

ex capite uno ſucceſſione, per ſingulas uſque ad Parentem Tuum generationes authenticis documentis demonſtrata; quod ſanè perpaucis alijs, jã prçcellentioribus, videtur eſſe commune.

Si verò de ſcientiarum, bonarũq;artiũſuppellectile loquar, quis Te major?Nihil equidem in diſciplinis imum invenitur, vel ſummum, quò non pertingat vivida iſta acies genij, & ingenij Tui.Licèt enim graviſſimis Reipublicæ negotijs implicitus (quibus Tu ſumma cum fide, conſilio, atque induſtria defungeris, Optimo Principe teſte atque applauſore) ſucciſivas tamen, & ſubſecunda-

rias horas perire nequaquam ſuſtines; nec a luxu vel deſidia mentis petis àvocamenta, ſed quod otium à cura publica, & re familiari datur, id omne in varia doctrinæ ſtudia ità cōfers;ut in Te rectè illud Horatij experiatur: (a)

Nullum à labore te reclinat otium,
Urget diem nox, & dies noctem, neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.

Humanitas inquam Tua, quâ blādèTein omniū corda inſinuaſti, mirum quāta! Potuitne quiſquam unquam bonus Tecum biduum vivere, Tuæque comitatis atque ſuavitatis par-

(a) *Epod.Od.* 17. *verſ.* 25.

partem aliquam guſtare, quin ut ſibi totam ætatẽ Tecum exigere liceret, optaverit? Calamum teneo, cùm me non lateat, haſce laudes Te tam ęgrè admittere, quàm reliqui mortales libenter audiunt, etiã dum perversâ viâ ſequũtur ambitionem.

Patere igitur, Ill. Domine, munuſculum hocce tãquam meæ in Te obſervantiæ monumentum, Tibi offeram, non jam evolvendum illud, aut in Prytaneo alendũ (neque enim honor iſte, qui Athenis erat maximus, huic debetur opuſculo) ſed Tuâ tuẽdum auctoritate, quod nuper eâ, quâ vales ingenij vi prorſùs admirabili,

cùm appugnaretur vehementiſſimè, acriter adeò propugnaſti. Interea dum ego, quod unicè poſſum, feram Tibi ætatem, & proſpera quæque, ut debeo, præcor. Vale. Dabam Panormi Kalendis Junij 1702.

ILL. DOM. TUÆ.

Humillimus, & Addictiſſimus Seruus,
D. D. Joannes Brancaccio.

Epiſtola adm. Rev. P. Balthaſſa-ris ab Aci, Ord. Min. de obſer-vantia S. Franciſci, Provinciæ Siciliæ, Exprovincialis, Lecto-ris Generalis, & Concionato-ris clariſſimi, Viſitatoris Gene-ralis olim in Mediolanẽſi aliiſ-que Provinciis, & nuper in iſta Vallis Mazariæ, ad Auctorem à Mediolano miſſam, ex qua præſentis opuſculi conſcriben-di prodivit occaſio.

PRÆSTANTISSIMO VIRO U.J.D.

D. JOANNI BRANCACCIO

FR. BALTHASSAR AB ACI

FELICITATEM.

P*Ræfulgidos virtutis tuę radios, in deditiſſima tibi mẽte mea impreſſos, quocũq; pergam comites habeo & equidem jucũdiſſimos.*

In hac itaque Mediolanenſi, ac finitimis Vrbibus, quas peragrare me, Viſitatoris Generalis munere pro mea Seraphica Religione perfungentem, compulit obedientia, tuas recenſendi laudes non ſemel nactus sũ opportunitatem. Cùm etenim in ſubſecivis colloquiis cum Viris non vulgari eruditione præditis, de admirabilibus in re literaria ſive auditis ſive perlectis diſſertarem, de Artis Memoriæ prçcellẽtia, quę ſciebam dixi; at nõnullos ex colloquentibus impugnatores, eam abſolutè negãtes, adinveni. Tunc ad rationes confugi, & argumẽta, quibus illam niti à te didicerã; ac inſuper ea quæ in tui perſona, teſtis de viſu, & auditu expertus fueram, adjeci, tali ad circumſtantes loquens pacto. Ad veritatem Artis Memoriæ incõtrovertibilem oſtendendam, quid propriis oculis, & auribus perceperim, attendite. In Sicaniæ Re-

gno,

gno, quod omni ævo celeberrimos in quavis facultate homines protulit, hac tempeſtate Artis hujuſmodi Sectator, quin & Inſtaurator egregius emerſit D. Ioannes Brancaccius Panormitanus. Hic iuventa floreſcens, Vtriuſque Iuris laurea donatus, & Cauſarum patrociniis plauſibiliter addictus, nec non Humanioribus ſtudiis eruditus, alioqui à Natura ſterilem ſortitus Memoriam, illam eouſque Artificioſa cultura ex propria induſtria enunciatę Artis (cui Vos adverſamini) ope, fæcundavit, ut mę audiente, innumeros Iuris utriuſque Textus, cũctaſque Rubricas, nec nõ municipalium Regni Siciliæ legum Titulos, celerrima velocitate recitaverit. Huic autem prodigio aliud longè mirabilius Brancaccium adnectere obſtupeſcens inſpexi. Plura verborum, omni prorſus carentium ſignificatione cẽtena ab adſtantibus

bus

bus pronunciabantur; quorum nulla penitùs immutatione, vel hæſitatione, illicò ſeriem tam recto, quàm inverſo refereoat ordine, idque interpoſito etiam non ſolùm dierum, ſed & Menſium intervallo, denuò eadem felicitate repetebat; me cæteriſque omnibus, qui talia auſcultabamus, ſtupidis remanentibus. Sic inter Sodales & amicos Inſubres tuã, Brancacci præclariſſime, Artificioſæ Memoriæ mirificã acquiſitionem celebravi. Et revera in his exponendis non adhibui amplificationẽ. Verumtamen, quia adhuc aliquam in Contradictoribus ambiguitatem, & fortaſſe incredulitatem animadverti; à Te ad illam totaliter evellendã ſuffragia expoſtulare decrevi. Ne igitur grave ſit quæſo tibi quã celeriter mittere ad me doctrinarum, per quas Hujus Artis exiſtentia & ſoliditas firmetur, atque Auctorum de ea diſ-

ſe-

ſerentium, aliquod Epitome; ut illo munitus incredulos ŭdequaque convincere queam, tuamq; gloriam ulterius propagare. Interim devicti erga te animi mei, qua ſoles humanitate, affectum excipe ſinceriſſimum; & Altiſſimus diu te ad literariæ Reipublicæ bonum ſervet.

Ad

AD

BENEVOLUM

LECTOREM

PRÆFATIO.

MEMORIAM, (quæ Platoni eſt, *Mater Muſarũ*: Ariſtotili, *Scriba intus latẽs*: Quintiliano verò, *Eloquentiæ theſaurus*: Plutarcho, *Cella penuaria diſciplinarum*: Ciceroni deniq; *Divinitatis argumentum*) grandibus antiquitùs fuiſſe celebratam encomiis, veræ ſapientiæ ſtudia conſectãtium fugit neminem; *Nil Deus dedit homini sãctius* (inquit undecumque doctiſſimus Sabellicus) *nil utilius & ad eruditionẽ aptius; eſt hæc theſaurus diſciplinarum omniũ artiumque ſtudio, & labore quęſitarum cuſtos fideliſſima*: Plato au-

autem,cui Divini cognomen ob ingenii flumen aureū tribuit antiquitas, ità ſuadet, *Ac præter Deos, quos tu memorabas, alios inſuper invocare decet, præcipuèque Mnemoſinem, ideſt Memoriam, in qua Dea pręcipua orationis noſtræ momēta ſunt poſita*: Dictitabat etiam Alcander, è priſcorū numero philoſophus mimimè contemnendus, *Muſas ducere genus ab Iove, atque Memoria*. Quam præclaram Alcādri ſententiam Afranius Poeta nobilis ac vetus, mutato patre, matre retenta, verſibus illigavit, cùm cecinit, Sapiētiam Uſus, ac Memoriæ filiam eſſe:

Vſus me genuit, mater peperit Memoria:
Sophian vocant me Graii, vos ſapientiam.

Cauſam ſi quęras, cur unam hāc tanti faciant potentiam, reſpondebunt Frācifcus Patricius, *Memo-*

moria Reges, ac Principes multùm commendat: Alexander, *Memoria, & recordatio ſunt cuſtodiæ quædam, & ſalutaria vitæ ſubſidia*: Plinius, *Neceſſariū maximè vitæ bonum*: Petrus Cardinalis Aldobrandinus, *Optima Sapientiæ ſchola Memoria eſt, hæc enim non magiſtra modò, ſed & mater veteribus eſt conſtituta Muſarum.* Dicēt Divus Thomas, *Memoria horreum mentis eſt, imò theſaurus, exquiſitiſſima rerum omnium opulentia refertus*: Petrarcha, *Memoria præteritorum eſt præſentium intelligentia, futurorum providentia*: Quintilianus, *Omnis diſciplina Memoria conſtat: fruſtraque docemur, ſi quid audimus præterfluat*: Divus Auguſtinus, *Memoriam ſapientiæ parentem eſſe, & inanem prorſus omnem laborem ad ſapientiam adipiſcendam, niſi hac veluti ſpiritu quodam rega-*

ga-

gatur. Adnectent Caſſiodorus, *Magnum beneficium oblivionis neſcire defectum, & quædam ſimilitudo cæleſtium eſt decurſa ſemper habere præſentia*: Joannes Damaſcenus, *Memoriam altricem eſſe ſapientiæ, & inſigne demum Divinitatis argumentum*: Cicero tandem, *Locupletiſſimum ſapientiæ ærarium Memoria eſt, ac inventorum theſaurus*; & præſtantiùs alibi, *Tantùm ſcimus, quantum Memoria tenemus.*

Quid autem multa didiciſſe, quid legiſſe multa proderit, ſi ea, quæ legeris, quæ didiceris, iterùm elabi patiaris. Theſaurus enim Memoriæ niſi rebus, ac verbis adinventis excogitatiſq; cuſtos adhibeatur: niſi depoſitā hanc ſupellectilem, ſibi commēdatam, reddat Oratori dicēti fideliter: omnis ingenii labor in in veniendis rebus novis recon-

di-

ditis, mirabilibus ; omnis incol-
locādis ordine pulcherrimo inventis induſtria:ſentētiarum deniq;pręclariſſimarum copia omnis, atque apparatus,miſerabiliter pereat,eſt neceſſe. Tolle Memoriam civi ſtudioſo Reipublicæ,qui fungi ſuo poterit officio? Hujus beneficio deſtitutus Orator, alioqui multis præcellens partibus , rudi plerumque ſimilis videtur,& imperito. Quo riſu omnium exceptus eſt Curio, qui cùm contra Titiniam dicturus , totam ſubitò cauſam eſt oblitus . Quid faciet ſine Memoria Juriſconſultus , cui eam profundo eſſe, veteri jactatum proverbio , perpetuâque firmatum habemus experientiâ , ut nemo ſine illius ope inter eorum ſubſellia nomen fuerit famamque conſecutus? Quid Philoſophus, in quo Plato non uno in loco Memoriam requirit, ſi progreſ-
ſus

ſus in philoſophia facere cupiat, eam cum ingenio judicioq; conjungens? Ubi Arithmeticâ imbuti diſciplinâ tutò recordēt numeros illos propè innumerabiles, quibus ſe pluviæ, maris, fluviorum guttas numerare; littorumque omnium arenæ, tum ejus, quæ totum impleret Mundum, certâ numerum colligere ratione profitentur? Ac ne longum faciam pretereo Mathematicum, Medicum, Hiſtoricum, Poetam, Concionatorem, Grãmaticum, atque alios doctrinarũ artiumq;doctores,qui deMemoriç dominatu pelli nequaquã patiuntur.

Hinc factum eſt, ut artificiola quædam, non pœnitùs ſpernenda, Memoriç augēdæ gratiâ,antiquorum ſapiētiſſi excogitarēt. Quos inter cũ SimonidesChius principem omniũ conſenſu fuerit ſedem conſecutus, non imme-

meritò ejus Artem, Athenis pu-
blicis in ſcholis legendam, ſunt arbitrati. Quam licèt, poſt remotas è Græcia ſcientias deperditam, innumeri poſteris ſcriptam reliquiſſent; eam tamen incondito obſcuroque dicendi genere ità operuerunt, ut paucis datum fuerit hanc adire Corinthum.

Cùm autẽ ego à gravioribus ad amœniora deflecterem exercitia, ut ſic alternante operâ, & certantibus, ut ità dicam, ſtudiis mox ad unum, exinde ad alterũ ſcientiæ genus, vegetiorem redderem mentem alacrioremque, (*Alit enim lectio ingenium*, inquit Seneca, *& ſtudio fatigatum non ſine ſtudio reficit*) ad meas pervenit manus de hac Arte libellus, à Schenkelio conditus; cujus perſpecto tãtùm titulo, dixi nonnullis Viris alioqui non vulgaribus, Artem dari poſſe ad au-

augẽdam Memoriam propè Divinam; ſed quò illis hoc viſum eſt creditu difficillimum; eò cupido me inceſſit arcanum tã mirabile nanciſcendi, magis atque magis cùm Memoriâ (teſtor Deum) parùm firmâ me ſentirem.

Artem igirur Schẽkelii ſummâ mentis reflexione pervolui, & quamvis, ut verum fatear, tot ſalebris, & sẽticetis refertam, tot cimmeriis involutã tenebris repeririſſem, ut parùm abeſſet, quin ex improbo labore animum abiicerem; reiteratis verò paulò profundiùs ſtudiis tandem, Deo annuente, inveni vera eſſe, quæ de ea priſcorum ſparſerat auctoritas. Cœpi inquam coram multis pro viribus Artis oſtendere prodigia, & quando illos experientiâ convincere cogitabam, tãtum abfuit, ut ſibi hoc perſuaſum eſſet, quantum adfuit, ut acriùs Artem (ignorantiæ ne, an livo-

livoris æſtro neſcio) obtrectare contemnere, explodere inceptarent. Nam fuerunt nonnulli, qui cùm ſpecimina à me exhibita in ficias ire nequirent, id non Artificioſæ, ſed naturali tribuebant Memoriæ. Alii verò, qui ſterilẽ prius in me Memoriam deprehenderant, vel ope anacardinæ confectionis, vel (quod deterius erat) non ſine sycophantiæ piaculo, Cacodæmonum miniſterio illa prẹſtitiſſe aſseverabāt. Quapropter, ut Artem penè conclamatam, meque ab obtrectatorū vindiciis abſolverem, illius apologiam ſcribere in animum induxi. Hanc cùm pẹrlegerint Amici, aliique curioſi viri, non ſemel impulerunt me, ut eam, utpote Reipublicæ literariæ utiliſſimã, publici Juris facerem; & licèt dubio diù fuiſſem conſilio; tandem ſuaſu præclariſſimi viri P. Balthaſſaris ab Aci, Ord. Min:
de

de obſervantia Sancti Franciſci (cui, quod poteram, ob longævã neceſſitudinem, nefas erat denegare) prẽsẽs opuſculum in lucem edere decrevi.

Hoc autem in quinque capita duxi diſſecãdum. In Primo Artis Memoriæ diſciplina rationibus, auctoritate, experiẽtiâ probatur; nonnullis etiam objectionibus occurritur. In Secundo de Inventore, & de Auctoribus, qui de ea ſcripſerunt, loquitur. Modus quoque detegẽdi ſcripta illorum obſcura, à multis deſideratus, à nemine tamen hactenus integrè exhibitus, pãditur. In Tertio Hiſtoria chronologica eorũ, qui Memoriâ floruerũt egregiâ, exponitur; ubi pluſquam 200. Illuſtres viri recenſentur, quorum 90. & Illuſtriores quidem Artis ope hanc conſequutos eſſe præſtantiam, convincitur. In Quarto paradoxa, quæ ex ea naſcũtur,

referũtur. In Quinto brevis idea Artis Memorię,quam in Grãmaticam,Syllabicam,Poeticam,Topicam dividimus, adumbratur.

Prę manibus habeo uberrimũ hujus Artis tractatum,tribus diſtinctum libris; quorum Primus quidquid ad eruditionem tam ſacram, quàm prophanã pertinet, indicabit: libellum etiam de naturali Memoria fovenda,ex ſelectiſſimorum Medicorum mente excerptum,ſuppeditabit.Secundus Artis præcepta fuſiſſimè expromet;& ità ut quilibet ſine doctore illa ex ſemetipſo percipiat atq;experiatur. Tertius praxim, ſive expeditam methodum Artis applicandę in omnibus ſcientiis, artibuſq; liberalibus patefaciet.

Huic interim opuſculo benevole Lector fave,in quo ſi nõ expectationi Literatorũ ſatisfeciſſe videbor, ingenii imbellicitatẽ excuſes velim. Vale.

In laudem Artificioſæ Memoriæ Carmen.

TEmporis ut longi ſpatio præcepta teneri,
Et poſſint animo fixa manere tuo;
Hanc lege collectam memorandi gnaviter Artem.
Qua ſine, judicio mens hebet ipſa ſuo.
Hæc eſt ingenij lumen, cuſtoſque laboris;
Erigit hæc ſēſus, intrepidoſq; facit ſuis.
Nec tu contemnas, Cicero quod voce diſerta
Cōprobat, & verbis ornat ubique ſuis.
Et quod Simonides, ſeu Metrodorus, ut ajunt,
Inventum cura gaudeat eſſe ſua.
Quod vel Ariſtotiles divinum credere munus
Non dubitat: Sophicæ gloria prima ſcholæ.
In quo Carneades totis laudatus Athenis
Floruit; & Senecæ vis memoranda fuit.
Rhetores hæc firmat, juvat hæc Ars jura volentem
Diſcere: vix aliud Pallas amavit opus.

ALIUD

Nicolai Solnitro.

ARs divina ſatis; Paucis vix credita; Paucos,
Quos lactet, reperit, provida Diva ſinu.
Hæc Lethen, hominumque fidem, tum præpetis auſus
Ingenij ſuperat, vincit & orſa face.
Quis neget æthereo prognatam fulgure: Solem
Dum ſimulans radijs, lumina cęca ferit.

Ars Memoriæ Poeſi apprimè Utilis.

D. Jo: Franciſci Barſanti EPIGRAMMA.

NEquicquam ſcandis Parnaſſi devia Vates,
Mnemoſine faciles ni docet Arte vias.
Quid præcepta juvant tanto ſudore parata?
Si veluti ac ſudor protinus illa fluunt?
Quid iuvat inſomnes ſub Cyrrha ducere noctes,
Gre-

Græca niſi vigili ſomnia mente ſedent?
Quid Phœbi in cartis pallente ſeneſcere vultu,
Si peritura legis, ſiq; legendo peris?
Mnemoſinen tollas, ſtudium jam deperit omne,
Et, quæ multa dedit, ſubripit una dies.
Hanc igitur totis amplectere viribus Artem,
Multa potes comite hac, hac ſine nulla potes.
Hac ſine, Permeſſi nequicquam flumina quæris,
Hac ſine, Permeſſi Tantalus alter eris.

EJUSDEM,

De D. Joanne Brancaccio Memoriæ Artem vindicante.

TETRASTICON.

CUm decertatam Memorandi vindicat Artem
Joãnes, Artē pugnat & arte dari,
Hac vel in Arte ſuum redd t Memorabile nomen,
Hac vel poſt cineres, vivet in Arte Memor.

AD U. I. D.

D. JOANNEM BRANCACCIO, Pro ſuo Artis Memoriæ opuſculo

Epigramma

D. ANTONINI FALSAPERLA.

HUic hebetes, ſtupidæque, rudeſq; accurrite mentes,
Ars ubi dat memores prodigioſa modos.
Senſerat hanc ſtygiis oblivio nata fluentis,
Horrendumq; imis mugiit ęgra vadis:
Viderat hanc ævi Cuſtos, rerumque Miniſtra
Mnemoſine, & criſpis riſit amica genis.
Verſaque Joanni dixit tua ſcripta venenant
Lethen, Virtuti balſama honora ferunt.

De

De D. Joanne Brancaccio, Memoriæ Artem præbente,
Anagramma numericum
D. NICOLAI FERNANDEZ DE MEDRANO.

Programma

D. JOANNES BRANCACCIO PANHORMITANUS.

1140.

Anagramma

ECCE SIMONIDES REDIVIVUS

1140.

Epigramma.

SImonides Artem Memorandi invenit Athenis,
Et fuit ingenio, ſed magis Arte memor.
SIMONIDES REDIVIVUS adeſt nunc ECCE Joannes;
Ille Artem Achæis præbuit, Hic Siculis.

NOMINA
AVCTORVM,

Ex quibus hoc opuſculum excerptum eſt. Qui aſteriſco notantur, de Arte Memoriæ ſcripſerunt.

A.

* A Contius.
* Adamus *Melchion.*.
* Æneas Sylvius
Abranius.
* Agricola.
* Aguilera.
Aimonius.
* Alberſtat.
* Albertus Magnus.
* Albertus *Michael.*
* Albertus *Leãder.*
Alcæus.
Alcander.
Aldobrandinus
Alexander.
* Alphonſus de Marco.
* Alſtedius.
* Amaſæus.
* Amerbachius.
* Anacreon.
* Anonymus.
* Anonymus Alter.
* Anonymus Alter.
Antiſthenes.
* Antonius ....
Apollonius Thyanæus.
* Apſinus.
* Aquavivius.
* Arelius.
* Areſius.
Ariſtophanus.
* Ariſtotiles.
Ariſtoxenes.
* Arriaga.
* Artiga.

Art.

Art. Duck.
Aſchilus.
* Avenrois.
D. Auguſtinus.
Avila.
* Auſtriacus.

B.

* B Aconus.
* Baldinus.
Bartolus *Daniel.*
* Baun.
Baudius.
* Becherus.
* Bejerlinck.
Bellarminus.
* Bergon.
* Bertramus.
Bias.
Blondellus.
*Blondius.
Blount.
Boccalinus.
Boccatius.
* Bonckmans.
* Boncherus.
Bonet.
Bordonus.
* Bosfeld.
Brandolinus.
Brietius.
* Brixius.
* Brunus.
* Brurenius.
Bruſſonius.
* Bullingerus.

C.

* C Accialupus.
Cæſar.
Cæſarinus.
* Calcagninus.
Callemachus.
* Camerarius.
Campenſis.
Caniſius.
* Cœlius Secũdus.
* Capella.
* Caſſaneus.
Caſſiadorus.
* Caſtrus.
Catullus.
* Celte.
*Chyterus.
* Cicero.
Claudianus.
* Claugerus.
* Coletus.

* Caramuel.
* Carbone.
* Cardanus.
* Carinus.
* Carneades.
Carrera *Petrus*.
Caſaubonus.
*Conimbricẽſes.
* Contius.
Cottonus.
* Crucigerus.
Curtius.
Cuſpianus.
* Cyprianus.

D.

* DAn Lloidi Dannau-verus.
* Dathus.
Demoſthenes.
Dempſterus.
* Diagoras.
Digbæus.
Dion Caſſius.
* Dola.
Douſa.
* Drexellius.
* Drexerus.

E.

EIſengreinus.
Ell. du Pin.
Emmius.
Ennius.
* Eraſmus.
Erithræus.
Euripides.
Euſebius.

F.

FAber *Baſilius*.
Faber *Petrus*.
* Fereira.
* Fieinus.
* Folietta.
Forbennius.
* Fortias.
* Freigius.
* Friccius.
* Friſchlinus.
* Friſius.
* Fuchſius.
* Fycherus.

G.

G.

GArſias. Grotius.
Gellius. Groſſus.
* Geſualdus. * Gruterus.
* Gorgias. * Guarinus.
* Gratalorus. Guido.
Gregoras. * Gulielmus.
* Gregorius Tholoſanus.

H.

HAmel. * Hippias.
* Hegendorfinus. Homerus.
Heilinus. Horatius.
* Herbeſius. * Herndroff.
Heſiodus. * Horoſco.
D. Hjeronymus. Hoſius.

I.

IOannes Damaſcenus. * Juvenalis Ananienſis.
* Joſſet. * Izgentinus.
Jovius. * Izquerdus.
Junius.

K.

KEkermannus. * Kinskolten.
* Kieſerus. * Kircherus.

L.

* LAncellotus. * Lorhardus.
* Lavinheta. Lorinus.

Leun-

Leunclavius.
Libanius.
Livius.
Longolius.
Lucianus.
Lycophrones.
Lyranus.

M.

MAcedus *Frã-ciſcus.*
* Magirus.
* Magontius.
Majolus.
* Majoragius.
* Manſueti.
Manutius *Aldus.*
Manutius *Paulus.*
* Megiſerus.
* Mendoça.
* Metrodorus Sce-ptius.
Meurſius.
* Middendorpius.
* Minkouus.
Miræus.
* Mommeranus.
* Monleus.
Moreri
* Maraſiotus.
* Marcellius.
* Marcus Julius Camillus.
* Mariguſius.
* Marta *Doctor.*
* Maſculus.
* Maſius.
* Mathematicus.
Morinus.
* Moſellanus.
* Moyrans.
Moyſes.
Muler. Nic.
Muretus.
* Murmellius.
Muſæus.
* Muſſus Cornelius.

N.

NAudius.
Nigronius.

OF-

O.

OFmannus.
Oppianus.
Orphæus.
* Oſerius.
Oſiander.
Owenius.
Oyeda.

P.

PAcius *Angelus*.
* Paëp.
Palladius.
Pamphilus.
* Panigarola.
Paterculus.
* Patritius.
S. Paulus.
* Payeno.
Pelbrat.
Perez *Jacobus*.
* Peruginus.
Peſcane.
Petrarcha.
* Phaoſpharus.
* Phavonius.
Pichardus.
Picus *Franciſcus*.
Picus *Joannes*.
Pindarus.
* Piſcator.
Pitſeus.
Plato.
PliniusSecũdus.
* Plotinus.
* Plutarchus.
Polias.
* Politianus.
Polydorus Virgilius.
* Porta.
* Portius Latro.
Poſſevinus.
Poſtellus.
Proclides.
Propertius.
* Publicius.

Q.

QUintilianus.

R.

R.

* RAdelif.	* Reiſch.
* Ramus.	Rhò.
* Rauchinus.	* Rhodes.
* Ravellinus.	* Riccius *Mattheus*.
* Ravēnas *Petrus*.	
Raviſius.	* Robert.
* Raym. Lullus.	* Romberch.
Ray. Theophilus.	* Roſſellius.

S.

SAbellicus.	Seneca. *Lucius Annæus*.
Sacra Scriptura.	* Serra.
* Salazar.	* Siberus.
Salluſtrius.	Silvius.
Sander.	* Silvius.
Sanderſon.	* Simō Lucēſis.
Sarzanus Arabs.	* Simonides.
* Savanarola	* Simplicius.
Scaliger *Joſeph*.	Sixtus Senēſis.
* Scaynus.	Solinus.
Schalichius.	Sophocles.
* Schenkelius.	* Spagēbergius.
* Schorus.	* Spelta.
* Schoctus *Gaſpar*	Statius.
Seldenus.	Stephanus *Henricus*.
* Senectus.	Steſicorus.
* Seneca. *M. Annæus*.	Strada *Famian*.

Sua-

Suarezius. Suidas.
Svetonius. * Sulpicius.

T.

TAcitus. Theocritus.
Tarſia. Thuanus.
Teiſſierius. Tibullus.
* Teutlerus. * Timplerus.
* Thomas Aquinas. * Toſcanella.
* Trevellius. * Trithemius.
Trigautius. Tuningius.

V.

VAlerius Maximus. Voëllus.
Volaterranus.
Vander Linden. * Voſſius.
* Vargas. * Wangeſeilius.
Varro. Weber.
* Vatablus. Weſticenſis.
* Vegius. * Weida.
* Velaſquez. * Wicellius.
Villadæus. * Willichius.
* Villanovanus. * Willius.
* Virgilius. * Vulterius.
* Vives. * Wimphelingus.

X.

XEnophon.
Xilander.

Z.

* ZAnchieus.
* Zuiglius.

Y.

YPedius.

NO-

NOMINA
EORUM,

Qui memoria floruerũt egregia. Qui aſteriſco notantur Artificioſam Memoriam ſũt profeſſi.

A.

P. Adrianus Magõtius. pag.	167.
P. *Aexãder Macedo.	65.
Alexander Rhò.	161.
Alphonſus Toſtatus.	98.
Amalaſonta.	88.
* Amicus Petrarchæ.	95.
Ammonius.	82.
Andreas Maſius.	126.
P. Angelus Pacius.	139.
Antigonus.	66.
Antonius Ægyptius.	84.
Antonius Magliabechi.	185.
* Antonius Ravennas.	113.
* Antonius Trombetta	99.
Apollonius Thyanæus.	80.
* AppiusClaudius.	68.
Archippus.	61.
* Ariſtotiles.	63.
D. Auguſtinus.	87.
AuguſtinusBarboſa.	176.
* AuguſtinusHunnęus.	139.

Ber.

B.

* BErnardus Lavinheta. 165.
* Boncherus. 186.

C.

* CArmidas. 75.
* Carneades. 68.
Caſſius ſeverus. 70.
* Chriſtopharus Longolius. 115.
* Cicero. 74.
P. Claudius Aquaviva. 159.
* Claudius Cæſar. 78.
* Clemens VI. 93.
Craſſus. 57.
Comes Mediolani I. 90.
* Cornelius Muſſus. 128.
* Cornificius. 73.
* Corſicus Juvenis. 132.
Coſroês. 88.
* Cunhebertus Tonſtallus. 138.
Cyneas. 64.
* Cyrus Major. 60.
Cyrus Minor. 65.

D.

DAvid Blondellus. 178.
Delrius. 148.
Demoſthenes. 63.
* Dominicus Antonius de Liutis. 100.
Dominicus Baudius. 147.

Do-

*Dominicus Georgius. 100.
* Dominicus deMaſſa. 100.
Druydæ. 62.

E.

* ERaſmus Roterodamus. 115.

F.

FRanciſcus Cardulus. 172.
* P.Frãciſcus Macedus. 179.
* Franciſcus Molinus. 132.
* Franciſcus Panigarola. 143.
P.FranciſcusRaymundus. 185.
Franciſcus RexGalliæ. 119.
P. Franciſcus Suarezius. 160.
Franciſcus Tygri. 95.
Fridericus I. 91.
* Francofurtenſis quidam. 162.

G.

GEnethilius pag. 89.
*Georgius Bollocus. 139.
Godefridus Lummius. 122.
Gregorius III. 89.
Gulielmus Poſtellus. 223.
Gulielmus Xilander. 131.

H.

HAdrianus Imperator. 80.
Hadrianus Junius. 22.
* HenricusGravius. 139.
D.Hieronymus. 85.
Hieronymus Aleander. 117.

Hie-

*Hieronymus Cardanus. 120.
*Hyeronimus de Polichaſtris. 99.
* Hieronymus Veronenſis. 99.
* Hippias. 62.
* Hortenſius. 69.

I.

* Jacobus Chriton. 142.
P. Jacobus Laynez. 124.
Janus Douſa. 146. Indi 62.
Joachimus Camerarius. 118.
Joannes Avila. 127.
Joannes Baptiſta Caramba. 173.
* Joannes Baptiſta Porta. 146.
* Joannes Bateus. 167.
* Joannes Chetonus. 138.
* Joannes de Aquila. 90.
* Joannes de Canali. 102.
* Joannes Franciſci. 138.
* Joannes Longus. 138.
P. Joannes Lorinus. 171.
* Joannes Maria Riminaldus. 100.
Joannes Morinus. 177.
Joannes Palæſtinus.* 83.
* Joannes Paëp. 186.
P. Joannes Perez. 165.
* Joannes Picus. 111.
* Joannes Seldenus. 174.
* Joannes Trithemius. 113.
* Jordanus Brunus. 186.

Jo-

P. Joſeph Mazzara. 178.
* Joſeph Scaliger. 140.
S. Irenæus. 81.
* Julius Cæſar. 73.
* Juſtus Jungmannus. 178.
* Izquerdus. 184.

L.

* LAmbertus Schēckelius. 157.
* Laurentius Bonincontrius. 118.
Laurentius Grana. 148.
* Leonellus de Bruturis. 100.
Lilius Gregorius Gyraldus. 118.
* Lucius Lucullus. 71.
* Lucius Scipio. 66.
Ludovicus Pontanus. 97.
Lyſiades. 61.

M.

* MArcus Antonius. 128.
* P. Matthęus Riccius. 149.
Maurilius. 08.
Maximilianus I. Imperator. 131.
* Metrodorus Sceptius. 70.
* Michael Mauritius. 163.
* Mitridates. 75.
* Muretus. 136.

N.

NEpotianus. 84.
* Nero. 80.

Nico-

Nicoletus Theatinus. 99

O.

ORigenes. 82.

P.

* PAulus Boi. 140.
Paulus IV. 123.
* Petrarcha. 9.
* Petrus Caniſius. 177.
Petrus Cottonus. 169.
Petrus Heylinus. 176.
* Petrus Roccabonella. 99.
* Petrus Thomaſius Ravēnas. 99.
Petrus Trecenſis. 113.
* Plato. 63.
*Portius Latro. 76.
Proſper Padianus. 129.
* Publicius. 186.

Q.

Q. Fabius Maximus. pag. 67.
Q. Mutius Scevola. 70.

R.

* RObertus Sanderſon. 171.

S.

* SAbellicus. 114.
Saluſtius Syrus. 89.
Scotus. 92.
* Seneca *Marcus Annæus*. 77.
* Seneca *Lucius Annæus*. 78.
*Simonides Chius. 57.

Sim-

* Simplicius. 86.
Stanislaus Oſius. 130.
Sueſſonienſis Puer. 89.

T.

Themiſtocles. 58.
Theodectes. 64.
Theodorus Beza. 126.
* Theodorus Metochites. 91.
* D. Thomas Aquinas. 92.
Thomas Dempſterus. 164.
Thomas Morus. 117.
* Thomas de Vio. 116.
* Thomas Watſonus. 138.

V.

Valens Diaconus. 84.
Ubbo Emmius. 169.
* Virginius Cæſarinus. 188.

Z.

* Zbyngneus Goraisk. 161

INDEX CAPITUM.

CAP. I.

Artificioſæ Memoriæ diſciplina probatur. Objectionibus occurritur. pag. 1.

CAP. II.

De Inventore Artis Memoriæ: de Viris Illuſtribus, qui de ea ſcripſeruut; & de modo detegendi ſcripta eorum obſcura. pag. 27.

§. 1. *Clavis univerſalis, quâ ſcripta obſcura Auctorum Artis Memoriæ aperiuntur, ac deteguntur.* pag. 42.

§. 2. *De modo detegendi vocabula occultata.* pag. 43.

§. 3. *De Dictionibus, quæ longè diverſam à propria obtinent ſignificationem.* pag. 47.

§. 4. *De Abbreviationibus.* 45.

§. 5. *De Literis ſolutis, quæ pro integris dictionibus ſunt appoſitæ; & primò de Majoribus* pag. 49.

§. 6. *De Literis Minoribus.* pag. 50.

CAP.

CAP. III.

De Admirabili Nonnullorum Memoria. pag. 55.

CAP. IV.

Paradoxa, quæ ex hac Arte naſcuntur. pag. 187.

CAP. V.

Brevis Artis Memoriæ Idea. p. 197.
De Arte Memoriæ Grammatica. pag. 197.
De Arte Memoriæ Syllabica. p. 203.
De Arte Memoriæ Poëtica. pag. 203.
De Arte Memoriæ Topica. pag. 223.

ARS

ARS MEMORIÆ VINDICATA.

AUCTORE

D. JOANNE BRANCACCIO

JURISCONSULTO PANORMITANO.

CAPUT I.

Artificioſæ Memoriæ diſciplina probatur. Objectionibus occurritur.

MAGNAM aggredienti provinciam demonſtrandæ ARTIS, cujus Ope ad miraculum uſque naturalis augeatur memoria, licèt ſelectiſſimorum hominum, quos ipſa, etiam rerum omnium magiſtra, experientia convi-

cerit, allevet auctoritas: eam nihilominùs exemplis, ac rationibus ſuſtinere adnitar, vel ipſo refragante Ariſtotele, qui effatur. *Rationem quærere, ubi ſenſus fidem facit, imbecillitas eſt intellectus*. Verumtamen cùm peritis multùm debeamus, imperitiſque, qui etſi mirabiles fateantur effectus, id naturali memoriæ, aut Magicæ Arti indecorâ fronte tribuant, non abs re obduratos negantium hanc Artem animos auctoritatibus emollire, ac rationibus convincere ſtudebo.

Inficiari poſſe minimè puto naturã ab Arte perfici; Ars enim quæ vel natura ipſa complere nequit, abſolvit, ut Peripateticorum Princeps aſſeverat *Phyſic. 2. cap. 3. text. 29.* ubi: *Ars alia quidem perficit, quæ natura non poteſt perficere; alia imitatur*. Divinus doces Plato *lib. 14. in Gorg.* ibi: *Peritia efficit, ut via noſtra per Artem incedat; Imperitia verò, ut temerè per fortunam circumagatur*. Et quod diſertiſſimus Pamphilus Poëta ſuadet,

Nam

Nam ſolet Ars dominum ſæpè juvare ſuum.

Ars animos frangit, vel firmas dirimit Vrbes,

Arte cadunt turres, Arte levatur onus.

Inde

Vſus, & Ars docuit, quod ſapit omnis homo.

Et rurſum

Sine Arte nunquam omninò natura eſt ſatis,

Quodcumque tandem ſtudium nominaveris,

Nec Ars adepta natura quicquam poteſt.

Enimverò quæ vis animi noſtri, quæ potentia, qui ſenſus, quod denique humani corporis membrum Arte perfici non poterit? Balbutiebat ſapientiſſimus Demoſthenes, cumque R. literam dicere non poſſet, naturæ iniuriam perſequebatur, utque contractum à teneris unguiculis vitium propulſaret, Artis conſilio, immiſſis ori calculis, ad maris littus adeò clamitabat, ut fractis ſuperatiſque linguæ impedimentis, Orator evaſerit facundus diſertus, eloquentiſſimus.

Artis identidem miraculo muti ab incunabilis, & ſurdi non ſolùm legere, charaćteres formare, variaſque diſciplinas edidicêre, quemadmodum noſtra ætas vidit in D. Hyacinto, D. Carolo, & D. Alberto Impellizzeri fratribus, ex nobilibus Netinis, & in Joanne, & Antonino Galbato Terræ Naſi; verùm etiam optati ſermonis noverunt uſum, grataſque alloquentium voces excepere. Hujus Artis inventio ab divite Divini ingenij auriſodinâ Joannis Pauli Bonet, Hiſpani exhauſta creditur, qui Comitis ſtabuli Caſtellæ fratri natu minori audiendi uſuram conceſſit, cujus ad aures nec immiſſus clamantium ſonus, nec fulmineus tormenti bellici boatus penetrabat, linguam ſurditatis vinculo alligatam ſoluit, qui exinde ſermones interſerens, Hiſpanicum, & Cambrobritannicum calluit idioma. Obſtupeſcente Artis prodigium Comite Kenelmo Digbæo: *in tract. de natur. corpor. cap.* 28. qui ſæpè ſæpiùs cum eo ſermones miſcuit. Et ad hoc quoque thema pertinet libellus ille à F. M. B. ab Helmont elucubratus; cujus

jus titulus, *Alphabeti verè naturalis breviſſima delineatio*: ubi duodeviginti ab utero mutos, & ſurdos mirabilis Artis medelâ curaſſe atteſtatur.

Nec mirum tot tantaque monſtra Artem in viventibus peperiſſe, cùm Albertus Magnus ſtatuæ arte purè naturali fabrefactæ vocem dederit, ne dicam ſenſum, (quod apud gravioris notæ Viros haud ambigitur) & planè plura ſimulacrum illud edidiſſet, ni D. Thomæ incuria, inſuetâ alloquentis imaginis voce territi, incuſſo verbere diſſolviſſet. Cujus ruinâ adeò indoluit, ut inclamaverit opus quadraginta annorum (triginta annorum ſcribunt Majolus, & Weberus *in Arte diſcurrendi*) confregiſti Thoma.

Hujuſmodi ad exemplum P. Athanaſius Kircherus *in ſua Muſurgia lib.* 9. aſſerit ineſſe ſibi animum conficiendi ſtatuam, quæ in conclavi poſita, aut in aere pendula quoslibet ſonos tam articulatos, quàm confuſos perfectiſſimè emittat; circũadſtantes, inquiens, eam alloquentem non ſine ſupercilio videbunt

& audient, obſervabunt oculorum motum, labiorum linguæque agilitatem, totiuſque corporis compagem quaſi animâ fruentis admirabuntur: cauſa tamen tanti arcani eos fallet, oculis in opere intentis illam per partes rimabuntur medio ex aere pendentem, nullo ſubnixam fulcimine, nulli contiguam canali, nullis animatam rotis, & proprijs oculis vix fidem adhibebunt; cùm, quo artificio condita ſit, quamve ſui motus machinationem habeat ignorent; & tamen reconditarum Artium copulatione id fiet. Nec abs re hìc Kircheri verba ſubnectere viſum eſt. *Quæcumque promitto in effectum infallibilem duci poſſunt, modum tamen (ne tam ſublimia arcanarum rerum myſteria, ac ſolis Magnatibus revelanda, cuivis obvia fiant) conſultiùs ſilentio ſupprimendum duxi.* Confluunt ad hoc Scotthi verba *in magia Phonotec. Quis curioſorum non ardeat deſiderio ſecreti tam abditi, & mirabilis? Ego certè cum Romæ eſſem dicti P. Kircheri in re literaria ſocius, non ſemel ſollicitavi, ut id mihi pandere digna-*

re-

vetur. Pandit tandem multis precibus defatigatus, ſed eâ conditione, ne illud publici juris facerem. Artificium non eſt admodum difficile, quamvis multorum ſumptuum. Inhæſerat mēti ejuſdem P. Athanaſij Artem propalare, atque ſtatuam hujuſcemodi Romano in Collegio ſuſpendere, in adventum Chriſtinæ Sueciæ Reginæ, eo artificio, ut adventantem ſalutaret, & ad interrogata reſponderet; ſed ocyor Reginæ acceſſus, & diuturnus in opere conficiundo labor, vel etiam auri argentique caritas triumphos Arti, prodigium Urbi, Reginæ oblectationem ademerunt.

Ipſe Intellectus Platonicis, Peripateticiſque concordibus Arte perficitur. Raymundus Lullus non ſine Divino numine Artem ſummo ſtudio conſummavit, quâ pueri decennes, & Idiotæ exiguo tempore ad omnium ſcientiarum aſſecutionem pervenire poſſint. Petrus Daguinus cùm anno trigeſimo ſeptimo ætatis vix primâ habuiſſet literarum elementa, & Jacobus Tanuarius cùm ſeptem peregiſſet luſtra à literis penitùs alienus, ſex dumtaxat men-

n. 2. ubi. *In Arte memorativa Imaginum uſus apud diſcentes præſtantiſſimus, & neceſſariiſſimus viſus eſt. Imo & Imagines literis præferendas pro memoria voluiſſe videtur Plato in Phædro, & Timæo, quando uſus literarum obſtare memoriæ ait, videlicet quòd ea, quæ ſcriptis veluti cuſtodire deſinimus, & ipſa ſecuritate dimittimus.* Julium Solinum *in præfat. Polyhiſtor. cap. 7.* dicentem. *Memoriam ex Arte fieri palam factum eſt.* Plinium ſecundum *lib. 7. Hiſtor. natural. cap. 24.* ibi *Ars poſtremo ejus rei facta eſt à Simonide Melico, conſummata à Metrodoro ſcepſio, ut nihil non iiſdem verbis redderetur auditum.*

Neque ad Petrarcham confugiam, qui *lib. 2. rer. memor.* ità inquit. *Arteficioſa memoria in Græcia reperta apud nos hodie vulgata eſt.* Non ad Cælium Calcagninum *in comp. Rhetor.* ità ſcribentem. *Et nos videmus Arte imaginum, & locorum memoriam adjuvari. Nam locis pro cæra, ſimulacris pro literis nos uti Cicero exiſtimat.* Nō ad Theophilum Raynaudum qui *lib. 2. ſect.*

2. *cap.* 2. *de Virtut. & Vit.* poſt nonnulla hujus Artis præcepta hæc ſcribit. *His aliiſque ſubſidiis, Porcius Latro, & alij quidam, naturâ felicis memoriæ, Arte tamen eam juvabant, ut teſtatur Seneca in prohæmio primi controverſiarum. Et idem præſtandum eſt omnibus, ne hoc prudentiæ inſtrumentum evigeſcat, & rubigine abducatur.* Non ad P. Petrum Joſſet S. I. qui ſic de ea cecinit.

Et quamquam ipſa juvat facilis natura cerebri,
Arte tamen vis illa memor, curaque juvanda eſt.

Non inquam ad Drexellium, qui in *Aurifodina cap. 4. part. 3.* ſic ait. *Ordini appono imaginationem in firmanda memoria longè fidiſſimam. Noris probè diſponere, firmè imaginari, & primarium memoriæ artificium jam tenes. De diſponendi, & imaginandi modo nil quęre amplius. Hæc nimiùm arcana ſunt, quæ ſi velim non poſſim enunciare; ſit aliquid de quo liceat dicere cum Laniſta illo. Hoc paleſtræ artificium te non docui. Tu tuo te marte juvabis. Senibus memoriam labare dicunt,* at

imperitus illius Artis fiduciâ fretus, brevi temporis ſpatio carmina de quacumque materia componere poſſit.

Si igitur nulla res ſit; nullaque facultas cùm animi, tùm corporis inveniatur, quæ Arte perfici nequeat, quomodò hoc memoriæ, excellenti ac planè Divinæ facultati, denegatum ſit, non video.

Unum tantùm hìc animadvertendum velim; priusquàm Simonides Chius Artem memoriæ inveniſſet, me neminem inter illos vidiſſe, quos ob memoriæ excellentiam fama celebrat; ex quo ſatis certum illud Ciceronis *lib.* 3. *ad Heren.* deprehenditur: ubi. *Memoriam Arte confirmandam eſſe, ut ſit egregia*, inquit. Sed ad auctoritates tranſeamus, quibus niſi fidem adhibeamus, ſecundum Tullium ad Brutum ſemper pueri manebimus.

Artem memoriæ auctoritatibus probaturus, prætereo Angelum Politianum, Caſtrum, Cyprianum, Majoragium, Franciſcum Serra, & quotquot de Arte Rhetorica ſcripſerunt, qui in artificioſam naturalemque di-

firma . ita tamen ut multò plùs in doctrina atque Arte præſidij ſit. ſed quia in cæteris rebus ingenij bonitas imitatur ſæpè doctrinam , Ars porro naturæ commoda confirmat, & auget , ita fit in hac re , ut nunquam naturalis memoria ſi cui data eſt egregia , ſimilis eſt huic Artificioſæ . Porrò hæc Artificioſa naturæ commoda retinet ratione doctrinæ. & paulò poſt. *Quapropter & naturalis memoria præceptione confirmanda eſt, ut ſit egregia , & hæc quæ doctrina datur indiget ingenio* . & *lib.* 2. *de Orator.* propè finem . *Gratiam habeo Simonidi illi Chio , quem primum ferunt Artem memoriæ protuliſſe* . Loquor Quintilianum qui *lib.* 11. *inſtit. Orat.* ſic inter alia de hac Arte ſcribit . *Neſciretur tamèn quanta vis eſſet ejus , quanta divinitas illa , niſi in hoc lumen orandi vim extuliſſet : non enim rerum modò , ſed etiam verborum ordinem præſtat , nec pauca contexit , ſed durat propè in infinitum , & in longiſſimis actionibus priùs audiendi patientia , quàm memoriæ fides deficit . Quod & ipsum argumentum eſt , ſubeſſe Artem aliquam , ju-*

varique naturam ratione, *cùm idem docti facere*, *illudque indocti*, *& ineſercitati non poſſumus.* M. Annæum Senecam loquor, qui in *probæm. declamat.* ſic ait. *Memoria natura quidèm felix*, *ſed plurimùm adjuta Arte.* Et nonnullâ tenacis atq; invictæ memoriæ Portij Latronis Juvenibus ſuis ſpecimina expromens, hæc ſubdit. *In illo non tantùm naturalis memoriæ felicitas erat*, *ſed Ars ſumma*, *& ad apprehendenda quæ tenere debebat*, *& ad cuſtodienda.* Et paucis interpoſitis. *Video vos*, *Juvenes mei*, *plus juſto ad hanc ejus virtutem obſtupeſcere.* *Alia Vos in illo mirari volo.* *Hoc quod tam vobis mirum videtur*, *non operosa poteſt tradi Arte. Intra exiguum pauciſſimorum dierum tempus*, *poterit quilibet facere*, *quod Cyneas fecit*, *qui miſſus a Pyrrho legatus ad Romanos poſtero die novus homo*, *& Senatum*, *& omnem urbanam circumfuſam Senatui plebem*, *nominibus ſuis perſalutavit.* *Aut quod ille fecit*, *qui recitatum à Poëta carmen novum*, *ſuum eſſe dixit*, *& protinus memoria recitavit* : *cùm ille cujus*

car-

at iſta de qua loquimur, geminis illis præſidijs firmata cum ætate non deficit, ſed creſcit, quo ætas grandior, hoc illa firmior, ſenio vireſcit. Nec enim ſenectus minus ordinatè diſponere, aut minùs firmè imaginari poteſt, quàm Juventus, & virens ætas. Imò utrumque illud Seni expeditius eſt quàm Juveni. *Senes igitur ad illam memoriam plus habet ſubſidij, quàm Juvenis.* Non ad Bartholomeū Caſſanæum *in Catalog. Glor. mundi.* ubi non ſolùm Artem fatetur, ſed & ejus præcepta tradit. Non ad Ludovicum Vives *qui lib. 2. de Anima fol. mihi* 519. hæc inquit. *Quo circa, & qui recordari aliqua cupiunt, diligenter attentèque ordinem eorum animadvertunt, quæ mandant memoriæ, & Artis hujus Magiſtri loca quædam diſcipulis ſuis ediſcenda exhibent. Nam quæ ſimul ſunt à phantaſia comprehenſa, ſi alterum occurrat, ſolet ſecum alterutrum repreſentare: unde ſedes illæ exiſtunt in artificio memoriæ, quippe ad aſpectum loci de eo venit in mentem quod in loco ſcimus eveniſſe, aut ſitum eſſe.* Non denique ad Caramuelem, qui

cerit, allevet auctoritas: eam nihilominùs exemplis, ac rationibus ſuſtinere adnitar, vel ipſo refragante Ariſtotele, qui effatur. *Rationem quærere, ubi ſenſus fidem facit, imbecillitas eſt intellectus*. Verumtamen cùm peritis multùm debeamus, imperitiſque, qui etſi mirabiles fateantur effectus, id naturali memoriæ, aut Magicæ Arti indecorâ fronte tribuant, non abs re obduratos negantium hanc Artem animos auctoritatibus emollire, ac rationibus convincere ſtudebo.

Inficiari poſſe minimè puto naturã ab Arte perfici; Ars enim quæ vel natura ipſa complere nequit, abſolvit, ut Peripateticorum Princeps aſſeverat *Phyſic. 2. cap. 3. text. 29.* ubi: *Ars alia quidem perficit, quæ natura non poteſt perficere; alia imitatur*. Divinus docet Plato *lib. 14. in Gorg.* ibi: *Peritia efficit, ut via noſtra per Artem incedat; Imperitia verò, ut temerè per fortunam circumagatur*. Et quod diſertiſſimus Pamphilus Poëta ſuadet,

Nam ſolet Ars dominum ſæpè juvare ſuum.

Ars animos frangit, vel firmas diri-mit Vrbes,

Arte cadunt turres, Arte levatur onus.

Inde

Vſus, & Ars docuit, quod ſapit omnis homo.

Et rurſum

Sine Arte nunquam omninò natura eſt ſatis,

Quodcumque tandem ſtudium nominaveris,

Nec Ars adepta natura quicquam poteſt.

Enimverò quæ vis animi noſtri, quæ potentia, qui ſenſus, quod denique humani corporis membrum Arte perfici non poterit? Balbutiebat ſapientiſſimus Demoſthenes, cumque R. literam dicere non poſſet, naturæ iniuriam perſequebatur, utque contractum à teneris unguiculis vitium propulſaret, Artis conſilio, immiſſis ori calculis, ad maris littus adeò clamitabat, ut fractis ſuperatiſque linguæ impedimentis, Orator evaſerit facundus diſertus, eloquentiſſimus.

Artis identidem miraculo muti ab incunabilis, & ſurdi non ſolùm legere, characteres formare, variaſque diſciplinas edidicêre, quemadmodum noſtra ætas vidit in D. Hyacinto, D. Carolo, & D. Alberto Impellizzeri fratribus, ex nobilibus Netinis, & in Joanne, & Antonino Galbato Terræ Naſi; verùm etiam optati ſermonis noverunt uſum, grataſque alloquentium voces excepere. Hujus Artis inventio ab divite Divini ingenij aurifodinâ Joannis Pauli Bonet, Hiſpani exhauſta creditur, qui Comitis ſtabuli Caſtellæ fratri natu minori audiendi uſuram conceſſit, cujus ad aures nec immiſſus clamantium ſonus, nec fulmineus tormenti bellici boatus penetrabat, linguam ſurditatis vinculo alligatam ſoluit, qui exinde ſermones interſerens, Hiſpanicum, & Cambrobritannicum calluit idioma. Obſtupeſcente Artis prodigium Comite Kenelmo Digbæo: *in tract. de natur. corpor. cap.* 28. qui ſæpè ſæpiùs cum eo ſermones miſcuit. Et ad hoc quoque thema pertinet libellus ille à F. M. B. ab Helmont elucubratus; cujus

jus titulus, *Alphabeti verè naturalis breviſſima delineatio*: ubi duodeviginti ab utero mutos, & ſurdos mirabilis Artis medelâ curaſſe atteſtatur.

Nec mirum tot tantaque monſtra Artem in viventibus peperiſſe, cùm Albertus Magnus ſtatuæ arte purè naturali fabrefactæ vocem dederit, ne dicam ſenſum, (quod apud gravioris notæ Viros haud ambigitur) & planè plura ſimulacrum illud edidiſſet, ni D. Thomæ incuria, inſuetâ alloquentis imaginis voce territi, incuſſo verbere diſſolviſſet. Cujus ruinâ adeò indoluit, ut inclamaverit opus quadraginta annorum (triginta annorum ſcribunt Majolus, & Weberus *in Arte diſcurrendi*) confregiſti Thoma.

Hujuſmodi ad exemplum P. Athanaſius Kircherus *in ſua Muſurgiâ lib.* 9. aſſerit ineſſe ſibi animum conficiendi ſtatuam, quæ in conclavi poſita, aut in aere pendula quoslibet ſonos tam articulatos, quàm confuſos perfectiſſimè emittat; circũadſtantes, inquiens, eam alloquentem non ſine ſupercilio videbunt

& audient, obſervabunt oculorum motum, labiorum linguæque agilitatem, totiuſque corporis compagem quaſi animâ fruentis admirabuntur: cauſa tamen tanti arcani eos fallet, oculis in opere intentis illam per partes rimabuntur medio ex aere pendentem, nullo ſubnixam fulcimine, nulli contiguam canali, nullis animatam rotis, & proprijs oculis vix fidem adhibebunt; cùm, quo artificio condita ſit, quamve ſui motus machinationem habeat ignorent; & tamen reconditarum Artium copulatione id fiet. Nec abs re hìc Kircheri verbá ſubnectere viſum eſt. *Quæcumque promitto in effectum infallibilem duci poſſunt, modum tamen (ne tam ſublimia arcanarum rerum myſteria ac ſolis Magnatibus revelanda, cuivis obvia fiant) conſultiùs ſilentio ſupprimendum duxi*. Confluunt ad hoc Scotthi verba *in magia Phonotec. Quis curioſorum non ardeat deſiderio ſecreti tam abditi, & mirabilis? Ego certè cum Romæ eſſem dicti P. Kircheri in re literaria ſocius, non ſemel ſollicitavi, ut id mihi pandere digna-*
re-

vetur. Pandit tandem multis precibus defatigatus, ſed eâ conditione, ne illud publici juris facerem. Artificium non eſt admodum difficile, quamvis multorum ſumptuum. Inhæſerat mēti ejuſdem P. Athanaſij Artem propalare, atque ſtatuam hujuſcemodi Romano in Collegio ſuſpendere, in adventum Chriſtinæ Sueciæ Reginæ, eo artificio, ut adventantem ſalutaret, & ad interrogata reſponderet; ſed ocyor Reginæ acceſſus, & diuturnus in opere conficiundo labor, vel etiam auri argentique caritas triumphos Arti, prodigium Urbi, Reginæ oblectationem ademerunt.

Ipſe Intellectus Platonicis, Peripateticiſque concordibus Arte perficitur. Raymundus Lullus non ſine Divino numine Artem ſummo ſtudio conſummavit, quâ pueri decennes, & Idiotæ exiguo tempore ad omnium ſcientiarum aſſecutionem pervenire poſſint. Petrus Daguinus cùm anno trigeſimo ſeptimo ætatis vix prima habuiſſet literarum elementa, & Jacobus Tanuarius cùm ſeptem peregiſſet luſtra à literis penitùs alienus, ſex dumtaxat menſibus

n. 2. ubi. *In Arte memorativa Imaginum uſus apud diſcentes præſtantiſſimus,& neceſſariiſſimus viſus eſt. Imo & Imagines literis præferendas pro memoria voluiſſe videtur Plato in Phædro, & Timæo, quando uſus literarum obſtare memoriæ ait, videlicet quòd ea, quæ ſcriptis veluti cuſtodire deſinimus, & ipſa ſecuritate dimittimus.* Julium Solinum *in præfat. Polyhiſtor. cap.* 7. dicentem. *Memoriam ex Arte fieri palam factum eſt.* Plinium ſecundum *lib.* 7. *Hiſtor. natural. cap.* 24. ibi *Ars poſtremo ejus rei facta eſt à Simonide Melico, conſummata à Metrodoro ſcepſio, ut nihil non iiſdem verbis redderetur auditum.*

Neque ad Petrarcham confugiam, qui *lib.* 2. *rer. memor.* ità inquit. *Arteficioſa memoria in Græcia reperta apud nos hodie vulgata eſt.* Non ad Cælium Calcagninum *in comp. Rhetor.* ità ſcribentem. *Et nos videmus Arte imaginum, & locorum memoriam adjuvari. Nam locis pro cæra, ſimulacris pro literis nos uti Cicero exiſtimat.* Nõ ad Theophilum Raynaudum qui *lib.* 2. *ſect.*

2. *cap.* 2. *de Virtut. & Vit.* poſt nonnulla hujus Artis præcepta hæc ſcribit. *His aliiſque ſubſidiis, Porcius Latro, & alij quidam, naturâ felicis memoriæ, Arte tamen eam juvabant, ut teſtatur Seneca in probæmio primi controverſiarum. Et idem præſtandum eſt omnibus, ne hoc prudentiæ inſtrumentum evigeſcat, & rubigine abducatur.* Non ad P. Petrum Joſſet S. I. qui ſic de ea cecinit.

Et quamquam ipſa juvat facilis natura cerebri,
Arte tamen vis illa memor, curaque juvanda eſt.

Non inquam ad Drexellium, qui in *Aurifodina cap.* 4. *part.* 3. ſic ait. *Ordini appono imaginationem in firmanda memoria longè fidiſſimam. Noris probè diſponere, firmè imaginari, & primarium memoriæ artificium jam tenes. De diſponendi, & imaginandi modo nil quære amplius. Hæc nimiùm arcana ſunt, quæ ſi velim non poſſim enunciare; ſit aliquid de quo liceat dicere cum Laniſta illo. Hoc paleſtræ artificium te non docui. Tu tuo te marte juvabis. Senibus memoriam labare dicunt,* at

imperitus illius Artis fiduciâ fretus, brevi temporis ſpatio carmina de quacumque materia componere poſſit.

Si igitur nulla res ſit; nullaque facultas cùm animi, tùm corporis inveniatur, quæ Arte perfici nequeat, quomodò hoc memoriæ, excellenti ac planè Divinæ facultati, denegatum ſit, non video.

Unum tantùm hìc animadvertendum velim; priusquàm Simonides Chius Artem memoriæ inveniſſet, me neminem inter illos vidiſſe, quos ob memoriæ excellentiam fama celebrat; ex quo ſatis certum illud Ciceronis *lib. 3. ad Heren.* deprehenditur: ubi. *Memoriam Arte confirmandam eſſe, ut ſit egregia*, inquit. Sed ad auctoritates tranſeamus, quibus niſi fidem adhibeamus, ſecundum Tullium ad Brutum ſemper pueri manebimus.

Artem memoriæ auctoritatibus probaturus, prætereo Angelum Politianum, Caſtrum, Cyprianum, Majoragium, Franciſcum Serra, & quotquot de Arte Rhetorica ſcripſerunt, qui in artificioſam naturalemque di-

ſirma . ita tamen ut multò plùs in doctrina atque Arte præſidij ſit. ſed quia in cæteris rebus ingenij bonitas imitatur ſæpè doctrinam , Ars porro naturæ commoda confirmat, & auget , ita fit in hac re , ut nunquam naturalis memoria ſi cui data eſt egregia ,ſimilis eſt huic Artificioſæ . Porrò hæc Artificioſa naturæ commoda retinet ratione doctrinæ.& paulò poſt. *Quapropter & naturalis memoria præceptione confirmanda eſt, ut ſit egregia , & hæc quæ doctrina datur indiget ingenio .* & *lib. 2. de Orator.* propè finem . *Gratiam habeo Simonidi illi Chio , quem primum ferunt Artem memoriæ protuliſſe .* Loquor Quintilianum qui *lib. 11. inſtit. Orat.* ſic inter alia de hac Arte ſcribit . *Neſciretur tamèn quanta vis eſſet ejus , quanta divinitas illa , niſi in hoc lumen orandi vim extuliſſet : non enim rerum modò ſed etiam verborum ordinem præſtat , nec pauca contexit ,ſed durat propè in infinitum , & in longiſſimis actionibus priùs audiendi patientia , quàm memoriæ fides deficit . Quod & ipſum argumentum eſt ,ſubeſſe Artem aliquam ,* ju-

varique naturam ratione, cùm *idem docti facere, illudque indocti, & inexercitati non poſſumus.* M. Annæum Senecam loquor, qui in *probæm. declamat.* ſic ait. *Memoria natura quidèm felix, ſed plurimùm adjuta Arte.* Et nonnullâ tenacis atq; invictæ memoriæ Portij Latronis Juvenibus ſuis ſpecimina expromens, hæc ſubdit. *In illo non tantùm naturalis memoriæ felicitas erat, ſed Ars ſumma, & ad apprehendenda quæ tenere debebat, & ad cuſtodienda.* Et paucis interpoſitis. *Video vos, Juvenes mei, plus juſto ad hanc ejus virtutem obſtupeſcere. Alia Vos in illo mirari volo. Hoc quod tam vobis mirum videtur, non operoſa poteſt tradi Arte. Intra exiguum pauciſſimorum dierum tempus, poterit quilibet facere, quod Cyneas fecit, qui miſſus a Pyrrho legatus ad Romanos poſtero die novus homo, & Senatum, & omnem urbanam circumfuſam Senatui plebem, nominibus ſuis perſalutavit. Aut quod ille fecit, qui recitatum à Poëta carmen novum, ſuum eſſe dixit, & protinus memoria recitavit: cùm ille cujus*

car-

at iſta de qua loquimur, geminis illis præſidijs firmata cum ætate non deficit, ſed creſcit, quo ætas grandior, hoc illa firmior, ſenio vireſcit. Nec enim ſenectus minus ordinatè diſponere, aut minùs firmè imaginari poteſt, quàm Juventus, & virens ætas. Imò utrumque illud Seni expeditius eſt quàm Juveni. *Senex igitur ad illam memoriam plus habet ſubſidij, quàm Juvenis*. Non ad Bartholomeũ Caſſanæum *in Catalog. Glor. mundi.* ubi non ſolùm Artem fatetur, ſed & ejus præcepta tradit. Non ad Ludovicum Vives *qui lib. 2. de Anima fol. mihi* 519. hæc inquit. *Quocirca, & qui recordari aliqua cupiunt, diligenter attentèque ordinem eorum animadvertunt, quæ mandant memoriæ, & Artis hujus Magiſtri loca quædam diſcipulis ſuis ediſcenda exhibent. Nam quæ ſimul sunt à phantaſia comprehenſa, ſi alterum occurrat, ſolet ſecum alterutrum repreſentare: unde ſedes illæ exiſtunt in artificio memoriæ, quippe ad aſpectum loci de eo venit in mentem quod in loco ſcimus eveniſſe, aut ſitum eſſe*. Non denique ad Caramuelem, qui

carmen erat facere non poſſet. *Aut quod fecit Hortenſius, qui à Siſenna provocatus, in auctione perſedit diem totum, & omnes res, et pretia, & emptores ordine ſuo argentarijs recognoſcentibus, ità ut in nullo falleretur, recenſuit. Cupitis ſtatim diſcere, ſuſpendam cupiditatem veſtram, & faciam alteri beneficio locum*. Loquor Plotinum ſic *in lib. de dub. Anim.* dicentem. *Memoria Arte perficitur ſicut & aliæ facultates*. Loquor Albertum Magnum qui *tom. 5. tratat. 2. de memor. cap. 3. tit. de modo, & Arte reminiſcendi* fuſiſſimè de ea ſcribit. Loquor Thomam Aquinatem qui ſic inter cætera habet *in aureo volumine, quod ſumma vocatur*: 2.2.qu. 49. A. 1. R. ad 2. *Memoria non ſolum à natura proficiſcitur, ſed etiam habet plurimùm Artis*.

Ecquid Rhetores memoriam in Naturalem, & Artificioſam dividitis? Ecquid eruditi Viri Simonidem Artis memoriæ Inventorem fuiſſe traditis? Si chimærica hæc Ars? Ecquid optimi Patres de ea integros conſcribitis libellos? Si nulla ſit Ars me-

mo-

moriæ? Ecquid Plato, Ariſtoteles; Quintiliane, Seneca, Plotine, Alberte Magne, Thoma, hanc Artem admiramini, magnoque habetis in pretio? & tu Marce Tulli gratiam habes Simonidi illi Chio, quem primum ferunt Artem memoriæ protuliſſe? Si nullum aut parvum commodum, nullamque aut exiguam utilitatem ex ea conſequi poſſumus? Aut ſanè inſani Vos mendaces, ignavi: Aut qui hanc Artem inficiantur Ariſtarchi, Zoili, Momi, rabuli, tribulique optimorum Auctorum reputandi; eligat lector utrum velit, dum ego ad hoc ipſum experientiâ probandum accedo.

Memor illius ſententiæ Ariſtotelis *de gener. anim. cap.* 10. ubi *Rationi fidem adhibendam eſſe* (inquit) *ſi quæ demonſtrantur; conveniunt cum rebus, quæ ſenſu percipiuntur*; nonnulla ex innumeris, quæ cap. 3. extant, hujus Artis ſpecimina recenſere opere pretium duxi.

Seneca *in prohæm. declamat.* fatetur hujus Artis ope duo nominum millia, eodem quo dicta eſſent ordine, recitare poſſe; quin etiam datos

tos verſus ſingulos à ſingulis auditoribus, cùm pluſquam ducenti numero eſſent, exordiendo ab ultimo ad primum uſque retuliſſe.

Senecæ non ceſſit Portius Latro, qui hac Arte adjutus (teſte eodem Seneca) declamationes quaſcumque dixerat, omnes memoriâ tenebat, ajebatque ſupervacuos ſibi feciſſe codices; cùm cogitata in animo ſcriberet; eiq; memoria in nullo unquàm verbo deficeret.

Vicit Portium Latronem Joſeph Juſtus Scaliger, qui beneficio hujus Artis, præter omnigenam cùm linguarum, tum ſcientiarum cognitionē, vigeſimo & altero die (teſte Drexellio) cuncta Homeri opera memoriæ mandavit; & intra quatuor menſes Poëtas Græcos omnes auditus eſt recitare.

Scaligerum ſuperavit Corſicus quidam Juvenis, qui hac Arte (teſte Mureto) multa nomina Græcæ, Hebraicæ, Latinæ, ac nullius etiam ſignificationis, quæ ſemel audierat, recto retogrado & intercalari ordine, recēſebat. Eodemque ipſo modo triginta ſex millia recitare poſſe citra

ja-

jactantiam affirmabat.

De His omnibus triumphavit Petrus Ravennas hujus Artis Magiſter, qui cõciones ſemel auditas ſtatim ijsdem verbis reddere cõſuevit; Corpus utriuſque Juris Civilis, ac Canonici, Sacras quoq; paginas, & infinitos Hiſtoricorum, & Poëtarum locos memoriter calluit.

Petro Ravennati palmam ambiguam reddidit P. Matthæus Riccius S. I. Hic enim Artis memoriæ opibus (teſtibus P. Joanne Rhò, & P. Daniele Bartolo) ad Sinarum animos Evangelio præparandos uſus eſt. Concilianda erat aliquantula ſapientiæ fama, ut illorum effrenatam circa ſciẽtias ſuperbiam ſuppeditaret. Linguam Sinicam brevi temporis ſpatio percalluit. Leges Sinarum omnes, ut facilè eas confutaret, ad verbum edidicit; & multa vocabulorum millia ſemel audita vel lecta, nũquam & nuſquam inſiſtens aut cuntabundus, fidiſſimè reddere ſolemne habuit.

Sed ne obſoletis, & externis tantùm utar exemplis, unum recens & noſtrum ſubijciam. Intra unius ho-

horæ ſpatium practicè, & nullis pre, habitis hujus Artis præceptis, nobilem adoleſcentem, tertium vix attingentem luſtrum, ita inſtruxi, ut ipſe centum inſtitutionum titulos ſtatim memoriæ mandaret, & quæſitus quovis ordine eodem tempore recitaret; paucíſque interiectis diebus ex mea praxi feliciter omnes utriuſque Juris civilis ac Canonici, trium etiam librorum Pragmaticarum rubricas (ad duo ferè millia) ità percalluit, ut dato quolibet titulo, putà *de Foro competenti*, ſtatim expeditèque reſponderet. Titulus eſt decimus tertius Libri Tertii Codicis, Primi libri pragmaticarum decimus, & Decretalium, Sexti, atque Clementinarum Libri ſecundi ſecundus. Quis adeò pertinax, ut ex ungue oſtēſo non agnoſcat Juvenem hunc, nondum quartum egreſſum luſtrum, Corpus civile (quemadmodum Petrum Ravennatem, multoſque alios hâc Arte adjutos feciſſe conſtat) memoriæ tradere poſſe? Sed hæc ijs, qui hanc Artem penitùs lacerant, dilaniantq; dixiſſe ſufficiat.

Benignius nonnulli ſe gerunt cum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cum Arte noſtra: Ipſam affirmant, at ſimul jure reſiſtente perfidi calumniatores ream inſcribunt; utpote maleficam atque mentis deſtructivam, & temerè ſcioli iſti ex ea hebetes reddi, fierique phantaſticos hujus ſtudij alumnos inſulsè prædicant; Quibus libenter aſſentior, ſi eos exiſtiment phantaſticos, pro ut eſſe ſuadent Plato, & Ariſtoteles *lib. 3. de Anim.* nimirum quòd *oportet phantaſmata ſpeculari*: ſecus autem ſi fatuos, aut inſanos, alioquin Philoſophorum Theologorũque Principes fatui & inſani eſſent inſimulandi.

Sunt & alij, qui hujus Artis fundamentorum exilitate offenduntur, impoſſibileque eis videtur, memoriam quatuor tantùm illis auxilijs, Loci nempè, Imaginum, Ordinis, & Locorum & Imaginum Praxeos adjutam, mirabilia illa poſſe conficere. At quis non videt paucis literis illam immenſam varietatem ſonorum vocis humanæ comprehendi, quibus conſcriptæ, & traditæ diſciplinæ tot, quibus etiam ipſa Religio continetur? Tribus etiam clavibus, ſexque notulis Artem tam

ex.

excellentem (Muſicam loquor) oriri? Si igitur omnium ſcientiarum, atque Artium parva cognoſcantur eſſe fundamenta, hujus Artis etiam talia eſſe, mirari minimè debent.

Nec deſunt lividi Ariſtarchi, qui in hanc Artem ſevientes, eam de infando Necromantiæ crimine imprudentiùs accuſare non erubuerint. O peſſimam hominum ſpeciem! ſuo alienum metiuntur ingenium, quodque ſe aſſequi poſſe deſperant, maledictis proſcindunt, gloriamque Deo denegantes, qui humano id ingenio præſtitit, Diabolo tribuunt. Quæſò quiſquis es Ariſtarche? P. Matthæus Riccius, Franciſcus Panigarola, Cornelius Muſſus, Ipſe D. Antonius Florentinus, D. Thomas ipſe, quibus tanti fuit hæc Ars, ut etiam de ea ſcripſerint; Necromantiæ ne fuerunt? taces? negari cogeris. Hinc digito labellum preme, tuamque miſer deſſe ineptiam, tanti muneris exors.

Reperiuntur & alij ſanè inertes (ſic eos appellat Cicero) qui prima philoſophiæ elementa non attendentes, aut applicare herclè ne-

neſcientes, vel forſan non intelligentes: ſenſibiles figuras memoriæ prodeſſe poſſe negant: affirmántque gravare potiùs quàm relevare; nam ubi ſine Arte recolendæ ſunt res: cum Arte obligamur recolere res, locos, & imagines plurimas, quibus nulli dubium eſſe ajunt, magis memoriam naturalem confundi, & implicari. Quos ad objecti ſolutionem nobis arridet, ut ipſos potiùs alloquatur, & ſimul fulminet eloquentiæ Princeps.*lib.* 2. *de orat.* prope fin. ubi: *Nec verum eſt quod ab inertibus dicitur opprimi memoriam imaginum pondere & obſcurari etiam id, quod per ſe tenere natura potuiſſet. Vidi enim Ego ſummos homines, & Divina propè memoria; Athenis Carneadem, in Aſia, quem vivere hodiè ajunt, Scepſium Metrodorum; quorum uterque tanquam literis in cæra. ſic ſe ajebat imaginibus in iis locis, quos haberet, quæ meminiſſe vellet præſcribere.*

Riſu potiùs, quàm reſponſione dignum videtur aliorum objectum, qui etſi ſentire & agnoſcere vim Artis non negarent: Circulatorum

tamen

ſpriam eſſe putant. Nec mirari non poſſum, quomodo Baconus *de augm. ſcient.* & Boccalinus *in ſuo Parnaſ.* ſtultam illorum ſequantur opinionem. Ego ſanè ipſis facilè conſenſerim, ſi Platonem, Ariſtotelem, D. Thomam, aliosque hujus generis, amantiſſimos admirandæ Artis noſtræ Aſſeclas, & Præceptores, circulatores fuiſse faterentur & ipſi. Non hic Baconum, & Boccalinum reprehendendos volo; Me etenim non latet hoſce Viros, communi peritiorum plauſu in Republica literaria acceptos, eminentiorem locum obtinuiſse. Sed cùm, *Nullum eſt opus* (ait Xenophon) *in quo non accuſentur homines, & difficile eſt ità quicquam peragere, ut nihil erres.* Eos cum Xenophonte excuſatos rogo.

Vulgus tandem, cùm hæc Ars minimè ſit vulgaris, multas adglomerat calumnias. Hinc corvi crocitant, hinniunt equi, rudunt aſini: cùm tamen: *Turpe eſt* (inquit Ariſtoteles) *ſollicitum eſſe ad quemlibet interrogantem reſpondere.* Corvi adcrocitent corvis, equi equis adhin-

 niant,

niant, aſinis adrudant aſini.

Ad hanc igitur Artem toto conatu animum ſtudioſi Juvenes intendite; quâ dormiens memoria excitatur à ſomno, labilis fit tenax, ignobilis nobilitate donatur; parva ſuſcipit incrementum, movetur immobilis, mortua reviviſcit; quæ ſi naturâ vigilans ac tenax, nobilis & clara, mobilis & vivax aliquo extiterit in homine, in eo ipſo Artificio præſtantem adeo fore cum Julio Nigronio pollicemur, ut illo imbutum omnibus fortunæ muneribus egregiè pollere, nomenque ſuum æternitati conſecrare, operæ ſanè quidem erit minimè difficilis. *Non habet* (inquit laudatus Auctor *in princip. orat.* 25.) *Memoria quidem parem in ſingulis hominibus capacitatem, conſtantiam, fidem; at per Artem, & exercitium in prodigium uſque miraculumque progreditur in nonnullis, & diligentiſſimus quiſque poteſt ex ea culta atque exercità nominis immortalitatem comparare ſibi, commoda in ſuos, & decus in patriam derivare.*

CA-

CAPUT II.

De Inventore Artis Memoriæ: de Viris illuſtrubis, qui de ea ſcripſerunt: & de Modo detegendi ſcripta eorum obſcura.

HUjus tàm admirandæ & propè divinæ Artis Inventor fuit Simonides Chius Poëta lyricus; ait enim Cicer. *lib.* 2. *de Orat. Cum cenaret Cranone in Theſſallia Simonides apud Scopam, fortunatum hominem, & nobilem, ceciniſſetque id carmen, quod in eum ſcripſiſſet, in quo multa orandi cauſa Poetarum more in Caſtorem ſcrip-*

ta, & Pollucem fuiſſent, nimis illum ſordidè Simonidi dixiſſe, ſe dimidium ejus ei, quod pactus eſſet pro illo carmine daturum: reliquum à ſuis Tyndaridis, quos æquè laudaſſet, peteret, ſi ei videretur. Paulò poſt eſſe ferunt nuntiatum Simonidi, ut prodiret, Juvenes ſtare ad januam duos quoſdam, qui eum magnoperè evocarent: Surrexiſſe illum ipſum, prodiſſe, vidiſſe neminem. Hoc interim ſpatio conclave illud, ubi epularetur Scopas, concidiſſe, eâ ruinâ ipſum oppreſſum cum ſuis interiſſe: quos cùm humare vellent ſui, neque poſſent obtritos internoſcere ullo modo, Simonides dicitur ex eo, quod meminiſſet, quo eorum loco quiſque cubuiſſet, demonſtrator uniuſcujuſquè ſepeliendi fuiſſe. Hac tum re admonitus inveniſſe fertur, ordinem eſſe maximè, qui memoriæ lumen afferret. Eam autem dein ſummo excoluerunt ſtudio Metrodorus Sceptius in Aſia, Athenis Carneades, & innumeri Græci. Plato *in Theæteto, vel de ſcientia, & in Phædro, & Timæo*. Senec. *de Anim. cap. 3.*

Cic.

Cicer. *ad Heren. lib.* 3. & *de Orat. lib.* 2. Albertus Magnus *tom.* 5. *de memor. cap.* 3. *de modo & Arte reminiſcendi*, D. Thomas Aquinas *in comment. ad Ariſtot. lib.* 3. *de anim.* & *in ſumm.* 2.2. *quæſt.* 49. A. 1. R. ad 2. Abbas Trithemius *in Polygraphia*, Jacobus Sulpicius, Franciſcus Petrarcha, Quintilianus *lib.* 11. *Orat.* Caſtrus, & Cyprianus *in ſuis Rhetoricis*, Martianus Capella, Oratius Toſcanella, Herbeſius *lib.* 5. *de Orat.* Ludovicus Garbone *de offic. Orat. lib.* 5. Joannes Voëllus S.I. *de Oratore lib.* 4. *cap.* 22. Libanius Sophiſta *declam.* 42. *de Orat.* & quotquot de Arte Rhetorica ſcripſerunt; cùm hæc Ars pars Rhetoricæ ſit. Jacobus Perez, Simon Lucenſis, F. Laurentius Guillelmus, Antonius Ravennas, S. Antonius Florentinus, Peruginus, Solinus, Senectus, Sebaldus Mariguſius, Nicolaus Weida, Areſius *in Arte concionandi*, Conradus Celte, Hjeronymus Teutlerus, Kekermanus, Marcus Julius Camillus *in ſuo theatro*, Antonius Scaynus, Ludovicus Vi-

ves *lib. 2. de Memor. & record.* Theophilus Raynaudus *lib. 2. ſect. 2. cap. 2. de virtut. & vitijs*. Michael Angelus de Bergon *in prax. ſingular. & utiliſſim. virtut.* Petrus Izquerdus *in Phar. ſcientiarum diſp. 32. queſt. 1. n. 43. fol. 365. tom. 2.* & quotquot de Arte Lulliana ſcripſerunt, Gregorius Reiſch *in Margar. Philoſophic. lib. 3. fol.* 1045. P. Athanaſius Kircherus *in Arte magna ſciendi, ſive combinat. lib. 21. cap. 4.* Juvenalis Annanienſis *Ord. Capucin. in Synopſ. Art. magn. ſciendi* §. 20. Cardanus *in Mnemoſynon lib. 1. fol. mihi* 226. Franciſcus Serra *in Apparat. ſynonim. in method. Rhetoric. verb. Memoria*, Joſeph Phavonius *in tract. de hominis excellentia*, Alphonſus de Marcho *in lib. formalitatum Divi Thomę tract. 3. de memor. & reminiſcent. fol. mihi* 61, Simplicius *lib. 3. de anim. in Ariſtotel.* Paulus Joſeph Arriaga S. I. *Rhetor. Chriſt. part. 5. capit. 3. fol.* 319. P. Petrus Rhodes S. I. *lib. 3. diſp. 18. qu. 3. ſect. 1. fol.* 516. P. Henricus Marcellius *in ſuo Armamentario ſcientifico part. 4. tit.*

40.*diſ.* 3.Conimbric.*in lib.de Memor. ca.* 8. *&* 9.Rauchinus,Deſiderius Eraſmus Roterodamus *lib.* 3. *fol.mihi* 235. Antonius Maria Spelta *poſt cõment. ad contexen. epiſtol. fol.* 164.

Integris libellis hanc Artem illuſtrarunt idiomate Græco, Gorgias, Apſinus Rhetor Athenienſis cujus Interpres Federicus Morellius, Ariſtoteles, cujus Interpres Frãciſcus Vatablus, & Diagoras Philoſophus Athenienſis, Ariſtoxenus Patriâ, & Philoſophiâ Cyreneus.

Idiomate Latino, Joannes Auſtriacus *de Memoria Artificioſa. Argentorati, apud Bertramum anno* 1603. *in* 8. Joannes Michael Albertus *de omnibus ingenijs augendę Memorię. Bonon. anno* 1591. *in* 4. Joannes Baptiſta Porta, Neapolitanus *de Arte reminiſcendi Neapol. apud Joan. Bapt. ſubtilem anno* 1611. *in* 4. Joannes Romberch. *Congeſtorium Artificioſę Memorię. Venetijs apud Gregorium de Ruſconibus* 1520. *in* 8. Joannes Paëp, Galbaicus. *Artificioſę Memoriæ fundamenta ex Ariſtotile, Cicerone, Thoma Aquinate, &c.*

Lugduni apud Bartolomæum Vincentium annno 1619. *in* 12. Idem alios duos de hac Arte libellos edidit, quorum primo titulum affixit, *Schenckelius detectus, ſeu Memoria Artificialis. Lugduni apud Bartolom. Vincentium anno* 1617. *in* 12. & Secundo, *Introductio facilis in praxim Artificioſæ Memorię impreſſ. ibid. apud eundem anno* 1618. *in* 12. Joannes Aguilera *de Arte Memorię*, Joannes Spangenbergius *de Artificioſa Memoria. Witebergæ anno* 1571. *&* 1597. *in* 8. Joannes Williſius *de Mnemonica, ſive Reminiſcēdi Arte, è puris artis, naturęque fontibus hauſta, & in tres libros digeſta. Lond. apud Joannem Billium anno* 1618. *in* 12. Joannes Henricus Alſtedius *Trigę canonicæ*, quarum prima eſt, *dilucida Artis Mnemologicę explicatio*; Secunda, *Artis Lullianę Architectura & uſus*; Tertia, *Artis Oratorię novum magiſterium. Francofurti, apud Antonium Humm. anno* 1611. *in* 8. ſcribit etiam de hac Arte *in Encyclopedia.* P. Epiphanius de Moyrans Capuccinus, Burgun-

gundus libellum condidit, cujus titulus: *Ars Memoriæ admirabilis omnium neſcientium excedens captum.* Joannes Boncherus, *Ars Memorativa. Lugduni apud Barthol. Vincentium anno* 1619. *in* 8. Jordanus Brunus *de Umbris idearum implicantibus Artem Memoriæ. Pariſiis, apud Ægidium Corbinum anno* 1582. *in* 8. Idem, *de Imaginum, ſignorum, & idearum compoſitione. Francofurti, apud Joãnem Vuechelum anno* 1591. *in* 8. Jacobus Publicius Florentinus *de Arte Memoriæ. Venetiis, apud Ratdolt anno* 1485. *in* 4. Adamus Brixeus, *Simonides Rediviva, ſive Ars Memoriæ, & oblivionis tabulis expreſſa. Lipſiæ, apud Thomam Scherrerum* 1610. *in* 4. M. Franc. Martinus Ravellinus, libellum conſcripſit hoc titulo ſignatum: *Ars Memoriæ exẽplis aucta, apud Theodor. de Bris anno* 1617. *in* 8. Anonymus, *Brevis tractatus de utilitatibus, & effectibus admirabilis Artis Memoriæ. Argentinæ, apud Eberh. Zetzn anno* 1620. *in* 8. Anonymus alter, *de Arte Memoriæ localis plenius, & luculen-*

tius expoſitus, quàm ante hac unquam, unà cum applicatione ejusdē ad ſingulas facultates. Magdeb, apud Joannem Franc. anno 1620. *in* 8. Gulielmus Gratalorus, *Artis Memorię partes quatuor. Francofurti, apud Portium anno.* 1603. *in* 8. Hjeronymus Megiſerus, *de Arte Memorię, ſeu potiùs reminiſcentię per loca, & imagines, ac per notas, & figuras in manibus poſitas. Francofurti, apud Portium in* 8. Petrus Ravennas, Vir omnigenâ doctrinâ celeberrimus librū de hac Arte in lucem edidit, cujus titulus, *Phęnix ſive Introductio ad Artificialem Memoriam comparandam. Colonię, apud Bufgenium anno* 1608. *in* 8. *& Venetijs, apud Dominicum Nicolaum anno* 1566. *in* 8. Lambertus Schenckelius, *Gazophylacium Artis Memoriæ. Argentorati, apud Bertranum anno* 1609. *in* 4. *& ibid. apud eundem anno* 1611. *in* 8. cui acceſſerunt de eadem Arte Memoriæ adhuc tria opuſcula: quorum primum eſt Joannis Auſtriaci; Secūdum Hjeronymi Maraſioti; Tertium Joan. Sp. Herd. & *Roſtochij, apud Haller-*

I erford anno 1619. *in* 12. F. Hieronymus Maraſiotus *de Arte reminiſcẽtię per loca, & Imagines, ac per notas, & figuras in manibus poſitas. Argẽtorati, apud Bertramum anno* 1603. *in* 8. & *Venetijs, apud Joannem Baptiſtam Bertonum anno* 1602. *in* 8. Franciſcus Contius, *de Arte Mnemonica. Pariſijs, apud Tollenũ ann.* 1602. *in* 8. Petrus Maſius, *de Arte Memor. Frãcofurti, apud Theodor. de Bry, anno* 1610. *in* 8. R.P.F. Coſmas Roſſellius: *Theſaurus Artificioſę Memorię. Venetijs, apud Antonium Paduanium, anno* 1579. *in* 4. Anonymus, *Fax nova Arti Memorię localis. Lipſiæ, ap. Samuelem Scheibium anno* 1659. *in* 12. Petrus Trevellius, *Noutechnia. h.e. de Mentis in ediſcendo Artificio liber. Lugduni, apud Joannem Petraſſon anno* 1580. *in* 8. Nicolaus Mommeranus, *Orat. de Memoria.* Janus Phaoſpharus, *Criſis Artis Memorię. Lugduni, apud Barthelomeum Vincentium anno* 1619. *in* 12. Minkouu *Logica Memorativa. Hallę Saſſonum, apud Georgium Schuvanderi anno* 1659. *in* 12. Frãciſcus Monleus *Jeſus.*

ſiculus Caltajeronēſis, *Artificium Memoriæ omnium ſcientiarum Profeſſoribus utillimum*, & *legalis ſcientiæ amatoribus valdè neceſſarium. Neapoli*, *apud Joannem de Boy in* 8. *anno* 1567. Anonymus, *Variorum de Arte Memoriæ tractatus ſex*, *ubi* Lambertus Schenkelius, Joannes Auſtriacus, Hjeronimus Maraſiotus, Joan- Spangenbergius Fr. Mart. Ravellinus, Joannes Williſius. *Francofurti & Lipſiæ apud Joan. Henricum Ellingerum Bibl. anno* 1678. *in* 8. Arnaldus Villanovanus, *de Arte Memoriæ*, Claudius Campenſis *de Memoria*, & *Recordatione*, *Par.* 1556. *in* 8. Antonius Venerus, Simonides Rediviva, *Francofurti, apud Joannē Antonium Sanckelum anno* 1598. *in* 8. Dannauverus *de Memoria*, Raymundus Lullus tria opuſcula de hac Arte in lucem edidit. *Ars Memorativa per quandā Silvam. Alia Ars Memorativa*, incipit, *Hic eſt neceſſariū.* Liber *ad Memoriam confirmandam.* incipit: *Ratio quare præſentem volumus colligere tractatum.* Ioannes ab Indagine *Introductiones Apoleſ-*

ma-

maticę: *ubi* Guilelmus Gratarolus, *de Memoria reparanda augenda, & conſervanda. Auguſtę Trebocorũ ãno* 1665. *in* 8. Franciſcus Vatablus, *Interpres libri Ariſtotelis de Arte Memorię*: Licentiatus Michael de Vargas, *Libellus practicę docens quomodo centum termini per Artem Memorię commendandi, in eaque retinendi ſint. Matriti*. Federicus Morellius, Apſini interpres, *liber de Memoria Gr. Lat. Pariſijs* 1618.

Italico Sermone, F. Philippus Geſualdus, *Plutoſophia, nella quale ſi ſpiega l'Arte della Memoria. Patavij apud Paulum Magietti anno* 1592. *in* 4. Ludovicus Dolce, *Dialogo, nel quale ſi ragiona del modo di accreſcere, e conſervare la Memoria. Venetijs, apud Hæredes Seſſæ anno* 1571. *in* 8. Doctor Marta Neapolitanus, *Della Memoria Locale nova Arte. Neapol. apud Horatium Salviani anno* 1592. *in* 12. *& Romæ* 1589. *in* 12. Theſeus Mãſueti, qui libellum Maraſioti traduxit. *Nova inventione, & Arte di ricordarſi per luoghi, & imagini, &*

per

per ſegni, e figure poſte nelle mani. Venetijs, apud Joannem Baptiſtam Bertonum anno 1602. *in* 8. Joannes Baptiſta Porta, qui ipſe ſuum libellum traduxit, *l'Arte di ricordare. Neapol. apud Heredes Cancer. anno* 1583. *in* 8. Franciſcus Panigarola, *Trattato della Memoria Locale* : *in fine libri de ratione componendæ concionis. Cremonæ, apud Chriſtophorum Draconem anno* 1584.

Hiſpanico Sermones Joannes Velaſquez de Azevedo, *El Fenix de Minerua, y Arte de Memoria. Matriti, apud Joannem Gonçalez anno* 1626.*in* 4. Franciſcus Joſeph Attiga, *Epitome de la eloquencia eſpañola impreſs. Oſcæ, apud Joſeph Laurentiũ anno* 1692. *in* 12. Joannes de Horoſco, & Covarruvias *del Arte de Memoria* M.S. ex Nicolao Antonio de Salazar *in Bibliotb. Hiſp.fol.* 543.

Luſitano Sermone, Alvarus Ferreira de Vera *tractat. de Memoria Artificioſa. Oliſſiponæ anno* 1631. *in* 4.

Gallico Sermone Joannes Bilot, Guilelmus Gratarolus. *Pariſijs anno* 1620. *apud Ægidium Gorbinum in*

8. Lu-

8. Ludovicus Robert. *Lugduni,apud Bartholomæum Vincentiũ anno* 1620. Henricus Baun,*Pariſijs*,apud *Guilelmum Sande* 1603.

Germanico Sermone, Petrus Boſfeld, *Jenæ anno* 1603. *in* 12. Fridericus Bockmans,*Vlmæ anno* 1621. *lin* 8. Philippus Kinskolten, *Francofurti ad Viadrum anno* 1625. *in* 4.

Sinico Sermone, P. Matthæus Riccius Societatis Jeſu,*Commentarioum Artificioſæ Memoriæ.*

Pollicentur tractatus de Arte Memoriæ Joannes Jo: Becherus *in lib. Convenient. linguar. in fine defenſionis operis.* P. Athanaſius Kircherus *in Arte magna ſciendi. lib.* 11. *cap.* 4. *in fine pag.* 479. P. Gaſpar Schottus *in Phyſica curioſa lib.* 1. *fol.* 114.

Longam ſcriptorum ſeriem recenſui, non ſolùm, ut penitùs Ars confirmata remaneret: ſed ut ſi fortè, ob tot tantaſque auctoritates, rationes, atque exempla, curioſorum animis ardentiſſimum tantoperè deperditæ Artis deſiderium, accenſamque ſitim reliquiſſem, li-

bel-

bellos facilè invenire, laudabilique curioſitati ſatisfacere poſſent; donec Deo dante Artem à nobis ſcriptam, & ad maximam pro tenuitate noſtri ingenij facilitatem redactam habebunt. Quapropter nequicquam, quod ab illorum intelligentia Lectorem removere poſſet, prætermiſiſſe viderer; ſciendum velim, varios reperiri Auctores, qui antiquorum Philoſophorum more, hujus Artis præcepta ità obſcura tradidere, ut et oculatiſſimi quique in hiſce ſe cæcutire confiteantur; cùm tenebris tenebras addiderint. Antiqui enim Philoſophi, ſi quæ reperiſſent ſecreta, ne ad notitiam omnium deveniſſent, varijs occultavere modis atque figuris. Moyſes Hebræorum Paſtor, in deſcriptione creationis Cœli, & Terræ, ineffabilia myſteriorum ſecreta, verbis operuit. Græcorum quoque ſapientes fabulis conſcribendis operam navantes aliud imperitis, atque aliud eruditis ſanè quidem hominibus, unius tantùm narrationis ſeriè, prudenti adinventione tradi-

de-

derunt. Et tandem Divus Hjeronymus Stridonenſis, penè tot in Apocalyſſi myſteria laterê inquit, quot verba. His autem imbuti exemplis hujus Artis Magiſtri ità eam ſcripſere, ac ſi non ſcripſiſſent, libroſque in lucem ediderunt, qui luce carent. Jordanus Brunus *in principio ſuę Artis Memorię* ſequentibus proteſtatur verſibus.

Umbra profunda ſumus ne nos vexetis inepti.
Non vos ſed doctos tàm grave quęrit opus.

Joannes Boncherus hæc habet

Non omnibus datum erit banc adire Corinthum

Blondius illud Horatij

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam
Multa tulit, fecitque puer, ſudavit, & alſit.

Ut igitur hos Auctores curioſi Viri intelligere valeant, noſtriſque frui laboribus incipiant, clavem univerſalem, quæ fili Ariadnei loco eſſe poſſit, hìc ſubmittere operę pretium duximus.

Cla-

§. 1.

Clavis univerſalis, quâ ſcripta obſcura Auctorum Artis Memoriæ aperiuntur, ac deteguntur.

QUatuor ſunt amice Lector, quæ difficilem illorum lectionem, ac intelligentiam reddunt; Vocabula nempè occultata, quæ nihil ſignificantia reputantur; Vocabula ſignificantia, quæ diverſam quàm propriam obtinẽt ſignificationem, cùm ratione formę pro numerorum ſignis ſint ſubrogata, ut triangulus pro 3. Abbreviationes minùs uſu receptæ, ut Pr. pro Proſodia. Et Literæ ſolutæ, ſivæ Græcæ, ſive Latinæ, quæ pro integris dictionibus ſunt appoſitæ, ut b. pro *Ars*, e pro *Ordo*. Primò igitur de modo detegendi vocabula occultata diſcutiemus; & mox catalogos numerorum, abbreviationum, & literarum ſolutarum apponemus.

De

§. 2.

De Modo detegendi vocabula occultata.

PRo intelligentia horum vocabulorum quatuor ſunt conſtituendæ regulæ.

Prima, ut principium, & finis, hoc eſt, prima, & ultima cujuſque dictionis litera removeantur: ſit exemplum in hac dictione ROGAMIS, quæ demptis primâ, & ultimâ literâ, dat OGAMI,

Secunda ut ordine retrogrado, iſtar Hebræorum, legantur: unde dicta dictio OGAMI, dat IMAGO.

Tertia ut dictio, in qua litera Q. reperitur non retrogrado, ſed eodem, quo ſcripta eſt, ordine legatur retētâ tantùm primâ regulâ; ſic ALOQUIS dat LOQUI. Quod ad evitandā obviam occultatæ dictionis intelligentiam, & non ex caſu factum videtur. Nemini etenim latet Literam V. literæ Q. neceſſariè poſponi, haud anteponi debere.

Quar-

Quarta ut ſi obſervatis dictis regulis dictio nullam habeat ſignificationem jungatur cum alterâ, & quandoque cum duabus ſequentibus: ſit exemplū in his dictionibus BOITIS OTEPE R A, quæ dant, REPETITIO; ſic IMUIS FTICE OREXES dēptis primis, & ultimis literis cujuſque dictionis dant EXERCITIUM.

Animadvertendum tamen hìc erit nonnullos reperiri Auctores, qui retentis tribus regulis, ſecundam tantùm mutant. Sunt autem qui non integras literas ordine inverſo tranſponunt, ſed integras ſyllabas; ſic non OGAMI pro IMAGO, ſed GOMAI ſcribunt. Alij verò cujuſque ſyllabæ, in ſuo loco manentis, literas inverſo ordine ponunt, ut pro IMAGO, IAMOG. pro LOGICA, OLIGAC. Primo modo uſus eſt Blondius; ſecundo Anonymus quidam in ſuo libello, cujus titulus, *Fax nova Arti Memoriæ.*

Varij varijs tandem modis hujus Artis arcana occultaverunt, dictioneſque mutato elementorum ordine, & poteſtate ita efformarunt,

runt, ut non ſolùm nihil ſignificantes viderentur, ſed nec proferri ob conſonantium multiplicitatē poſſent. Franciſcus Contius literam tertiam ſequentem, loco propriæ poſuit, ut C. pro A. D. pro B. E. pro C. & ſic de reliquis *in ſuo tract. de Arte Mnemonica* utitur: unde hæc dictio MOGIQ. dat IMAGO. Joannes Boncherus duodecimam ſubſtituit, nempe M. pro A. N. pro B. O. pro C. &c. quod in Memoriæ obſequium feciſſe puto, cum M. capite Memoriæ pro A. capite Alphabeti uſus fuerit, qua tranſpoſitione IMAGO his literis, UZMSB. ſcribitur.

Alij verò non ordinata literarum tranſpoſitione, ſicut Conzius, & Boncherus, ſed ſaltuarijs uſi sūt Alphabetis. Antonius Venerus in ſua Simonide rediviva hoc ſequenti utitur.

A. S.	N. T.
B. Y.	O. H.
C. O.	P. S.
D. M.	Q. I.
E. F.	R. P.
F. V.	S. B.
	G. L.

G. L.	T. Q.
H. X.	V. Z.
I. G.	X. C.
K. N.	Z. I.
L. R.	Y. D.
M. A.	

Petrus Maſius hoc alio in ſuo tract. de Arte Memorativa.

A. Q.	N. Y.
B. Z.	O. N.
C. P.	P. E.
D. C.	Q. S.
E. S.	R. X.
F. E	S. A.
G. I.	T. O.
H. V.	V. T.
K. B.	X. M.
I. L.	Z. H.
L. D.	Y. G.
M. R.	

Quibus poſitis hoc verbum IMAGO, GASLH Venerus ſcribit, Maſius LRQIN.

Atque hæc ſunt quæ de vocabulis occultatis ad hunc diem uſque inveni. Sequitur.

De

§. 3.

De Dictionibus, quę longè diverſam à propria obtinent ſignificationem.

ULna, Candela) Haſta, Cerea) *ſignificant.*	1.
Cygnus, aut Furca.	2.
Triangulus.	3.
Quadrangulus.	4.
Manus.	5.
Stella.	6.
Norma, vel Securis.	7.
Calix.	8.
Cornu.	9.
Anulus, vel Circulus.	0.
Chriſtophorus.	100.

§. 4.

De Abbreviationibus.

Adi.	ADjunctum.
Arg.	Argumentum.
Au.	Auctoritas.
Ax.	Axioma.
Bi.	Biblia.

Contr.

Contr.	Controverſia.
Ct.	Citatio.
Dct.	Dictatio.
Di.	Diſtinctio.
Diſ.	Diſcurſus, Diſpoſitio, vel Diſputatio.
Div.	Diviſio.
Do.	Doctrina.
Doc.	Doctor.
Dur.	Duratio:
Ef.	Effectus.
Ep.	Epiſtola.
Eth.	Ethica.
Gr.	Grãmatica, vel Grãmaticus.
Im.	Imago.
LG.	Logica, vel Logicus.
MPh.	Metaphyſica, vel Metaphyſicus.
Nu.	Numerus.
Or.	Ordo.
Or.	Oratio.
Ph.	Phyſica, vel Phyſicus.
Pr.	Pronomeu, vel Proſodia.
Qſt.	Quæſtio.
Reſp.	Reſponſio.
Rh.	Rhetorica, vel Rhetor.
Rud.	Rudimenta.
Sy.	Syntaxis.

Syll.

Syll.	Syllaba.
Ve.	Verbum.
Vo.	Volumen.

§. 5.

De Literis ſolutis, quę pro integris dictionibus ſunt appoſitę; & primò de Majoribus.

A.	ARithmeticus.
B.	Baſilica.
C.	Caſtrum.
D.	Diſtinctivum.
E.	Elementa.
F.	Feneſtra.
G.	Grammatica.
H.	Horologium.
I.	Imaginarius.
K.	Connexum.
L.	Latus.
M.	Memoria.
N.	Numerus.
O.	Oſtium.
P.	Palatium.
Q.	Quantitas.
R.	Repetitio.
S.	Sententia.

T.	Theſaurus.
V.	Voluntarium.
X.	Xenium.
Y.	Binarius.
Z.	Zona.

§. 6.

De Literis Minoribus.

ω	a.	Vocabulum.
ψ	b.	Ars.
χ	c.	Ordo.
φ	d.	Cubiculum.
ο	e.	Sententia.
τ	f.	Spacium.
σ	g.	Imago.
ρ	h.	Paries.
π	i.	Perſona,
θ	k.	Dorſum.
ξ	l.	Domus.
υ	m.	Exercitium.
μ	n.	Angulus.
λ	o.	Memoria.
χ	p.	Forma.
ι	q.	Sedes.
θ	r.	Praxis.
η	ſ.	Sedes,autfundamentum.

Lo -

ʃ s. Locus.
ɛ t. Imago.
∂ v. Locus.
y u. Imago.
β x. Terra.
α y. Oſtium.
z. Receptaculum.

Unum tantùm pro coronide animadvertendum erit, quod ſi literæ erunt ſingulæ ſingularem, ſi geminatæ pluralem numerum deſignabunt. Caſus, tempora, modi, & alia attributa facilè colligi poterũt ex ſyntaxi, & ſenſu orationis.

Et hic eſt Catalogus Auctorũ, qui Artem Memorativam tradiderùnt, & traditam exornarunt; Quĩbus ſanè quidem poſſent ſuperaddi Adamus Siberus, Æneas Silvius, Andreas Friccius, Andreas Horndorff, Antiſthenes Athenienſis, Antonius Schorus, Andreas Hyperius, Andreas Maſculus, Arnoldus Brurenius, Auguſtinus Dathus, Baptiſta Guarinus, Baſilius Faber Soranus, Beliſarius Aquavivius, Benedictus Arelius, Bernardus Baldinus, Bernardus Textor, Cœlius Se-

cundus, Chriſtophorus Fiſcherus, Chriſtophorus Hegendorfinus, Conradus Clauſerus, Conradus de Halberſtat, David Chyterus, Euſtachius, Franciſcus Patritius, Gaſpar Crucigerus, Georgius Wicellius, Henricus Bullingerus, Hermannus Vulterius, Hjeronymus Oſerius, Hjeronymus Sauonarola, Hjeronymus Zanchius, Huldrychus Zuinglius, Iacobus Acontius, Iacobus Lorhardus, Iacobus Middendorpius, Iacobus Winphelingus, Ianus Gruterus, Ioachimus Camerarius, Joachimus Fortius, Ioannes Coletus, Ioannes Piſcator, Iulius Cæſar Scaliger, Iodocus Willichius, Ioannes Baptiſta Caccialupus, Bartoli Genen, Ioannes Thomas Freigius, Ioannes Murmellius, Leonardus Fuchſius, Lucas Oſiander, Maphæus Vegius, Marſilius Ficinus, Matthæus Dreſſerus, Nicodemus Friſchlinus, Plutarchus, Petrus Ramus, Petrus Moſellanus, Paulus Scalichius, Romulus Amaſæus, Rodolphus Agricola, Thomas Carinus, Ubertus Folieta, Vitus Amerbachius, Antonius Franciſcus

Pa-

Payeno, & innumeri alij, qui ſtudendi nos docent methodum; nam qui ſcribit *de modo diſcendi*, Memoriam expolit: ſed de his, & ſimilibus fuſiùs alibi nos dicturos pollicemur.

Superpondij tamen loco quoſdam apponam Auctores, quos poſt hæc ſcripta inveni.

Avenrois Cordubenſis, cognomento commentator, librum ſcripſit *de Memoria, & Reminiſcentia*. Xenocrates *de Arte Memoriæ*. Rodolphus Radelif Anglus, *de Memoria Naturali, Artificioſa, & noviſsima*. Stephanus Izegentinus *in locis commun.* ubi præclara habet Memoriæ adjumēta. Laurentius Friſius conſcripſit libellum Germanicum *de Arte Memoriæ*. Michael Mathematicus, cognomento Scotus, *de Memoria, & Reminiſcentia*. Stanislaus Kieſerus invenit anno 1595. *Memorandi Artificium novum, fere ad omnia omnium facultatum ſtudia, præcipuè autem adſacrarum literarum obſervationes utile facile, & jucundum*. Joannes Magirus, de Me-

Memoria per locos, & imagines. Prodiit iſte liber principio ex Officina Paltheniana: ſed Antonius Bertramus Academiæ Argẽtinenſis Typographus anno 1603. recudit ſub nomine Auſtriaci, ſpecioſo titulo præfixo. Joãnes Henricus Alſtedius, præter libellos ſupra commemoratos, alium de hac Arte conſcripſit, cujus titulus, *Artium liberalium, ac facultatum omnium ſyſtema Mnemonicum*; ubi in Bibliotheca Palatina (ſicut & Vaticana, ſeu Romana) plurima latere *de Arte Memorativa* manuſcripta, atteſtatur. Doctiſſimus Timplerus *in Phyſicis*, noviſſimè Joh. Chriſtophorus Wagenſeilius *in ſua Pera librorum Juvenilium. Altdorfi Noricorum* apud Henricum Mayer anno 1691.

CA-

CAPUT III.

De Admirabili Nonnullorum Memoria.

ILluſtres, qui egregiâ floruerũt memoriâ, Viros recẽſere aggrediar; quam paucis in ambiguo remanentibus, reliquos hujus Artis ope cõſecutos eſſe ſive apertis indiciis, ſivè eorum proprio, vel alieno teſtimonio etiam patefaciam; cùm non ſolùm rationibus veritatem propugnandam, ſed auctoritate quoque rerum geſtarum fidem ſtabiliendam ſuſceperim. Variorum Scriptorum loca nõ referam tantùm, ſed integra tranſcribam, atque in hoc nihil peccatum à me exiſtimo, quoniam quod graviſ-

ſimi ante me fecere Authores, & quod res ipſa poſtulat præſtiti: dum
Gratiùs ex ipſo fonte bibuntur aquæ.

Recenſebo itaque nō Adamum primum omnium parentem, qui cunctis rebus à Deo creatis nomina à ſe impoſita memoriâ tenuit, & ſingulas creaturas, earumque proprietatem, ac naturam cognovit. Nō Eſdram, qui per quadraginta dies continuos quinque ſcribis ſine intermiſsione quatuor ſupra bis centum libros memoritèr dictavit: quando ab Angelo porrectum ſapientiæ poculum priùs ebiberat. Nō denique cęteros quoſcumque alios, qui divìnitùs hanc ſunt excellentiam adepti: ſed illos, qui naturalis, atque Artificiosæ Memoriæ beneficio, omnigenâ Minervâ pollentes, nomen ſibi pararunt immortale. Quos inter primum non immeritò locum obtinet Simonides Chius; Hic etenim & inventi artificij ſecuturis omnibus palmam præripuit, & alios, quorum magnitudo memoriæ litera.

terarum monumentis celebratur, tempore præceſſit. Mens enim eſt omnes chronologicè, & ſecundùm quæ claruerunt tempora ordinatè componere.

Claruit Anno Mundi 3502.

Simonides Chius, Poëta Lyricus, dictus Melicus à ſuavitate cantus, hoc ſuo invento, adeò tenacis ac admirabilis memoriæ fuit, ut exactæ jam ætatis homo, octogenarius nempè, neminem ſibi memoriâ parem hoc diſtycho gloriaretur;

Non eſt qui memori ſit mente Simonidis inſtar
Ævi octogeni dico Leoprepide.

Vir fuit impensè doctus, & inventione adeò felix faciliſque, ut præter Artem Memoriæ, Neniam (carmen lugubre) invenerit: Unde Catullus

Paulus quilibet adlocutionis
Mæſtius lachrymis Simonideis.

Cujus ſingulari quoque ingenio grandiorum literarum Græcarum inventio, aut certè quatuor tri-

buitur nempè Z. Σ. Υ. Ω. *Cic. de Orat. lib. 2.* Voſſ. *de Poet.*

C. A. M. 3510.

Themiſtocles Athenienſiũ Dux memoriâ viguit eximia, non modò civium ſuorum nomina percepit, & unum intra annum optimè loqui perſicè didicit; ſed etiã nihil unquam audivit, quod non in memoriam ejus penitùs inſederit; nihil ex ipſius animo, quod ſemel eſſet infuſum, effluere potuerit: & Simonidi Artem memoriæ pollicẽti, quâ omnia meminiſſet, doctorem reſpuens, oblivionis Artem ſe malle dixit, quod meminiſſet etiã quæ nollet, & quæ vellet oblivisci nõ poſſet, ſic de eo Petrarcha. *Ab occaſu ad Orientẽ verſo primus omniũ Græciæ gentis Themiſtocles occurit, qui inter graviſſimas occupationes publicas, privatáſque cunctorũ concivium ſuorum nomina (& erat Athenis natus) in memoria tenebat, ſtupidũ negotium, niſi Lucii Scipionis mẽtio præceſſiſſet, idem indigno exilio*

co-

coactus, cum ad Xerſem Perſarum Regem ſe conferre decreviſſet, brevi temporis ſpatio, Perſicum primus idioma perdidicit, ne quid in primo colloquio peregrinum, aures Regis offenderet. Itaque minus miror tantis naturæ præditum muneribus, Artificioſam Memoriam contempſiſſe, quæ cum in Grecia reperta, apud nos hodie vulgata eſt, quam cuidam ejus Artificii perito ſibi promittenti, reſpondit: malle ſe obliſcendi Artem diſcere. Viſa quidem, auditaque omnia memoriç adhærebant, & idcircò non tàm novis ſarcinis urgere, quàm turba rerum innumerabilium prægravatus pectus exonerare cupiebat. Quãta majora præſtitiſſet, ſi Artem nõ ſpreviſſet, ex iis, quæ ſuo loco de Lucullo dicemus, nemo non videbit; Lucullus enim naturali memoriæ, quâ ad prodigium uſque polluit, Artem (teſte Cicerone) adjunxit, quâ imbutus diſciplinâ Themiſtoclem in hac prudentiæ parte longo poſt ſe intervallo reliquit. Nec Tullio, aliiſque proba-

tis Viris reſponſum Simonidi à Themiſtocle datum arriſit. *Fuit quidem* (inquit Nigronius) *priſcis temporibus hæc Ars inventa à Simonide, Chione, an Melico; perfecta à Metrodoro Scepſio; tradita poſtea à claris Rhetoribus, Cornificio, & Quintiliano; probata à M. Tullio, adeòut non valdè laudarit Themiſtoclis reſponſum, hanc Artem contemnentis; commendata à S. Thoma Theologiæ ſplendore clariſſimo: Vos ſoli eritis tanta cõfidentia, ut, tot viris tàm ſapientibus hanc Artem comprobantibus, ipſi reprobetis?* Petrarcha *lib. 2. rer. memorand. fol. mihi* 40 S. Cicer. *lib. 4. Academ. quæſt. in princ.* P. Iulius Nigron. *Orat.* 25. *de Memoria fol. mihi* 842.

C. A. M. 3523.

Cyrus Major Perſarum Rex hâc imbutus Arte eâ fuit memoriâ, ut in exercitu, cui numeroſiſſimo præfuit (triginta videlicet millium hominum) omnium militũ nomina pronunciare memoritèr

cal-

calleret *Plin. lib.* 7. *cap.* 24. Valer. Max. *lib.*8. *cap.*7. Izquerd.*in Phar. ſcient. diſp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43. Polydor. Virgil. *de rerum Inventorib. lib.* 2. *cap.* 9., & Cælius Calcagn. *in compend. Rhet. fol. mihi* 449.

C. A. M. 3550.

Archippus, & Lyſiades Pithagoræ auditores, literis minimè cõfiſi, memoriterque Doctoris præcepta tenentes ingenio pro literis utebantur Volat. *lib.* 16. *Anthrop.* Socrates enim literas, quas vulgus putat repertas juvandæ memoriæ cauſa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim autem homines ſi quid audiſſent dignũ cognitu non libris, ſed animo inſcribebant hâc exercitatione confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebat: & quod quiſque ſciebat in promptu. Poſt reperto literarum uſu, dum libris fidunt, non perindè ſtuduerunt animo infigere quod dedicerant. Ita factum eſt, ut neglecto memoriæ cultu, minùs vivida eſſet rerum cognitio,

&

& pauciora quiſque ſciret, quamdoquidem tantùm ſcimus, quantùm memoriâ tenemus, & nihil amplius.

Hinc Indi abſque uſu literarũ, omnes ævi res geſtas, & memoratu dignas, Pythagorico more, memoriâ tenuere, illaſque à parentibus tráditas per manùs peſteris dedere: qui tamen haud multò poſt in ſindonibus ſcribere inceptarunt, totaſque paginas monumentis rerum geſtarum impleverunt. Alex. *lib.* 2. *cap.* 30.

Hâc identidem ratione Druydarum diſcipuli apud Gallos magnũ verſuum, (quibus tota eorũ continebatur ſcientia) numerum ediſcere cogebantur. Nefas autem putabant hæc literis conſecrare, partim ne profanaretur doctrina, partim ne confiſi literis diſcipuli memoriæ exercitium negligerent. Aimonius *lib.* 1. *de geſtis Francorum. cap.* 6.

C. A. M. 3656.

Hippias Arte Memoriæ celebris,

bris, gloriatur apud Platonem tã-quam de magno, ac preſtanti quodam bono, ſe poſſe quinquaginta vocabula ſemel audita, vel lecta quolibet ordine recitare Muretus *lib. 3. var. lect. cap. 1.*

C. A. M. 3687.

Divinus Plato ille ſapientię antiſtes admirandâ Memoriâ fuit. Ait enim Cicero in Brut. *Quis uberior in loquendo Platone?* In illo non ſolùm Memoriæ naturalis felicitatem fuiſſe, ſed etiam Artificioſæ, ſatis ſuperq; ex ipſius ſcriptis cõvincitur; cùm & Artis Memoriæ primordia, & ſpecimen atque effectum aliquem nomine Hippiæ oſtenderit.

C. A. M. 3695.

Demoſthenes, Grçcorum omniũ Orator longè eloquentiſſimus Thucydidem ad verbũ memoriæ mãdavit. *Lucian.*

C. A. M. 3710.

Ariſtoteles Peripateticorũ Princeps

ceps quantùm hujus Artis beneficio præſtiterit edita ab eo volumina ſatis abundè demonſtrant. Hic autem integrum de Arte Memoriæ conſcripſit libellum, cujus Interpres fuit Franciſcus Vatablus.

C. A. M. 3725.

Theodectes Artificioſâ Memoriâ, quam ab Ariſtotile Magiſtro accepit, ità claruiſſe perhibetur, ut verſus quantumvis multos, ubi ſemèl recitare audiviſſet, protinùs repeteret Cicer. *lib.* 1. *Tuſcul. quæſt.* Senec. *in prohem. declam.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C. A. M. 3775.

Antigonus Rex hujus quoque excellentiæ gloriam cõſecutus eſt. Memor erat omnium illorum, qui apud ſe legationem feciſſent, & non ſolùm cum quibus; ſed & de quibus rebus, & negotijs locuti eſſent recordabatur. Poli. *lib.* 4.

C. A. M. 3775.

Cyneas Theſſalus, Philoſophus,

Le-

Legatus Romam à Pyrrho impetrandæ pacis miſſus, hâc Arte fretus, poſtero die, quàm Vrbem Romam venit, homo adventitiùs, & alienigena, & Senatum, & omnem urbanam circumfuſam Senatui plebem, ſuo quemque nomine abſque Nomenclatore ſalutavit. Senec. *lib.* 1. *contrav.* Cicero *lib.* 1. *Tuſcul. quæſt.* Izquerd. *in Phar. ſcient. diſp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43.

C. A. M. 3780.

Alexander Macedo Rex totam Homeri Iliadem, & magnā Odyſſeæ partem memoriâ tenuit. Eum in Arte Memoriæ ſe exercuiſſe, qui ambigat eſt nemo; Diſcipulus enim fuit Ariſtotelis, qui, ut dixi hanc artem percalluit; deque ea conſcripſit. Drexell. *in Aurifodin. par.* 1. *cap.* 2.

C. A. M. 3690.

Cyrus Minor omnium ſuorum Ducum nomina memoritèr tenebat: quippè cui mirandum videretur, ſi qui in ſordida arte verſan-

ſantur, ſinguli norunt artis ſuæ inſtrumentorum nomina: & Medicus nomina tenet & inſtrumentorum & medicamentorum, quibus utitur; Imperator verò ità ſi ſatuus, ut neſciat nomina ſubditorum Ducum, quibus ei opus eſt pro inſtrumentis uti, & dum anticipare quidquam velit, & dum cavere, & dum audientiam injicere, & dum terrere, & dum honorare quandoque quemquam cupiat, decorum ei eſſe videbatur quēque ſuo nomine appellare. Putat etiam eos, qui à Principe cōgnoſci videntur, magis ad rem ſtrenuè & fideliter gerendam accendi, ita Xenoph. *expedit. lib.* 5.

C. A. M. 3800.

L. Scipio nō niſi hâc Arte adjutus (teſte Cicerone *lib.* 4. *Academ. quæſt.*) univerſi populi Romani nomina memoritèr recenſere valuiſſet. ſic de eo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memor. Ex omnibus autem gentibus, ac ſæculis, nullum in hac re facilè prętulerim L. Scipioni, ſi mo-*

dò

dò verum eſt quod tradunt, ipſum populi etiam Romani nomina reddidiſſe. Mira & ſpecioſa capacitas, ubi tàm multa, & tàm varia nomina locū inveniſſent, res quidem penè incredibilis, niſi eam multi, inter quos Plinius ſecundus, proprio teſtimonio confirmaſſent. Plin. de Vir. Illuſtr. & lib. 7. cap. 24. Hiſtor. natural. Solin.

C. A. M. 3830.

Q. Fabius Maximus tàm domeſtica, quàm externa bella memoritèr percalluit: indè eam conſecutus fuit gloriam, ut bello Punico ſecundo, cui procellæ jam grandęvus interfuit, ejus conſilia dictaque tùm in populo, tùm inter primores patrum pro oraculis haberentur; nam Viri non obtuſi craſſique ingenij, qui multorum tranſacti temporis memoriam habent, quodammodo futurorum vates exiſtimātur. Cicer. *Acad. quæſt. lib.* 4. Petrarch. *lib.* 2. *rer. memor.*

C.

C. A. M. 3912.

Appius Claudius ita Artificioſâ memoriâ claruit, ut nominatim à ſe populus Romanus, ſalutari poterat; ſed cùm apud Scipionem de re tàm mirabili gloriaretur, reſpondit Scipio, Ego enim non ut multos cognoſcerem, ſed ne ab ullo ignorarer adnixus ſum. Bruſ. *lib.* 4. *cap.* 4. Izquerd. *in Phar. ſciẽtiar. diſp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43.

C. A. M. 3925.

Carneades, auctor academiæ nouæ, patriâ Cyrenęus, Philoſophus inſignis, Artis Memoriæ beneficio (teſte Cicerone) tanquam literis in cęra, ſic ſe ajebat in animo præſcribere, quæ meminiſſe vellet: de quo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memorand.* ſic inquit: *Extremum mihi nunc, ſed nullo præcedentium inferiùs memoriæ monstrum diſſerendum est, Carneades quidem (ut ajunt) in Græcia quæ quis è bibliothecis volumina educeret, in morem legentis memoritèr reddebat.*

Huic

Huic verò dici poteſt ſupervacuos codices fuiſſe. Hic profectò nõ ſcribebat in animo tantùm; ſed ſculpebat. Cicer. *de Orat. lib.* 2. Vol. *lib.* 17. *Antrhop.*

C. A. M. 3935.

Hortenſius ille, qui in foro Romano cauſarum Rex ob eloquentiam dictus eſt, hujus Artis ope tantæ memoriæ fuit, ut à Siſenna provocatus, cum in auctione diem perſederit totum, & omnes res, & pretia, & emptores argẽtarijs recognoſcentibus ordine ſuo recenſeret; de quo ſic Cicer. *de claris Orator. lib.* 1. *qui dicitur Brutus. Primùm memoria tanta; quãtam in viro me agnoviſſe arbitror: ut, quæ ſecum commentatus eſſet, ea ſine ſcripto verbis iiſdem redderet, quibus cogitaſſet; Hoc adjumẽto* (de Arte loquendo) *ille tanto ſic utebatur; ut ſua commentata, & ſcripta, &, nullo referente omnia adverſariorum dicta memi, niſſet.* Senec. *lib.* 1. *controv.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C.

C. A. M. 3940.

Caſsius Severus, ea gaviſus fuit fidelitate memoriæ, ut cũ ex Senatuſconſulto libri illius exurerẽtur, nunc, inquit, ſupereſt, ut ipſe vivus comburar, qui illos edidici. Quod animo inſculptum eſt, niſi cum vita eripi non poteſt. Paul. Manut. *lib.* 8. *Apophtegm. nu.* 238.

C. A. M. 3960.

Quintus Mutius Scevola in ludo duodecim ſcruporũ, cùm prior calculum promoviſſet, eſſetque victus, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato erraſſet recordatus, redijt ad eum, qui cum eo luſerat, iſque ita factum eſſe confeſſus eſt. Quintil. *lib.* 11. *Orat.*

C. A. M. 3963.

Metrodorus Scepſius, Philoſophus, Memoriæ Artem à Simonide inventam, deindè conſummaſſe fertur; cujus adjumento quæ

au-

audiebat ſtatim iiſdem reddebat verbis. Adjungo grandius. A multis ſimul dicta, non ſenſuum tantùm ordinibus; verùm etiã verborum retinebat, de quo ſic Cicer. *lib. 2. de Orat. propè finem. Neque verum eſt, quod ab inertibus dicitur opprimi memoriam imaginum pondere, & obſcurari etiam id, quod per ſe tenere natura potuiſſet. Vidi ego ſummos homines, & divinâ propè memoriâ Athenis Carneadem, & in Aſia, quem vivere hodie ajunt Scepſium Metrodorum, quorũ uterque tanquam literis in cæra ſic ſe ajebat imaginibus, in iis locis, quos haberet, quæ meminiſſe vellet præſcribere.* Idem in duodecim ſignis, per quæ Sol meat, locos invenit trigenos & ſexagenos. Cicer. *lib. 2. Tuſcul. quæſt.* Plin. *lib. 7. cap. 34.* olim.

. A. M. 3970.

L. Lucullus Imperator, & Philoſophus ſũmus hoc Artificio prodigioſæ memoriæ fuit; res enim domi foriſque geſtas ex admirabili

bili memoriæ theſauro, tanquam preſentes ſemper ſpectaret, expeditè referre poterat. Eum Hortenſio conferens Cicero, amborum coëtaneus, Lucullo rerum, & Hortenſio verborum majorem affuiſſe memoriam ſcribit *lib.* 4. *Acad. quæſt.* ubi ſic de eo. *Habuit enim divinam quandam memoriam rerum, verborum majorem Hortenſius. Sed, quo plus in negotiis gerendis res, quàm verba proſunt, hoc erat Memoria illa præſtantior: quam fuiſſe in Themiſtocle, quem facilè Græciæ principem ponimus; ſingularem ferunt: Qui quidem etiam pollicenti cuidam ſe Artem ei Memoriæ, quæ tum primùm proferebatur, traditurum, reſpondiſſe dicitur, oblivîſci ſe malle diſcere: credo, quòd hærebant in Memoria quæcumque audierat, aut viderat. Tali ingenio præditus Lucullus adjūxerat etiā illam, quam Themiſtocles ſpreverat diſciplinam. Itaque, ut literis consignamus, quæ monumētis mandare volumus: ſic ille in animo res inſculptas habebat.*

C.

C. A. M. 3970.

Cornificius hujus Artis auxilio (de qua librum in lucem edidit) divinâ propè Memoriâ fuit. Cic. *lib.* 3. *ad Heren.* Majorag. *in partit. Cicer. fol. mihi* 74. *retr.*

C. A. M. 3985.

Julius Cæſar Memoriæ quoque Artificioſæ præſtantiam eſt adeptus, de quo ſic ſcribit Petrarch. *lib.* 2. *rer. memorand. Divo Julio Cæſari, hoc in primis etiam ab hoſtibus datum ſcio, ut memoriâ polleret eximiâ, de qua M. Tullius ait: Quod nihil ſoleret præter injurias obliviſci, & legere ſimul, & ſcribere, & audire, & dictare ſolitus traditur. Epiſtolas de rebus maximis, quaternas dictabat aliis, ipſe manu propria quintam ſcribens, ac ſi calamum eximeres, ſeptenas pariter dictabat, quæ quidem velocitas, an volubilitas promptiſſimi ingenii, an ampliſſimæ firmitas memoriæ dici meretur, incertus ſum. Siquidem celeritas ingenii, tena-*

tis Viris reſponſum Simonidi à Themiſtocle datum arriſit. *Fuit quidem* (inquit Nigronius) *priſcis temporibus hæc Ars inventa à Simonide, Chione, an Melico; perfecta à Metrodoro Scepſio; tradita poſtea à claris Rhetoribus, Cornificio, & Quintiliano; probata à M. Tullio, adeòut non valdè laudarit Themiſtoclis reſponſum, hanc Artem contemnentis; commendata à S. Thoma Theologiæ ſplendore clariſſimo: Vos ſoli eritis tanta cõfidentia, ut, tot viris tàm ſapientibus hanc Artem comprobantibus, ipſi reprobetis?* Petrarcha *lib. 2. rer. memerand. fol. mihi* 40 S. Cicer. *lib. 4. Academ. quæſt. in princ.* P. Iulius Nigron. *Orat. 25. de Memoria fol. mihi* 842.

C. A. M. 3523.

Cyrus Major Perſarum Rex hâc imbutus Arte eâ fuit memoriâ, ut in exercitu, cui numeroſiſsimo prçfuit (triginta videlicet millium hominum) omnium militũ nomina pronunciare memoritèr

cal-

calleret *Plin. lib. 7. cap. 24.* Valer. Max. *lib. 8. cap. 7.* Izquerd. *in Phar. ſcient. diſp. 32. qu. 2. n. 43.* Polydor. Virgil. *de rerum Inventorib. lib. 2. cap. 9.*, & Cælius Calcagn. *in compend. Rhet. fol. mihi* 449.

C. A. M. 3550.

Archippus, & Lyſiades Pithagoræ auditores, literis minimè cõfisi, memoriterque Doctoris præcepta tenentes ingenio pro literis utebantur Volat. *lib. 16. Anthrop.* Socrates enim literas, quas vulgus putat repertas, juvandæ memoriæ cauſa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim autem homines ſi quid audiſſent dignũ cognitu non libris, ſed animo inſcribebant hâc exercitatione confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebat: & quod quiſque ſciëbat in promptu. Poſt reperto literarum uſu, dum libris fidunt, non perindè ſtuduerunt animo infigere quod dedicerant. Ita factum eſt, ut neglecto memoriæ cultu, minùs vivida eſſet rerum cognitio,

&

& pauciora quiſque ſciret, quamdoquidem tantùm ſcimus, quantùm memoriâ tenemus, & nihil amplius.

Hinc Indi abſque uſu literarũ, omnes ævi res geſtas, & memoratu dignas, Pythagorico more, memoriâ tenuere, illaſque à parentibus tráditas per manùs poſteris dedere: qui tamen haud multò poſt in ſindonibus ſcribere inceptarunt, totaſque paginas monumentis rerum geſtarum impleverunt. Alex. *lib.* 2. *cap.* 30.

Hâc identidem ratione Druydarum diſcipuli apud Gallos magnũ verſuum, (quibus tota eorũ continebatur ſcientia) numerum ediſcere cogebantur. Nefas autem putabant hæc literis conſecrare, partim ne profanaretur doctrina, partim ne confiſi literis diſcipuli memoriæ exercitium negligerent. Aimonius *lib.* 1. *de geſtis Francorum. cap.* 6.

C. A. M. 3656.

Hippias Arte Memoriæ celebris,

bris,

bris, gloriatur apud Platonem tãquam de magno, ac pręſtanti quodam bono, ſe poſſe quinquaginta vocabula ſemel audita, vel lecta quolibet ordine recitare Muretus *lib. 3. var. lect. cap. 1.*

C. A. M. 3687.

Divinus Plato ille ſapientię antiſtes admirandâ Memoriâ fuit. Ait enim Cicero in Brut. *Quis uberior in loquendo Platone?* In illo non ſolùm Memoriæ naturalis felicitatem fuiſſe, ſed etiam Artificioſæ, ſatis ſuperq; ex ipſius ſcriptis cõvincitur; cùm & Artis Memoriæ primordia, & ſpecimen atque effectum aliquem nomine Hippiæ oſtenderit.

C. A. M. 3695.

Demoſthenes, Gręcorum omniũ Orator longè eloquentiſſimus Thucydidem ad verbũ memoriæ mãdavit. *Lucian.*

C. A. M. 3710.

Ariſtoteles Peripateticorũ Princeps

ceps quantùm hujus Artis beneficio præſtiterit edita ab eo volumina ſatis abundè demonſtrant. Hic autem integrum de Arte Memoriæ conſcripſit libellum, cujus Interpres fuit Franciſcus Vatablus.

C. A. M. 3725.
Theodectes Artificioſâ Memoriâ, quam ab Ariſtotile Magiſtro accepit, ità claruiſſe perhibetur, ut verſus quantumvis multos, ubi ſemèl recitare audiviſſet, protinùs repeteret Cicer. *lib.* 1. *Tuſcul. quæſt.* Senec. *in prohem. declam.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C. A. M. 3775.
Antigonus Rex hujus quoque excellentiæ gloriam cõſecutus eſt. Memor erat omnium illorum, qui apud ſe legationem feciſſent, & non ſolùm cum quibus; ſed & de quibus rebus, & negotijs locuti eſſent recordabatur. Poli. *lib.* 4.

C. A. M. 3775.
Cyneas Theſſalus, Philoſophus,
Le-

Legatus Romam à Pyrrho impetrandæ pacis miſſus, hâc Arte fretus, poſtero die, quàm Vrbem Romam venit, homo adventitiùs, & alienigena, & Senatum, & omnem urbanam circumfuſam Senatui plebem, ſuo quemque nomine abſque Nomenclatore ſalutavit. Senec. *lib.* 1. *controv.* Cicero *lib.* 1. *Tuſcul. quaſt.* Izquerd. *in Phar. ſcient. diſp.* 32.*qu.* 2.*n.* 43.

C. A. M. 3780.

Alexander Macedo Rex totam Homeri Iliadem, & magnã Odyſſeæ partem memoriâ tenuit. Eum in Arte Memoriæ ſe exercuiſſe, qui ambigat eſt nemo; Diſcipulus enim fuit Ariſtotelis, qui, ut dixi hanc artem percalluit; deque ea conſcripſit. Drexell. *in Aurifodin. par.* 1. *cap.* 2.

C. A. M. 3690.

Cyrus Minor omnium ſuorum Ducum nomina memoritèr tenebat: quippè cui mirandum videretur, ſi qui in ſordida arte ver-

ſan-

ſantur, ſinguli norunt artis ſuæ inſtrumentorum nomina: & Medicus nomina tenet & inſtrumentorum & medicamentorum, quibus utitur; Imperator verò ità ſit fatuus, ut neſciat nomina ſubditorum Ducum, quibus ei opus eſt pro inſtrumentis uti, & dum anticipare quidquam velit, & dum cavere, & dum audientiam inijcere, & dum terrere, & dum honorare quandoque quemquam cupiat, decorum ei eſſe videbatur quēque ſuo nomine appellare. Putat etiam eos, qui à Principe cōgnoſci videntur, magis ad rem ſtrenuè & fideliter gerendam accendi, ita Xenoph. *expedit. lib.* 5.

C. A. M. 3800.

L. Scipio nō niſi hâc Arte adjutus (teſte Cicerone *lib.* 4. *Academ. quæſt.*) univerſi populi Romani nomina memoritèr recenſere valuiſſet. ſic de eo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memor. Ex omnibus autem gentibus, ac ſæculis, nullum in hac re facilè prętulerim L. Scipioni, ſi modò*

dò verum eſt quod tradunt, ipſum populi etiam Romani nomina reddidiſſe. Mira & ſpecioſa capacitas, ubi tàm multa, & tàm varia nomina locū invenisſent, res quidem penè incredibilis, niſi eam multi, inter quos Plinius ſecundus, proprio teſtimonio confirmaſſent. Plin. de Vir. Illuſtr. & lib. 7. cap. 24. Hiſtor. natural. Solin.

C. A. M. 3830.

Q. Fabius Maximus tàm domeſtica, quàm externa bella memoritèr percalluit: indè eam conſecutus fuit gloriam, ut bello Punico ſecundo, cui procellæ jam grandevus interfuit, ejus conſilia dictaque tùm in populo, tùm inter primores patrum pro oraculis haberentur; nam Viri non obtuſi craſſique ingenij, qui multorum tranſacti temporis memoriam habent, quodammodo futurorum vates exiſtimãtur. Cicer. *Acad. quæſt. lib.* 4. Petrarch. *lib.* 2. *rer. memor.*

C.

C. A. M. 3912.

Appius Claudius ita Artificioſâ memoriâ claruit, ut nominatim à ſe populus Romanus, ſalutari poterat; ſed cùm apud Scipionem de re tàm mirabili gloriaretur, reſpondit Scipio, Ego enim non ut multos cognoſcerem, ſed ne ab ullo ignorarer adnixus ſum. Bruſ. *lib.* 4. *cap.* 4. Izquerd. *in Phar. ſciẽtiar. diſp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43.

C. A. M. 3925.

Carneades, auctor academiæ novæ, patriâ Cyreneus, Philoſophus inſignis, Artis Memoriæ beneficio (teſte Cicerone) tanquam literis in cera, ſic ſe ajebat in animo præſcribere, quæ meminiſſe vellet: de quo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memorand.* ſic inquit: *Extremum mihi nunc, ſed nullo præcedentium inferiùs memoriæ monstrum diſſerendum est, Carneades quidem (ut ajunt) in Græcia quæ quis è bibliothecis volumina educeret, in morem legentis memoritèr reddebat.*

Huic

Huic verò dici poteſt ſupervacuos codices fuiſſe. Hic profectò nō ſcribebat in animo tantùm, ſed ſculpebat. Cicer. *de Orat. lib.* 2. Vol. *lib.* 17. *Antrhop.*

C. A. M. 3935.

Hortenſius ille, qui in foro Romano cauſarum Rex ob eloquentiam dictus eſt, hujus Artis ope tantæ memoriæ fuit, ut à Siſenna provocatus, cum in auctione diem perſederit totum, & omnes res, & pretia, & emptores argētarijs recognoſcentibus ordine ſuo recenſeret; de quo ſic Cicer. *de claris Orator. lib.* 1. *qui dicitur Brutus. Primùm memoria tanta, quātam in viro me agnoviſſe arbitror: ut, quæ ſecum commentatus eſſet; ea ſine ſcripto verbis iiſdem redderet, quibus cogitaſſet; Hoc adjumēto* (de Arte loquendo) *ille tanto ſic utebatur; ut ſua commentata, & ſcripta, &, nullo referente omnia adverſariorum dicta meminiſſet.* Senec. *lib.* 1. *controv.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C.

C. A. M. 3940.

Caſsius Severus, ea gavisus fuit fidelitate memoriæ, ut cũ ex Senatusconſulto libri illius exurerẽtur, nunc, inquit, ſupereſt, ut ipſe vivus comburar, qui illos edidici. Quod animo inſculptum eſt, niſi cum vita eripi non poteſt. Paul. Manut. *lib.* 8. *Apophtegm. nu.* 238.

C. A. M. 3960.

Quintus Mutius Scevola in ludo duodecim ſcruporũ, cùm prior calculum promoviſſet, eſſetque victus, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato erraſſet recordatus, redijt ad eum, qui cum eo luſerat, iſque ita factum eſſe confeſſus eſt. Quintil. *lib.* 11. *Orat.*

C. A. M. 3963.

Metrodorus Scepſius, Philoſophus, Memoriæ Artem à Simonide inventam, deindè conſummaſſe fertur; cujus adjumento quæ

an-

audiebat ſtatim iiſdem reddebat verbis. Adjungo grandius. A multis ſimul dicta, non ſenſuum tantùm ordinibus; verùm etiã verborum retinebat, de quo ſic Cicer. *lib. 2. de Orat. propè finem. Neque verum eſt, quod ab inertibus dicitur, opprimi memoriam imaginum pondere, & obſcurari etiam id, quod per ſe tenere natura potuiſſet. Vidi ego ſummos homines, & divinâ propè memoriâ Athenis Carneadem, & in Aſia, quem vivere hodie ajunt Scepſium Metrodorum, quorũ uterque tanquam literis in cæra ſic ſe ajebat imaginibus, in ijs locis, quos haberet, quæ meminiſſe vellet præſcribere.* Idem in duodecim ſignis, per quæ Sol meat, locos invenit trigenos & ſexagenos. Cicer. *lib. 2. Tuſcul. quæſt.* Plin. *lib. 7. cap. 34.* olin.

. A. M. 3970.

L. Lucullus Imperator, & Philoſophus ſũmus hoc Artificio prodigioſæ memoriæ fuit; res enim domi foriſque geſtas ex admirabili

bili memoriæ theſauro, tanquam præſentes ſemper ſpectaret, expeditè referre poterat. Eum Hortenſio conferens Cicero, amborum coëtaneus, Lucullo rerum, & Hortenſio verborum majorem affuiſſe memoriam ſcribit *lib. 4. Acad. quæſt.* ubi ſic de eo. *Habuit enim divinam quandam memoriam rerum, verborum majorem Hortenſius. Sed, quo plus in negotiis gerendis res, quàm verba proſunt, hoc erat Memoria illa præſtantior: quam fuiſſe in Themiſtocle, quem facilè Græciæ principem ponimus; ſingularem ferunt: Qui quidem etiam pollicenti cuidam ſe Artem ei Memoriæ, quæ tum primùm proferebatur, traditurum, reſpondiſſe dicitur, oblivìſci ſe malle diſcere: credo, quòd hærebant in Memoria quæcumque audierat, aut viderat. Tali ingenio præditus Lucullus adjũxerat etiã illam, quam Themiſtocles ſpreverat diſciplinam. Itaque, ut literis consignamus, quæ monumẽtis mandare volumus: ſic ille in animo res inſculptas habebat.*

C.

C. A. M. 3970.

Cornificius hujus Artis auxilio (de qua librum in lucem edidit) divinâ propè Memoriâ fuit. Cic. *lib. 3. ad Heren.* Majorag. *in partit. Cicer. fol. mihi 74. retr.*

C. A. M. 3985.

Julius Cæſar Memoriæ quoque Artificioſæ præſtantiam eſt adeptus, de quo ſic ſcribit Petrarch. *lib. 2. rer. memorand. Divo Julio Ceſari, hoc in primis etiam ab hoſtibus datum ſcio, ut memoriâ polleret eximiâ, de qua M. Tullius ait: Quod nihil ſoleret præter injurias oblivîſci, & legere ſimul, & ſcribere, & audire, & dictare ſolitus traditur. Epiſtolas de rebus maximis, quaternas dictabat aliis, ipſe manu propria quintam ſcribens, ac ſi calamum eximeres, ſeptenas pariter dictabat, quæ quidem velocitas, an volubilitas promptiſſimi ingenii, an ampliſſimæ firmitas memoriæ dici meretur, incertus ſum. Siquidem celeritas ingenii, tena-*

citas memoriæ laus eſt. Quodlibet ei nomen impoſueris, magna res in primis & mirifica, tàm facile ſingulis adeſſe, tam fideliter omnium meminiſſe Sabell. *lib.* 19. *cap.* 9. Polydor. Virgil. *de Rer. Inventor. lib.* 1. *cap.* 9.

C. A. M. 3985.

M. Tullius Cicero Oratorum facilè Princeps, Latinæque linguæ omnium conſenſu parens, hujus Artis ope tàm excellens atque ſingularis evaſit, ut ſibi antecellentes facilè anteverterit; ſuperarit ęquales, omneſque longo poſt ſe intervallo reliquerit. Hunc autem abſq; Artificioſa Memoria ad ſummum eloquentiæ faſtigium minimè conſcendiſſe, ipſiuſmet teſtimonio ſatis ſuperque convincitur. In cauſis defendendis, ac omnibus orationibus coram Senatu, aut populo habendis hoc Memoriæ Artificio utebatur. Idem ipſe *de Orat. lib.* 2. *propè finem, & in* R. *ad Heren. lib.* 3.

C.

C. A. M. 3985.

Mitridates duarum & viginti gentium Rex, totidem linguis hôc adjumento jus dixit. A. Gell. inquit. *Rex inclitus viginti quinque gentium, quarum omnium linguas percalluit*. Plin. *Quadraginta gentium linguas, quæ ſub imperio ejus erant diverſas ità novit, ut cuilibet patrio ſermone jura redderet*. Gell. *lib.* 17. *cap.* 17. Plin. *lib.* 2. *cap.* 25. Valer. Max. *lib.* 8. *cap.* 7. Polydor. Virgil. *de rer. Inventor. lib.* 2. *cap.* 9. Cęlius Calcagnin. *in compend. Rhet. fol. mihi* 449.

C. A. M. 4000.

Craſſus dives Romanus, Græci ſermonis quinque differentias, & dialectos memoriâ ità tenuit, ut quà quiſque apud eum linguâ loqueretur, eadem ei commodiſſimè reſponderet. Drexell. *in Aurifodin. part.* 1. *cap.* 2.

C. A. M. 4050.

Carmidas quidam in Gręcia,

hujus Artis auxilio quoſcumque libros in bibliotheca aliqua legiſſet, eos confeſtim memoritèr recitare poterat. Plin. *lib.* 7. *cap.* 14. Sabell. *lib.* 10. *cap.* 9. Majorag. *cōmēt.in parit.Cicer.fol.mihi* 74.*retro*.

Claruit Anno Chriſti 10.

Portius Latro, genere Hiſpanus, clarus inter dicendi magiſtros, Memoriâ Artificiosâ celebris fuit, eâque adjutus ad eruditionis culmen pervenit: quod ex iis, quæ *lib.*1. *contr.* Senecæ habētur ſatis abunde patet;ubi ſic de illo.*Memoria,& naturâ quidem felix, ſed plurimùm adjuta Arte. Nunquam ille quæ dicturus erat, ediſcendi cauſa relegebat.Edidicerat illa cùm ſcripſerat,cū id in illo magis mirabile videri poſſit,quod nec lētè & anxiè ſed eodē pænè, quo dicebat,impetu ſcribebat.At illi qui ſcripta ſua torquēt,qui de ſingulis verbis in conſilium veniunt, neceſſe eſt, quæ totiens animo ſuo admoverint, noviſſimè affigunt. At quorumcumque ſtilus eſt velox, tardior memoria eſt. In illo*

non

non tantùm naturalis memoriæ felicitas erat, ſed ars ſumma, & ad apprehenda quæ tenere debebat, & ad cuſtodienda; adeò ut omnes declamationes ſuas, quaſcumque dixerat, teneret. Jam itaque ſupervacuos ſibi fecerat codices. Ajebat ſe ſcribere in animo. Dicebat ita ut in nullo unquam verbo eum memoria deceperit. Hiſtoriarum ſumma notitia; jubebat aliquem nominare ducem, & ſtatim ejus acta curſu reddebat. Adeò quæcũque in animũ ejus ſemel diſcenderant, in promptu erant. Petrarch.*lib.1.rer.memorand.*

C. A. Chriſt. 20.

Marcus Annæus Seneca Rhetor, & Declamator, quantùm Artificiosâ Memoriâ valuit ex illius ipſius teſtimonio colligitur. ita in primo libro controv. de ſe ſcribit. *Duo millia nominum recitata quo ordine erant dicta, reddebam: & ab i js qui ad audiendum præceptorem noſtrum convenerant, ſingulos verſus à ſingulis datos, cùm plures quàm ducẽti efficerẽtur, ab ultimo incipiens uſ-*

uſque ad primum recitabam. Nec ad complectenda tantùm, quæ vellem, velox erat mihi memoria: ſed etiam ad continenda, quæ acceperat. & paucis interjectis. *Memoria & naturâ quidem felix, ſed plurimũ adjuta arte.* Majorag. *comm. in partit. Cic. fol. mihi 74. retr.* Muret. *Var. lect.*

C. A. Chriſti 40.

Claudius Cæſar hoc artificio Homeri poëma totum memoriter calluit, ejuſdemque verſus quamplurimos, in uſum rerum ſæpiſſimè recitare ſolitus fertur. Vol. *lib. 23. Antroph.* Polydor. Virgil. *de rer. Inventorib. lib. 2. cap. 9.*

C. A. Chriſt. 60.

Lucius Annæus Seneca ille Cordubenſis, qui omnes ſui ævi Romanos, multos verò & alios ſapientia anteivit; Vir fuit non ſolùm excellentis ingenii; ſed etiam tenaciſſimæ Memoriæ; cùm Artẽ à Marco Annæo Patre habuerit; Iſte enim ſic illum, & fratres ſuos *lib. 1. controv.* ubi admiranda Memo-

riæ

riæ Portii Latronis commemorat, alloquitur. *Video vos, iuvenes mei, plus juſto ad hanc ejus virtutem obſtupeſcere. Alia vos in illo mirari volo. Hoc quod tam vobis mirum videtur, non operoſâ poteſt tradi Arte. Intra exiguum pauciſſimorum dierum tempus, poterit quilibet facere id quod Cyneas fecit: qui miſſus à Pyrrho legatus ad Romanos, poſtero die novus homo & ſenatū, & omnem urbanam circumfuſam ſenatui plebem, nominibus ſuis perſalutavit. Aut quod ille fecit, qui recitatum à Poëta carmen novum, ſuum eſſe dixit, & protinùs Memoriâ recitavit: cùm hoc ille, cujus carmen erat, facere non poſſet. Aut quod fecit Hortenſius, qui à Siſenna provocatus, in auctione perſedit diem totum, & omnes res, & pretia, & emptores ordine ſuo argentarijs recognoſcentibus, ita ut in nullum falleretur, recēſuit. Cupitis ſtatim diſcere; ſuſpendam cupiditatem veſtram, & faciā alibi beneficio locum. Interim hoc vobis, in quo jam obligatus ſum, perſolvam.* Ma-

jo-

jorag. *comment. in partit. Ciceron.*

C. A. Chriſt. 55.

In Nerone Imperatore tãta etiã fuit memoriæ felicitas, ut omnes ordines ſubindè ac memoriter ſalutaret. *Sueton. & ex eo Bejerlinck.* Illum autem memoriæ Artem à Seneca recepiſſe ambigi nequit.

C. A. Chriſt. 65.

Apollonius Thyanęus Pythagoricus ille, hoc adjumento tanto memoriæ bono valuiſſe à Philoſtrato ſcribitur, ut Simonidẽ quoque ſuperaſſe creditus ſit. Extat & hymnus, quem Mnemoſinę cõcinit: in quo ſcribit, omnia quidem tẽpore marceſcere; ipſum verò tẽpus Mnemoſinæ beneficio & ſeneętutis, & mortis eſſe expers. *Suidas.*

C. A. Chriſt. 125.

Hadrianus Imperator hujus Artis levamine eâ fuit memoriâ, ut ocos, negotia, milites quoq; abſentes, nominibus recẽſeret. Sueton. Dion. Io. Ravi ſ. Polydor. Virg.

de

de rer. Inventor. lib. 2. cap. 9. In eo etiã admirandum fuit, ut uno tempore ſcriberet, dictaret, audiret, & cum amicis fabularetur, ut tradit Spartianus: quem etiam ſcribit libros ſtatim lectos, & ignotos quidem plurimùm memoritèr reddidiſſe Simon Maiolus *dier. canicul. tom. 1. memorabilia Arte hominum confecta colloqu. 23.*

C. A. Chriſt. 179,

Magnus ille Eccleſiæ propugnator S. Irenęus Lugdunenſis Epiſcopus memoriâ floruit prorſus admirandâ. Tùm in ſacris, tùm in prophanis conſummatæ fuit eruditionis. In Poëticis, & Philoſophis perfectè verſatus erat: Nullius Hęretici doctrinam, & argumenta ignorabat: Scripturę Sacrę callentiſſimus. Innumerorum, quę Apoſtolorum diſcipuli viva voce docuerãt memoriam habebat. Ell. du Pin. *Nova biblioth. Auth. Eccleſ. tom. 1. fol. 99.* & ex eo Pope-Blount. *in cenſur. celebr. Auth.*

C. A. Chriſt. 205.

Ammonius Abbas, Magni Pambonis diſcipulus, vetus, & novum teſtamentum ità percalluit, ut memoriter recitaret; In Doctorum virorum, Athanaſij pręſertim, & Baſilij ſcriptis ità verſatus, ut decem millia verſuum, & ſexcentum ex eis protulerit. Pallad. *cap.* 12. *apud RoſWeyd.* Drexell. *in Aurifodin.*

C. Anno Chriſti 230.

Origenes, Adamantinus dictus ob indefatigabile ſtudium, patriâ Alexandrinus, Leonidæ Martyris filius, Ammonij pręſtātiſſimi Philoſophi in Philoſophia, & Clementis Alexandrini in ſacris dogmatibus auditor, ac diſcipulus, nō ſolùm Vir fuit tantæ ernditionis & ingenij, ut ei parem doctiſſima Gręcia, feliciſſimorum ingeniorum parens, nunquam habuerit; ſed etiam Divinæ prorſus memoriæ; novum enim & vetus teſtamētum memoritèr tenuit. Ioan-

wetſ.

Wetſ. *cent.* 3. *lect. memorab.*

C. A. C. 310.

Ioannes Palęſtinus cęcus, pręter ingenij excellentiam, admirandâ quoque fuit pręditus memoriâ, ſic de eo Euſebius. *Plurimùm admirationis habet in Joanne memoriæ vis, quæ quidem integros ſacrarum ſcripturarum libros, non in tabulis lapideis, ut ait Divus Apoſtolus, neque in animalium pellibus, membranis aut charta, quæ vel tineæ conficiunt: vel temporis conſumit diuturnitas; ſed in tabulis revera cordis carnei, ideſt in animo ſolerti, & ſincerâ mentis intelligentiâ ſcriptos habuit, adeò ut quando viſum erat, interdum legis, & Prophetarũ teſtimonia, ſæpè hiſtorias, nonnunquam evangelia, aut Apoſtolorum ſcripta memoritèr ex animi domicilio, tãquam ex quodam literarum theſauro proferre potuerit*. Hæc ille: ſubijcit quoque, cùm eum audiſſet aliquando obſtupuiſſe, putaſſeque illum è ſcripto, quæ dice-

ret, recitare. Euſeb. Cęſarienſ. *Hiſtor. lib.* 8. *cap.* 22.

C. A. C. 310.

Valens, Aliæ Civitatis Diaconus Divinarum literarum memoriam in pectus adeò incluſit, ut quemcumque locum citare vellet, perindè expeditè illud faceret abſque ſcripto, atque ſi ex ſcripto legeret. Euſeb. Ceſarienſ. *Hiſtor. lib.* 8. *cap.* 21.

C. A. Chr. 370.

Nepotianus Heliodori Epiſcopi è Sorore Nepos, iuvenis militiā ſecutus: tandem vitam religioſam amplexus, libros ea memoriæ felicitate tractavit, ut in familiaribus colloquijs, ac diſputationibus, ſi quid eruditionis in medium fuiſſet prolatum, ſtatim expeditèque diceret, Hoc Tertulliani eſt, hoc Cypriani, hoc Lactantij, illud Hilarij eſt: ſic Minutius Felix, ità Victorinus, in hũc modum locutus eſt Arnobius. Hieronym. *tom.* 1. *epiſtol.* 3. *p.* 10.

ubi

ubi addit. *Lectione aſſidua, & meditatione diuturna pectus ſuum bibliothecam fecerat Chriſti.*

C. A. Chriſt. 375.

Divus Hieronymus incomparabili fuit memoria. Ad Divinarũ humanarumque rerum exactam ſcientiam literarum porrò omniũ, non Latinarum modò & Græcarum, ſed & Hebraicarum, Chaldaicarum, Syriacarum, Perſicarum, Arabicarum, & nationum penè omnium ſingularem cognitionem adjecit. Hinc illud à Põtifice Hipponenſi ſcriptũ eſt elogium. *Nullus hominum ſcivit, quod Hieronymus ignoravit.* Auguſtin. *tom.* 2. *in appendic. Epiſtol. ad Cyrill. Hieroſol. Epiſcop. pag.* 380. *Guido Bitur.*

C. Anno Chriſti 380.

Antonius Ægyptius Eremita tenaciſſimæ memoriæ fuit. Novum & vetus teſtamentum cùm audiret, memoritèr tenuit. D. Auguſtin. *lib.* 1. *prolog. de doct. Chriſt.*

G. A. Chriſti 390.

Simplicius quidam Divinam quandam rerum memoriam habuit: ſic de eo D. Auguſtinus *de anim. & ejus origin. ad Vinc. Vict. lib. 4. cap. 7. n. 7. Amicus meus, jam inde ab adoleſcentia Simplicius nomine, homo excellentis mirabiliſque memoriæ, cùm interrogatus eſſet à nobis, quos verſus Virgilius, in omnibus libris ſupra ultimos dixerit; continuò, celeriter, memoriterque reſpondidit; quæſivimus etiam ſuperiores ut diceret, dixit: & credidimus eum poſſe retrorſum recitare Virgilium; de quocumque loco voluimus, quæſivimus ut faceret, fecit: Proſa etiam de quacumque oratione Ciceronis, quam memoriæ commendaverat, id eum facere voluimus, quantùm voluimus ſurſum ſecutus eſt*. Simplicium Memoriæ Artem percalluiſſe nemo eſt, qui non videt: & quamvis Divus Auguſtinus hoc haud aperiiſſet, ambigi tamen nequit. Singulari enim Dei auxilio

id

id minimè præſtitiſſe liquidò cō-ſtat; nam ſi divinitùs hanc fuiſ-ſet excellentiam adeptus, Divus Auguſtinus pro ſui in hominem longævâ neceſſitudine familia-riſſimum amore, utique dixiſſet. Solius naturalis memoriæ ope id factum, credant qui velint; mi-hi mortalium probarit perſuaſe-ritque nemo. Nullum ſanè vidi, qui naturali memoriâ, quamvis egregiâ fretus, etiam in oratione Dominica in dies quibuſdam to-ties repetita, ne dicam in om-nibus Virgilii verſibus (ſunt ſu-pra duodecim millia) recto, re-trogrado & intercalari ordine re-cenſere, aut deſignato quolibet numero dictionem indicare po-tuerit.

C. A. Chriſt. 395.

Magnus ille Vir Divus Aure-lius Auguſtinus, Tagaſtæ in Nu-midia natus, memoriâ polluit eximiâ, fuit enim in ſeptem ar-tibus liberalibus præſtantiſſimus, Platonicâ Philoſophiâ pleniſſimè

im-

imbutus, Ariſtotelicæ doctrinæ non ignarus, in Divinis ſcripturis ultra quam dici queat inſtructus, & Theologorum ſui temporis facile Princeps. *Sixt. ſenenſ. Biblioth. l.* 4. Fam. ſtrad. *eloqu. bipart. lib.* 1. *proluſ.* 1.

C. A. Chriſt. 500.

Amalaſonta Alarici mater eâ fuit memoriâ ut Græcis, Latiniſque literis imbuta, atque Barbarorum omniũ linguis egregiè cognitis, cũ unoquoque docto diſceptatione cõtenderet. *Plotin. in Agapeto. primo.* Simon Majolus *Dier. Canicul. tõ.* 1. *memorabil. Art. homin. colloq.* 23.

C. A. Chriſt. 575.

Coſroës Perſarum Rex hanc quoque præſtantiam conſecutus eſt, ille enim omnes Ariſtotelis libros memoriâ comoprehendit. *Drexell. in Aurifodin. part.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chriſt. 590.

Maurilius, Carduceníis Epiſcopus Rege ſub Gumthrãno, Genealo-

logias Veteris teſtamenti, quaſi codicem legeret, ſic memoriter referebat. Aimon. *lib.* 3. *de reb. geſt. Francor.*

C. Anno Chriſt. 730.
Gregorius Tertius Pontifex maximus omnes ordine pſalmos memoriâ complexus eſt. *Spondan ad ann.* 771.

C. A. C. 1010.
Saluſtius, Baſilidis Syri filius, Philoſophus, publicas Demoſthenis orationes memoriæ inſcripſit omnes, *Suidas*.

C. A. G. 1015.
Genethilius, Genethilij Filius, Sophiſta Paleſtinus Minutiani, & Agapeti diſcipulus, tanto memoriæ bono claruiſſe fertur, ut totam declamationem ſemel auditam, mox memoriter recitaret. *Suidas*.

C. A. C. 1128.
Puer fuit in Sueſſonienſi Urbe, qui

qui omnem veteris teſtamenti hiſtoriam rhytmicè referebat; Evãgelium quoque omne, ac quidquid Chriſtus egiſſet in terris, occluſis oculis veluti ex ſcripto recenſebat. Majol. *dier. canical. colloq. 4. ex Rob. de Mend.*

C. Anno Chriſti 1040.

Avicenna, in Balech oppidonatus, Medicus & Philoſophus inſignis, anno ætatis decimo, tam luculentum ingenij, atque memoriæ ſpecimen Doctoribus dedit, ut miraculo eſſet; quippe Alchoranum, qui liber Mahometi leges continet, memoriâ tenebat. Literas Humaniores eadem ætate perfectè calluiſſe fertur. Idem methaphyſicos libros Ariſtotelis memoria tenuit. Sarzan. Arabs *in ejus vita* Joann. Anton. Vander Linden *de Scriptor. Medic.*

C. A. C. 1055.

Primus Mediolani Comes adeò pertinaci valuit memoriâ, ut, quæ in ſenibus prima læditur, niſi Artifi-

tificio ſit munita, illi nonageſimum quintum annum agenti nulla ex parte debilitata, non modò Latinè loquentem non deſereret, verùm Hebraicas, atque Chaldaicas voces, & quidquid ex ſublimioribus, quas adoleſcens didicerat, rem præſentem diſputanti foret opus, ſubminiſtraret. P. Joan. Rhò. *Var. Virt. Hiſtor. lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 552.

C. A. Chr. 1175.

Theodorus Metochites, qui Andronici, Paleologi Imperatoris filij, Dromi Logotheta fuit, Artis Memoriæ beneficio ad eruditionis culmen pervenit, admirabilèque ſe omnibus præſtitit. Si quid ex eo ſive novum ſive antiquum quæreres, ita recenſebat, quaſi de ſcripto pronunciaret: quare in ejus colloquijs ſupervacui codices erant Gregoras. *lib.* 7 Bôchet. *in Arte memorat. lib.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chr. 1180.

Fridericus I. Imperator Augu-
ſtus

ſtus tam excellentis memoriæ fuit, ut cùm aliquem ſemel loquentem vidiſſet: poſt longam temporis intercapedinem denuo agnoſceret. Drexell. *in Aurifodin. part.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chr. 1255.

Divus Thomas Aquinas, Theologorum Aquila, & verè doctor Angelicus quod ſemel legerat, ſtatim memoritèr reddere poterat. Hic enim Arte memoriæ uſus eſt; cùm eam & ſcripſerit, & ad poſteros trãſmiſerit, licèt adeò obſcurè, ut niſi audito priùs hujus Artis perito, ejus præcepta intelligent pauci. L. Gur. *in ejus Vita.*

C. A. Chr. 1300.

Joannes Duns, Natione Scotus, Vir in decus, & miraculum ſui ſeculi natus, cùm in illa inſigni cõgreſſione, quam Pariſijs pro Immaculatæ Conceptionis defenſione habuit, magnum fuerit argumentorum pondus, quibus impete-

te-

tebatur, omnia (erant numero 200.) ſine interruptione, quieto & tranquillo animo, attentè audivit, & mirabili memoriâ ſuo ordine reſumpſit, ſolvendo intricatas eorundem difficultates, & nodoſos ſyllogiſmos. Pelbrat. *l. 4. ſtellar. part. 1. artic. 3.* Oyeda *Soc. Jeſ. in infornat. pro defention. Immaculat. Concep. fol. 62.*

C. A. Chr. 1340.

Clemens VI. Pontifex maximus tantâ fuit memoriâ, ut quidquid vel ſemel legiſſet, oblivìſci ampliùs non poſſet, Ex vehementi capitis vulnere, tantum boni ei obtigiſſe nonnulli ferunt; Alij, inter quos Blondellus *in ſua Art. Mnemon. cap. 2.* hujus Artis ope, ac continuâ exercitatione id feciſſe tradunt; cùm capitis vulnera contrarium potiùs effectum peperiſſe, experientia docuerit; atque huic opinioni aſſẽtire videtur Petrarch. *lib. 2. rer. memorand.* ubi ſic de eo loquitur. *Clemens VI. egregius nunc Romanu-*

mulei gregis paſtor, tam potentis & invictæ memoriæ traditur, ut quidquid vel ſemel legerit, oblivi-ſci etiam ſi cupiat non poſſit, hoc ſibi & ſtudiorum nutrix alma Pariſius, & Orbis univerſus tribuit. Ego enim & ſi ſæpe ante pedes ejus fuerim, tamen de hac re nihil præter famam habeo, cui facilius accedo recolens, id ſibi non noviter tributum, ſed ante diù quàm hoc fortunæ culmen aſcenderet, in quod evectum, circumſtrepentibus adulantium turbis, veræ laudis judicium amiſerant. Illud additur miraculo hanc tantam ſibi memoriam, magno quondam capitis ictus (cujus adhuc teſtis ætas extat, ingens ſupremo vertice cicatrix) perveniſſe. Memorabilis caſus ſi modò verus, hoc enim habet inter multa clarorum admiratio, viã fabulis aperire ſolet, ſed ſi ità eſt compenſentur hoc tam felici vulnere, illorum caſus duriores, de quibus eſt apud Plinium. Quorum alter ictu lapidis literarum omnium, alter præcipiti caſu ma-

tris

tris & affinium, & propiriquorum, Tertius autem morbo ſervorum ſuorum, quartus etiam proprij nominis oblitus eſt.

C. A. Chr. 1350.

Franciſcus Tygri eâ tenaci viguit memoriâ, ut Bartholus ſæpe in commentando, ejus operâ ſit uſus, in legibus, quas in prōptu non habebat, inveniendis. Baldus, & Pichardus *in vita Bartholi.*

C. A. Chr. 1350.

Amicus quidam Petrarchæ incredibili ſanè memoriâ fuit, ſic de eo *lib. 2. rer. memorand. Amicus quidam meus adoleſcentia ad hanc ætatem, tàm multis & domus, & patriæ laboribus, periculiſque jactatus eſt, ut otioſum fermè nullum tempus invenerit, quo nihil huic de qua loquimur facultati poteſt eſſe funeſtius. Vaga enim mens multa cōplectitur, pauca ſtringit. Cæterum huic inter varias, & innumerabiles ac diſcer-*

ten-

pentes animum curas, in exhauſtam quandam memoriam militarem inſitam animadverti, quæ crebro in horrorem compulit cogitantem (quantò uberior fuiſſet ſi eam ſibi, quod ſtudioſi homines ſolent) circumvallare, & fulcire quotidiana lectione ücuiſſet. Vidiſſe ſemel, vel audiſſe ſatis eſt, nunquã obliviſcitur; nec res modo meminit, ſed verba, tempus, & locum, ubi quid primum acceperit. Sepè totos dies, aut longas noctes colloquendo tranſegimus, audiendi namque cupidior nemo eſt, poſt annos verò ſuborta earumdem rerum mentione, ſi quid fortè plus, minuſve aut aliter dixiſſem. ſubmiſſa voce confeſtim admonebat, hoc me, aut illud verbum mutare. Admirantique & unde noſceret per cunctanti, non ſolum tempus, quo id ex me audiviſſet, ſed ſub cujus ilicis umbraculo, ad cujus undam fluminis, in cujus maris, litore, cujus montis in verticem (longinquas enim ſecum horas circumivi) me ſingula recognoſcente memo-

morabat. Iterum & iterum expertus fateor, ad loquendum illo pręſente, quod vel cautior certè, vel tardior factus ſum.

C. A. Chr. 1350.

Ipſe quoque reflorèſcentis eloquentiæ princeps Franciſcus Petrarcha perenni memoriâ, atque admirabili fuit præditus facundia. Ei familiariſſimæ quarumcumque gentium Hiſtoriæ; Senſus fabularum notiſſimi; & breviter quidquid Philoſophiæ ſacro jacet in gremio manifeſtum erat. Joan. Boccat. *in præfat. oper. de Genealog. Deor.* Prudētum qui ambiget, hunc Memoriam hujus Artis adjumento perennem confeciſſe, erit nemo; Nam *lib. 2. rer. memorand. in exemplo Themiſtoclis* hæc ſcribit. *Artificioſa Memoria in Græcia reperta apud nos hodie vulgata eſt.*

C. A. Chr. 1430.

Ludovicus Pontanus Spoletinus, Romanus cognomine, Juriſ-

E con-

conſultus, tenaci ac expedito memoriæ captu penè omnes ſuo ęvo ſuperavit; memor erat omnium, ęuæ unquam aut legiſſet, aut audiſſet, nec oblitus erat eorum aliquid, quæ ipſe vidiſſet. Corpus civile & canonicum memoriâ tenebat. Vir ſummus non admirationi, ſed ſtupori futurus omnibus populis, niſi peſtiferâ lue vix trigeſimum egreſſus ætatis annũ in Baſilienſi Concilio perijſſet. Anæas Sylv. *lib.* 1. *de geſt. Baſil. Concil.*

C. A. Chr. 1440.

Alphonſus Toſtatus Hiſpanus, Abulenſis Epiſcopus, eâ fuit memoriâ, ut nil unquam ſemel perlectum oblitus feratur. Antequã vigeſimum tertium vidiſſet annum ſcientias diſciplinaſque penè omnes eſt adeptus. Fuit enim Philoſophus, Theolologus, Juris. conſultus, Mathematicus, Geographus, & Hiſtoricus minimè vulgaris. Linguarum Latinæ, Græcæ, atque Hebraicæ callentiſſimus

An-

Anton. Poſſevin. *in Appar. Sacr.* Alphonſ.Garſ.*matamor.lib.de Hiſpan. Claris Viris.*

C. A. Chr: 1480.

Petrus Thomaſius Ravennas, Juris-conſultus celeberrimus, & Artis Memoriæ magiſter, quantùm iu ea profecerit, ex his,quæ ſubnectere non gravabor, palam fiet. Sic ille de ſemetipſo loquitur *in ſuâ Fœnic.* poſt hujus Artis præcepta.

Excellentiſſimos in artificioſa memoria habui auditores lector dulciſſime, meamq; doctrinam miris laudibus extulerunt, quorum aliquos hic legere tibi, ut puto, placebit. Fuere mei diſcipuli Magiſter Antonius Trombetta ordinis minorum Theologus celeberrimus, Magiſter Petrus Roccabbonella, Magiſter Joannes de Aquila, Magiſter Nicoletus Theatinus, Magiſter Hjeronymus Veronenſis, Magiſter Hjeronymus de Polchaſtris artium, & medicinæ doctores cōſummatiſſimi, & Paduæ legentes.

Spectabiles Severius, & Nicolaus Illuſtriſsimi Ducis Ferrariæ ſecretarij. Dominus Joannes Maria Riminaldus. Dominus Dominicus de Maſſa. Dominus Antonius de Liutis. Dominus Joannes Franciſcus de Canali, & Dominus Leonellus de Bruturis Juris conſulti conſummatiſsimi, & Ferrariæ legentes.

Tacebo nobiles Venetos, qui me audito multa memoriter pronunciare didicerunt. Dominicum tamen Georgium virum illuſtrem ſilentio involuere nequeo: qui doctrina mea, ut ipſe affirmabat, immortalem ſibi gloriam comparavit.

Bononiæ, Papiæ, Ferrariæque legi: & qui me audierunt, multa memoriter ſcire incœperūt, & quamvis mea artificioſa memoria aliorum auctoritatibus ſit cōprobata; peccare tamen non puto, ſi acta mea in hoc libello legētur; quæ ipſam mirabiliter approbabunt.

Dum eſſem juris auditor, nec vigeſimum vidiſſem annum in uni-

ver-

verſitate Patavina dixi, me totū Codicem Juris civilis poſſe recitare: petij namque, ut mihi leges aliquæ ad arbitrium aſtantium proponerentur: quibus propoſitis ſummaria Bartoli dicebam, aliqua verba textus recitabam, caſum adducebam, tacta per doctores examinabam, textuſq; iſte tot habet gloſſas dicebam, & ſuper quibus verbis erant poſitæ, recordabar, contraria allegabam, & ſolvebam, viſum eſt aſtantibus vidiſſe miraculum. Alexander Imolenſis diù obſtupuit, nec fabulam narro ego palam locutus ſum in univerſitate Paduæ: & quia in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, teſtes hujus rei tres habeo, Magnificum dominum Joannem Franciſcum Paſqualicum Senatorem Venetum, & Juris utriuſque doctorē excellentiſſimum apud Illuſtriſſimum Mediolani Ducem nunc legatum: & clariſſimum doctorem dominum Sigiſmundum de Capitibus liſtæ civem nobilem Patavinum: cujus pater Franciſcus fuit

acutiſſimi ingenii Juriſconſultus. Spectabilem dominum Monaldinũ de Monaldinis Venetiis commorantem: in quo virtus domiciliũ ſuum collocavit.

Lectiones etiam Alexandri Imolenſis Paduæ legentis copioſſimas memoria tenebam, & illas ex verbo ad verbum in ſcriptis redigebam: illas etiam, poſtquam finierat, aſtante magna auditorum copia à calce incipiens recitabam, ex ſuiſque lectionibus, dum in ſcholis audirem, carmina faciebam, & omnes earum partes in carminibus poſitas ſtatim replicabam; & qui hoc viderunt obſtupuere hujus rei teſtes habeo clariſſimum equitem, & doctorem dominum Joannem Franciſcum de Miliis Brixiẽſem: ſpectabilem doctorem dominum Sigiſmundum de Capitibus liſtæ, & filium Alexandri Imolenſis, qui nunc eſt Juriſconſultus celeberrimus.

Cẽtum, & quadragintaquinq; auctoritates religioſiſſimi fratris Michaelis de Mediolano Paduæ præ-

di-

dicentis, immortalitatem animæ probantes, coram eo memoriter, & promptè pronunciavi: qui me amplexus eſt dicens, vive diu gemma ſingularis: o utinam te religioni dicatum viderem, teſtis eſt civitas Patavina: ſed magnificum dominum Joannem Franciſcum Paſqualicum, & dominum Sigiſmundum de Capitibus liſtæ, & dominum Monaldinum de Monald. is teſtes habeo.

Petiii ego doctor creatus in univerſitate Patavina, ut mihi in cathedra ſedenti aliquis de univerſitate auditor unum ex tribus voluminibus digeſtorum, quod eligeret, præſentaret, locumq; in quo legere deberem, deſignaret: dixi enim ſuper re propoſita innumerabiles leges allegabo, teſtes ſunt Clariſſimus Juris utriuſque doctor dominus Gaſpar Orſatus Paduæ Jura Canonica legens: & doctiſsimus dominus Proſper Cremonenſis Paduæ commorans. Omnes prædicationes, quas in una quadrageſima magiſter Antonius Heremita Pa-

duæ pronunciaverat, eo ordine, quo ipſe dixerat, memoriter pronunciavi, & in ſcriptis ſibi dedi: quo viſo dixit, quòd amplius Paduæ non prædicaret: & hujus rei, ſi vivit, teſtis eſt ipse exceptione major.

Prædicationes etiam domini Matthei Veronenſis Canonici regularis, & viri eloquentiſſimi, quas in tota quadrageſima fecerat, ſibi in ſcriptis dedi, quia memoriter tenebam, & in chartis reponebam: teſtis eſt ipſe, & dominus Deodatus Vicentinus canonicus regularis.

Dum Piſtorii legerem à dominis Florentinis conductus, ſermonem verbi Dei fratris Blaſii de Plombino heremitæ recitavi: teſtes ſunt Paulus magiſtri Michaelis, & Domitius Cancellarius, Piſtorienſes cives: & tota civitas illa de mea artificioſa memoria teſtificari poterit, quæ me immunitatibus, & privilegiis decoravit.

Dominicus Georgius, vir illuſtris, Paduæ præfectus, & meus in ar-

artificioſa memoria diſcipulus, dū litteras Ducales ſemel legeret, earum verba collocavi, & ſtatim recitavi. teſtis eſt dominus Annibal de Magiis de Baſſiano nobilis civis Patavinus: cujus pater Nicolaus fuit excellentiſſimus Juriſconſultus.

Semel in ſcachis ludebam, & alius taxillos jaciebat, aliuſque omnes jactus ſcribebat; & ex themate mihi propoſito duas epiſtolas dictabam; poſtquam finem ludo impoſuimus, omnes jactus ſcachorum, & taxillorum, & epiſtolarum verba ab ultimis incipiens repetii: hæc quatuor per me eodem tempore collocata fuerunt: teſtes ſunt dominus Petrus de Montagnano, & Franciſcus Nevolinus nobiles Patavini cives.

Dum eſſem Placentiæ monaſterium monachororum nigrorum intravi, ut illud viderem, in dormitorioq; ejus comitante monacho quodam bis deambulans monachorum nomina, quæ in oſtiis cellarum erant collocavi; deinde con-

gregatis eis nomine proprio quemlibet ſalutavi: licètquem nominabam, digito demonſtrare non potuiſſem: mirabantur monachi quo pacto ego peregrinus nomina eorum memoriter proferrem, ipſis mirari non deſinentibus, dixi tandem hoc potuit mea artificioſa memoria: quorum unus dixit, ergo hoc Petrus Ravennas facere potuit, & non alius.

In Capitulo generali Canonicorũ Regularium Paduæ prędicationem domini Deodati Vincentini eo ordine, quo ipſam pronunciaverat, recitavi aſtante ipſius prędicationis auctore. Semel me traxit ad ſui contemplationem Caſſandra Fidelis Veneta, virgo excellentiſsima, quę dum legeret litteras Sereniſſimę conjugis Regis Fernandi ad ſe miſſas, illas collocavi, & recitavi. teſtis eſt illa doctiſsima virgo, dominus Paulus Raimuſius doctor excellens Ariminenſis, & Angelus Salernitanus vir clarus.

Scribebat quidam Illuſtriſsimã Ducíſsæ Eleonoræ privilegiũ; alius le-

legebat: præſens eram, illudque ex verbo ad verbum locis tradidi, & ab ultima dictione incipiens totũ recitavi. mirabantur aſtantes; hujus rei teſtis eſt Dominus Joannes de Bruturiis clariſſimus Ferrariȩ civis, qui etiam multa de hac Artificioſa Memoria narrare poterit.

Quid autem de actis meis referre poſſit nepos maximi Pontificis Pauli Reverendus Paduȩ Canonicus, & decretorum doctor inſignis dominus Auguſtinus Barbus; omitto: cum compater ſit chariſſimus. Sed quid plura? teſtis eſt Brixia, Papia, & Cremona, quid potuerit mea Artificioſa Memoria. declarant hoc carmina, quæ in principio hujus libelli leguntur. Teſtis eſt Illuſtriſſimus Marchio Bonifacius, & ejus pulcherrima uxor, quæ me egregio munere donavit. Teſtis eſt noviſſimè Bononia. Teſtis eſt Illuſtriſſimus Hercules Dux, & Illuſtriſſima uxor Eleonora. Teſtis eſt tota Ferraria.

Duas enim prædicationes celeberrimi verbi Dei præconis Magi-

ſtri Mariani heremitæ recitavi : quo audito obſtupuit dictus Magiſter, & dixit. Illuſtriſſima Duciſſa, hoc eſt divinum, & miraculoſum opus.

Teſtis eſt univerſitas Patavina: omnes enim lectiones meas Juris Canonici ſine libro quotidie lego, ac ſi librum ante oculos haberem: textum, & gloſſas memoriter pronuncio, ut nec etiam minimam ſyllabam omittere videam.

In locis autem meis, quæ collocaverim, hìc ſcribere ſtatui, & quæ locis tradidi perpetuo teneo: in decem, & novem literis alphabeti viginti milia allegationum Juris utriuſque poſui, & eodem ordine ſacrorum librorum ſeptē millia. mille Ovidii carmina, quæ ab eo ſapienter dicta continent. ducentas Ciceronis auctoritates. trecenta philoſophorum dicta. magnā Valerii Maximi partem. Naturas ferè omnium animalium bipedum, & quadrupedum; quarum auctoritatum ſingula verba collocavi. & quando vires Artificioſæ Memorię

ex-

experiri cupio; peto ut mihi una ex literis illis alphabeti proponatur: ſuper qua propoſita allegationes profero: & ut clarè intelligar, exemplum habe. propoſita eſt mihi nunc litera. A. in magno doctorum virorum conventu, & ſtatim à jure principium faciens mille allegationes, & plures proferam de alimentis, de alienatione, de abſentia, de arbitris, de appellationibus, & de ſimilibus, quæ in jure noſtro habentur, incipientibus à dicta littera. A. deinde in ſacra ſcriptura, de Antichriſto, de adulatione, & multas allegationes ſacræ ſcripturæ ab illa littera incipientes pronunciabo, carmina Ovidii, auctoritates Ciceronis, & Valerii non omittam: de Aſino, de Aquila, de Agno, de Accipitre, de Apro, de Ariete auctoritates allegabo: & quecunque dixero, ab ultimis incipiens voloeiter repertã. & hanc memoriæ demonſtrationẽ pulcherrimam eſſe puto: cui me obligavi ſemper, & ad ſemper. Interrogetur Reverendiſſimus nunc vi-

cem

cem gerens Bononiæ cum cõſummatiſſimo Juriſconſulto domino Joanne de Sala, quid ſuper littera. M. mihi propoſita allegaverim. Interrogetur univerſitas Bononiæ quid ſuper littera P. de Dei potentia, & poteſtate Papæ pronunciaverim. & hunc legẽdi modum à rerum multitudine chaos appello, quando Deo Optimo Maximoque placuerit, hoc tantum opus Italiæ, ac toti orbi tradam.

Hæc etiam in Jure Canonico tantum locis tradidi tria millia allegationum Decreti: duo millia Decretalium: totum Sextum, & ejus mille Gloſſas: Clementinas, & earũ mille gloſſas: & quando de Gloſſis Decretalium, Sexti, & Clementinarum verbum facio; dictiones, in quibus ſunt poſitæ, profero.

Mille etiam ſingulariter dicta in Jure Civili memoriæ tradidi. nec fabula narratur: in iis enim quotidie periculum facio: omnia mea mecum portare volui, majora tamen cupio ab iis diſcere: naturalia enim deſideria inſatiabilia

ſunt

ſunt, ut ait Seneca ad Lucillum;

Non omitto etiam Illuſtrē Principem Marcum de Piis, qui me audiens obſtupuit: & ex hoc me abſentem ſępiſſime nominat. Dominus Bartholomeus Pigafetus Vincentinus, vir quidem ſapientiſſimus, dicere audet dominum Thomam Reatinum, qui omnium ętatis ſuæ memorioſiſſimus fuit, novi, & ſibi magna amicitia conjunctus fui: ſed te ſuperiorem eſſe judico.

Et tandem, concluſ. prim. prope finem hæc habet: *cùm patriam relinquo, ut peregrinus Urbes Italiâ videam dicere poſſum omnia mea mecum porto.*

C. A. Chriſti 1485.

Phœnix ſęculi ſui nobiliſſimus Joannes Picus Princeps Mirandulanus hoc adjumento memoriam habuit propè Divinam. In quadam publica diſputatione habita Ferrariæ centum difficillima argumenta propoſuit, quæ omnia diverbis modis, hujus Artis ope cum omnium adſtantium admira-

ra-

ratione,ac ſtupore replicavit. Poema recens ab ipſo, qui illud ediderat auditum, tàm celeriter arripuit, ut mox ſuum eſſe contẽderet: argumentum ſatis violentum afferens, quod ipſe memoriter id redderet, quod recitator primus, & verus auctor carminis nequiret. Hic enim in philoſophicis, Mathematicis, Theologicis, Diſciplinis: In ſeptem artibus liberalibus: In literis Latinis, Græcis, Hebraicis, Chaldaicis, & Arabicis neminem habuit fortaſſe parem. Sed (prohdolor!) in primo ætatis vere ac flore immatura Mors eum vitâ orbavit. Joan. Franc. *in ejus Vita.* Alphonſ. de Marcho *in libr. formalit. D. Thomæ tract. 3. de memor. & reminiſcent. fol. mihi* 64. Paul. Jovius *in elog.*

C. A. Chriſti 1485.

Dominicus Georgius Nobilis, Venetus Artis Memoriæ auxilio, quam Petrus Thomaſius Ravennas eum docuit, immortalem ſibi gloriam cõparavit. Petr. Thomas.

mas. Ravennas *in ſua Phœnic.*

C. Anno. Chriſti 1490:

Petrus, Petri Lombardi frater, Trecenſis Præsbyter divinas ſcripturas memoriter calluit. *Trithe.*

C. A. Criſt. 1490.

Joannes Trithemius Abbas Spanheimenſis, Homo quidem omnigenâ Minervâ præditus, artificioſâ memoriâ celebris fuit, cujus ope inter ſui ſæculi doctrinâ claros paucos habuit ęquales, vix ullum ſuperiorem. Ab ejus Polygraphia, qui eum intelliget, Artis memoriæ ſemina exiget. ita ipſe teſtatur *in dicta Poligraph. cauſ. & utilitat. fol. mihi* 40.

C. A. Chriſti 1490.

Antonius Ravennas quantum artificioſâ memoriâ valuit teſtis eſt Sabellicus, qui *cap.* 9. *lib.* 10. *exemplorum* ſic de eo ſcribit: *Sũt his memoriæ exempla ſubtexenda, quæ ſecundum rationem, nil Deus dedit homini ſanctius, nil*

uti-

utilius & ad eruditionem aptius: eſt hęc theſaurus diſciplinarum omnium, artiumque ſtudio & labore quęſitarum cuſtos fideliſsima. Conſtat id bonum naturę beneficio, augetur tamen & excolitur Arte, in quo genere, unum exemplum & ſingulare vidit ætas noſtra, in Antonio Ravennate, qui multa millia rerum ſtans percipiebat animo, & eo quo accepta eſſent ordine, memoriter reddebat: ſed hæc artificii ſunt non naturę.

Ipſe quoque Marcus Antonius Coccius Sabellicus Vir undequâque doctiſſimus admirandâ memoriâ fuit. Eum autem Artem habuiſſe, atque maximo ſibi in ſtudiis omnibus, tantiſque libris contexendis, ornamento, & adjumento fuiſſe, clarius eſt, quàm ut probatione ulla indigeat. Nam & hujus Artis excellentiam cognovit, & ſpecimen paulò antè relatum vidit. Bellarmin. *in ſcript. Ecclcſ.* Paul. Jovius *in Elog.*

C.A.

C. A. Chiſt. 1510.

Deſiderius Eraſmus, Roterodamus, Varro ſui ſæculi, atque Germaniæ Cicero, de hac Arte ſcripſit, quâ ſrerus, gloriabatur ſe puerùm adhùc Oratium, & Terentium totos memoriter percalluiſſe. Drexell. *in Aurifodin. part.* 3. *cap.* 10.

C. A. Chriſt. 1510.

Chrioſtphorus Longolius, Juriſconſultus, Machiniæ, Nobili Germaniæ oppido, ſplendido inter ſuos loco natus, artificioſâ memoriâ inſignis fuit; ſic de eo Auctor Vitæ. *Memoriâ tantâ fuit, ut de ea tollenda, quæ animo ſemel inſediſſent, diuturnitas temporis vix aliquid valeret. De pluribus, & variis rebus ſæpe interrogatus, de quibus a multis annis nihil legerat, non minùs promptè de ſingulis ſolitus eſt reſpondere, ac ſi eo die ab eo perlecta fuiſſet. Si aliquando de iis rebus ſermo incideret, quæ à diverſis, & variis*

Scri-

Scriptoribus tractata eſſent, cùm res ipſę eſſent eædem, ità tamen orationeſolebat diſtinguere ſua verba ſingulis Scriptoribus, à quibus ea acceperat, referendo, ut non memoriter ea dixiße, in quo ſæpe oſfendi ſolet, ſed de ſcripto pronunciaſſe videatur. Quæ ſæpe dum faceret, ita auditorum admiratione incendit, ut eum Artificio quodam non naturali memoriæ bono, uti exiſtimarent.

C. A. Chriſt. 1520.

Eminentiſſimus Thomas de Vio, à Patria dictus vulgò Cajetanus, hac Arte fretus tenaci atque ampliſſimâ memoriâ fuit. Prętermultarum Linguarum cognitionem, ſubtiliſſimus Dialecticus, admirabilis Philoſophus, incomparabilis Theologus, & inter eruditiſſimos doctiſſimi ſui ſæculi longè fuit eruditiſſimus. Alphonſ. de Marcho *in libr. formalitat. D. Thomæ tract. 3. de Memor. & reminiſc. fol. mihi* 64. Albert. Miræus *in Bibliotb. Eccleſiaſt.*

C. A.

C. A. Chriſt. 1520.

Hieronymus Aleander potentis atque inviƈtæ memoriæ fuit. Latinè, Græcè, Hebraicè aliiſq; exoticis Linguis ità loquebatur, ut in pleriſque eloquentiſſimus, in nulla hoſpes eſſet. Hic cùm fama ſingularis doƈtrinę, qua pollebat, celebris eſſet; Primùm à Leone Decimo Romam vocatus, in Germaniam legatus mittitur: à Clemente Septimo Brundiſino Epiſcopatu donatus eſt: tandem à Paulo Tertio in ordinem Cardinalium receptus. Jovius *in Elogiis.*

C. A. Chriſt. 1525.

Thomas Morus Lũdinenſis memoriam habuit prope Divinam, quâ adjutus omnium bonarum diſciplinarum encyclopediam eſt adeptus, quippe Theologus, Philoſophus, Orator, Poëta, Hiſtoricus, Mathematicus, Grecè, Latinèque ad unguem doƈtus. Joan. Pitſeus; Bellarmin. *de Scriptorib. Eccleſ.*

C. A.

C. A. Chriſti. 1530.

Laurentius Bonincōtrius, cujus liber Aſtronomicus manuſcriptus, apud Cardanum extat, cùm ille octogenarius eſſet, adeò integrâ memoria (teſte Lippo Brandolino *in libello de Vitæ humanæ conditione*) uſus eſt, ut quæcumque illi puero contigiſſent, & quæ inventa legiſſet, adeò memoriter teneret, ut eâdem die viſa aut lecta crederes. Cardan. *de ſubtilitate lib. de hominis natura.*

C. A. Chriſt. 1530.

Lilius Gregorius Gyraldus Ferrarienſis, qui Varro ſui temporis dici meruit, eâ memoria polluit, ut prodigiũ quoddam videretur. Genius erat univerſalis, qui nihil ignorabat, quippe in linguarum notitia cum primis excellebat. Hofmann.

C. A. Chriſt. 1535.

Joachimus Camerarius, verè Germaniæ ſuæ Phænix, hujus Artis,

tis, de qua conſcripſit, beneficio tanta tenaci floruit memoriâ, ut præter vernaculum Germanicū, ità Gallicum, Italicum, Hebraicum, Grecum, Latinum familiaritèr ſibi reddiderit idiomata, ut in his potiùs natus, quàm hoſpes videretur. Plerarumque artium, & ſcientiarum ſanè Apotheca fuit. Ille enim Hiſtoricus, Poëta, Orator, Medicus, Juriſcōſultus, Theologus. Melch. Adam. *in Vita ejus.*

C. A. Chriſt. 1535.

Franciſcus Rex Galliæ memoriæ præſtantia nulli præcedentiū cedit. Quid & quantum peculiaris commeatus unaquæque provincia ſuppeditare poſſet; quænam itinera, quæ flumina ad cōvectiones opportuniora, & viciniora forent; è quibus hibernis equitum alæ celerrimè convenierent, tam exactè notabat, ut rationes itinerum, compendia navigationum, Civitatum vel remotiſſimarum copias, præcipua

re-

rerum omnium ſubſidia è memoriæ theſauro depromeret. Paul. Jovius *lib. 37. hiſtor.*

C. A. Ghriſt. 1545.

Hieronymus Cardanus Italus, Mediolani natus, qui in Naturæ Scientia, ac Medicina, aliiſque, tot nova adfert, ut ſummus Vir Andreas Alciatus eum vocare ſoleat *Virum Inventionum.* Quin et iī ingenium profundiſſimum, feliciſſimumque, & incomparabile, ei tribuit Cæſar Scaliger: quę magna, ut inquit Voſſius, eſt laus ab Adverſario tam gravi, & acerbo; de ſe teſtatur (ut inquit Alſtedius) *Se non plus Memoriæ, quã Corvorum pullos habiturum fuisse, niſi Arte eam ſibi comparaſſet.* Hâc enim imbutus diſciplinâ, (de qua librum conſcripſit) atq; incomparabili præditus ingenio ſummam in literarum, atque optimaruum Artium ſtudiis præſtãtiam eſt adeptus; verba ſunt Gabr. Naud. in ejus Vita. *Quem cum ſinguli, ſua quique in arte propria præ-*

præſtantiſsimum fuiſſe non dubitent, ego certè primum eum & unicum fuiſſe exiſtimo, qui ſimul in omnibus tam egregiè verſatus ſit, ut videatur exemplum in eo oſtēdere voluiſſe, majoris amplitudinis & immenſitatis doctrinæ, quam hominibus usque concedere potuerit. Nam ſi in reliquorum omniū dotes inquiramus, videbimus, multos humanioribus ſtudiis Theologica tantùm ſuper induxiſſe, nonnullos Mathematica etiam; quoſdam Medicinæ, & Philoſophiæ cognitionem; alios Linguarum Orientaliū, vel Juris utriuſque notitiam; & rurſum aliquos, ut Picum, & Fracaſtorium, mirabilem ingenii ſui præſtantiam explicaſſe: ſed qui plures ſcientias in numerato habuerit, qui altius in illas deſcenderit, qui cōmentariis amplioribus illuſtrarit, alium profectò ab Hieronymo Cardano *inveniemus neminem. Ut miraculo proximum ſit, hominē hūc, plus fermè in omnibus Sciētiis vidiſſe; quàm ſinguli in propria ſua requirerent, aut inveniri poſſe ſpera-*

rarent. Joan. Henr. Alſtedius *in Syſtem. Mnemonic. ſive de Modo diſcendi. lib.* 1. *cap.* 22. *de Oeconomia Artis Memoriæ. fol.* 296.

C. A. Chriſt. 1545.

Hadrianus Junius, Hornæ apud Batavos natus, inſigniter felici viguit memoriâ. Fuit enim Medicus, Criticus, Poëta, Hiſtoricus, exactiſſimâ antiquitatis cognitione clarus; linguarum plurium peritus; nam præter vernaculam ſeptem tenuit; Græcam, Latinã, Italicam, Gallicam, Hiſpanicam, Germanicam, Anglicam; Eruditionem ejus teſtatur cõplura multiplici doctrina ab ipſo elucubrata monumenta. Meurs: *Athen Batau.*

C. A. Chriſt. 1550.

P. Godefridus Lummius Soc. Jeſ. præter animi fervorem, & ſermonis vim adeò incredibili valuit memoriâ, ut cẽtum ſcripturæ locos unâ concione depromeret, quaſi de libro recitaſſet: & fuit

fuit preter ſacras paginas, ſanctis quoque Patribus ità verſatus, ut quamvis ex iis auditam ſententiam in ſuum librum, & caput promptiſſimè referret; Toto pene Belgio auditus eſt tãto mortalium concurſu, ut altaria, ſcalæ, columnæ, cum locus non ſuppeteret, in templis alioquin latiſſimis, cõſcenderentur. *Imago Primi Seculi Flandabelgic.*

C. A. Chriſt. 1550.

Paulus IV. Pontifex Summus, tenaci, ac expedito ampliſſimæ memoriæ captu pænè omnes ſuo ævo ſuperavit. Scholæ Salernitanæ librum memoriter calluit. Sacra Biblia ad verbum edidicit. Octogenarius jam integras è Tullio, Virgilio, aliiſque auctoribus paginas inoffensè recitabat. Erat enim viva Bibliotheca, & eorũ quæ ſcire velles Oraculum Drexell. *in Aurifod. lib.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chriſt. 1550.

Gulielmus Poſtellus, Barento-

 nius

nius Normannus, Abyſſus ſcientiarum dictus], memoriâ eximiâ, quâ pollebat, tam mirificum in omnibus diſciplinis fecit progreſſum, ut harum nullam ignoraverit. Doctiſſimis admirationi erat, & de ipſo dici ſolebat tot oracula quot verba ex ipſius ore prodire: Præter Linguas Latinam, Græcam, Hebraicam, Chaldaicam, Syriacam, adeò callens erat earum, quarum hodiè uſus eſt, ut totum Terrarum orbem abſq; Interprete ſe peragrare poſſe jactaret. Voſſ. *de Mathamat. pag.* 257. Anton. Teiſſier. *Elog. Viror. Eruditor. Gallicæ.*

C. A. Chriſt. 1554.

P. Jacobus Laynez Soc. Jeſ. natione Hiſpanus, patriâ ex Oppido Caſtellæ Almazan hâc Arte adjutus, teſte P. Sebaſtiano Izquerdo, Memoriæ fuit admirandæ. Sic de eo P. Joannes Rhò. *Utiliſſimæ tenacitatis memoriam in Laynio admiratos eſſe ampliſſimos Cōcilii Tridentini Patres. ſlorem il-*

lum

lum Chriſtiani nominis accepimus. Etenim dicturus de graviſſima controverſia, quamvis trigeſimum tunc annum ageret, quorum bonam partem peregrinationes cæteraque ex Ignatii inſtituto in animarum procuratione officia illi abſtulerunt, præfatus tamen eſt vir minimè glorioſus, nullum ſe teſtē appellatum ex Patribus, quem à capite ad calcem evolutum, atq; in breviarium redactum non haberet; tunc nunquam hærens aut inſiſtens, quaſi ex tabella recitaret tres omninò ſupra triginta, eoſque inter Auguſtinum, & Toſtadum, quorum libri vitam eximūt legentibus, continenti quinque horarum oratione laudavit. Quid igitur miramur hominis audiēdi cauſſâ quum tenuis à valetudine vox curiæ, in qua Senatus habebatur ampliſsimæ non ſufficeret, comportatis ſubſelliis Patris coronam dēſaſſe· quæ ſine prodigio non fiunt, conſuetam excedunt admirationē. Joan.Rhò *var.virtut.hiſt. lib.5.cap. 2.fol.* 555. Izquerd. *in Phar.ſcientiar.*

 C.

C. A. Chriſt. 1555.

Andreas Maſius, Barbantus Juriſconſultus ea fuit memoria, ut portentum cenſeretur. Quamvis quadrageſimum primum non vidiſſet annum, à pleriſque eruditorum Italicorum, Germanicorum, Hiſpanicorum, Belgarum aliarum variarum Gentium conſulebatur tanquam Oraculũ quoddam. In Sacra Sciiptura ità verſatiſſimus erat, ut à Philippo Secundo Antuerpiam vocatus, Bibliororũ editioni verè Regię adornandæ, unà cum Benedicto Ario Montano, Guidone Fabricio, aliiſquæ præpoſitus fuit. Deniq; prętet Italicam, Gallicam, Hiſpanicam, cæteraſque Europæ Linguas, etiam Latinæ, Græcæ, Hebraicę, atque Syriacę Callentiſſimus erat, Anton. Teiſſier. *Elog. Viror. Eruditor.* Aubert Miræus.

C. A. Chriſt. 1560.

Theodorus Beza, Vezeliis vetuſto Heduorum oppidò natus, Vir

pro-

propter multiplicem doctrinam, & ſingularum Linguarum peritiâ celeberrimus, tenaciſſimâ fuit memoriâ. Totos Pſalmos Hebraicè, & quodcumque caput ex Beati Pauli epiſtolis propoſuiſſes integrum Græcè recitabat. Thuan. *ad Ann.* 1695.

C. A. Chriſt. 1560.

Franciſcus Cardulus Narnienſis, Vir omni doctrinarum genere, atque omni eruditione mirabiliter excultus, memoriter recitare poterat duas integras paginas, quas legentem tertium audiviſſet, eo quo lectæ eſſent ordine, aut etiã ſi malles retrogrado. Leander Albertus *in deſcript. Umbriæ.*

C. A. Chriſt. 1560.

Joannes Avila Hiſpanus, in Oppido Almodanar del Campo natus Homo omnigenâ literaturâ imbutus, facundia ſingulari, egregiaque memoria fuit. Sacra Biblia ad unguem complexus, de verbo ad verbum recenſere conſuevit. Nul-

la ex divinis oraculis ſententia proferebatur, cujus illicò auctorem, ac ſedem, libri caput non adnotaret, & conſequentia redderet; hinc illi tanta erat ad concionem dicendi facultas; Pater Petrus Izquerd. *in ſuo Phar. omniũ ſcientiar: diſputat. 32. quæſt. 2. n. 39. fol. mihi 369. t. 2.* Auctor *ejus Vitæ* P. Joan. Rhò *Var. Virt. Hiſtor. lib. 5. cap. 2. fol. 553.*

C. A. Chriſt. 1560.

Marcus Antonius quidam à Memoria propter admirabilem, qua pollebat, dictus, hujus Artis beneficio locorum memoriter tenuit quindecim millia, in quibus totam ſuam ſcientiam repoſuerat. Lancellott. in ſuo Hoggidì *part. 3. diſting. 19. fol. mihi* 302.

C. A. Chriſt. 1560.

Cornelius Muſſus, Epiſcopus Bitontinus, Vir fuit præter incomparabilem penè ingenii felicitatem, Artificioſâ Memoria (teſte Lancellotto) celeberrimus. *Nõ arbitror* (verba ſunt Joannis Rhò)

ta.

tamen hominis ullius populari admirationi memoriam magis fuiſſe, quam Cornelii Muſſi, qui ſi quando Bitonti convenientibus ad audiendum vicinarum Provinciarũ regulis infulatus, quaternas ipſas horas beatiſſimâ quadam facundiâ, numquam memoriæ egens diceret ad concionem. Fluminis enim inſtar, cui per æqua camporum labenti, nulli ſcopuli agmen aquarũ reverberent, liquidiſſimè ferebatur. Nam quos fallax memoria deſtituit, atque importunos ad clamores, vociferationemque compellit, eos ego torrentibus per confragoſa præcipitatis ſimillimos judico, qui crebro in obſtantes ſcopulos undarum alliſu, ac repercuſſu; non ſine horribili fremitu atque concertatione voluuntur. P. Joan. Rhò. *Var. Virt. Hiſtor. lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 555. Lancellot. *in ſuo Hoggid. par.* 2. *diſtinct.* 19. *fol.* 302. Nigron. *or.* 26. *n.* 21.

C. A. Chriſt. 1560.
Proſper Padianus Peruſinus ea

fuit memoriâ, ut principia (quatuor ſcilicet aut quinque verſiculos) omnium voluminum, quæ in Bibliotheca tenebat (erant ſupra triginta millia) memoritèr recēſeret. Lancellott. *ubi ſupra & diſtinc. 5. fol. 78.*

C. A. Chriſt. 1560.

Stanislaus Hoſius Polonus ex Varmiēſi Epiſcopo Presbyter Cardinalis, Vir vitæ Sanctitatis, eruditionis, atque eloquentiæ celeberrimus, hanc quoque præſtantiam eſt adeptus. Cum de rebus graviſſimis, ac diverſiſſimis tribus amanuenſibus dictaret epiſtolas, inſupèrque etiam anagnoſtem, & quidem perattentè audiret; ſi quis tamen interveniſſet, ac diù ſermonem produxiſſet, eo abeunte nihil ipſum herentem, nec dictata quidem relegentem, incredibili felicitate cōtinuaſſe, fertur. Auctor *ejus Vitæ.* Joan Rhò *var. Virt. Hiſtor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chriſt. 1565.

Maximilianus I. Imperator Auguſtus tam tenacis memoriæ fuit, ut omnium eorum, etiam infimorum, quibuſcum vel ſemel locutus eſſet, longo poſt tempore recordaretur, & hominem noſſet. Cusp. Drexell. in Aurifod. *part.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chriſt. 1565.

Gulielmus Xilander, Auguſtanus memoriæ præſtantiâ ad ſummam omnium diſciplinarum cognitionem pervenit. Ille enim Linguarum Latinæ, Hebraicæ, Græcæ, Chaldaicæ callentiſſimus erat. In Aſtronomicis, Geometricis, Phyſicis, Arithmeticis, Muſicis, Cæteriſque Philoſophicis diſciplinis paucos habuit æquales, vix ullum Superiorem. Melch. Adam. *in Vita ejus* Joan. Leunclau. *præfat. in Dion. Caſſ.*

C. A. Chriſt. 1770.

Mirabilia hujus Artis ſpecimi-

na à Corſico quodam Juvene, & à Franciſco Molino; Patritio Veneto, data Mori vetat M. Antonius Muretus. Perierant niſi ille ſcriptis ea ſuis cõmendaſſet. Hic enim poſt ea Senecæ verba quæ ſupra retulimus, ſic inter alia ſcribit: *Hæc Seneca, quę mihi ſemper mirabilia, ac prope dixerim incredibilia viſa erant, donec vidi ipſe, quod nunquam credidiſſem. Habitabat Patavii in vicinia mea, homo adoleſcens genere Corſicus; honeſto ut ferebatur, & credibile erat, apud ſuos loco natus: qui eò venerat ad jus civile diſcendum, quo in ſtudio, ità diligentèr & attentè, annos aliquot conſumſerat, ut magna jam eſſet, de doctrina illius hominum opinio: ventitabat autem ferè quotidiè in ædes meas, devexo jam & inclinato Sole, æſtas enim erat; ibique quod ędes ſatis amplæ erant ſatisque apricè, aut ſub dio ambulans, & cum æqualibus ſuis jucundiſſimè colloquens; aut ſaltu, aut luctâ, aut trigona'i pilâ corpus exercens, feſ-*

ſas

ſas ſtudiorum laboribus vires, honeſtiſſimè reficiebat. Rumor erat, tenere eum artem quandam memoriæ; cujus auxilio multa efficeret, quæ credi, niſi ſpectata nō poſſent, is cum ad aures meas perlatus eſſet, cupido me inceſsit, mirabilia illa & inaudita spectādi, (ejuſmodi enim in rebus, minimè omnium auditis, credulus eſſe ſoleo) viſum eſt igitur, quando ipse domo mea arbitratu ſuo uteretur; hoc ab eo quaſi exigere, ut Pretium domus, quod ſibi commodum foret, præſente me, artis ſuæ ſpecimē aliquod daret: ille nihil gravatus, lubentiſsimo animo ſe, cum vellem, facturum eſſe reſpondit; ſtatim cū per ipſum mora non eſſet, in proximum cubiculum ingreſſi, conſedimus; cæpi ego dictare, nomina Latina, Græca, Barbara; ſignificantia, nihil ſignificantia; tam varia, tam nihil inter ſe cohærentia, tam multa, ut & ego dictando, & puer, cui mandatum erat, ut ea exciperet, ſcribendo; & cæteri qui aderant, audiendo atque ex-

expectando, ſeſsi jam miris modis eſſemus omnes; ipſe unus ex omni numero alacer, ac recens aſsiduè plura poſcebat. Sed cum ipſe modum aliquem fieri oportere dixiſſem, abundè mihi ſatisfactum iri, ſi vel dimidiam partem eorũ, quæ dicta erant, recitare potuiſſet; tum ille fixo ad terram obtutu, magna noſtra omnium expectatione, tacitus aliquandiù ſtetit. Quid verbis opus eſt? vidi facinus, ut ille ait, mirificiſſimum, ſapiens ille exorſus loqui, planè omnia, eodem ordine, nuſquam propè inſiſtẽs, nuſquam hæſitans, nobis ſtupentibus reddidit; deinde ab ultimo incipiens, ſurſum verſus pervenit ad primum; rurſus ità & primũ, tertium, quintum, ac ſic deinceps omnia diceret: quo denique quiſque voluerat ordine, ſine ullo errore omnia referebat. Idem poſtea, cùm ei familiarior factus eſſem, ipſe expertus, uſque quaque verum deprehendendi. Ipſe mihi aliquando affirmavit (& erat ab omni jactantia alieniſſimus) ſe triginta ſex mil-

lia

lia nominum, eodem modo recitàre poſſe: quodque admirabilius eſt, ità hærebant omnia in animo, ut vel poſt annum diceret ſe quæcũq; memoriæ commendaſſet, minimo negotio repetiturum. Ego certè, poſt multos dies, facto periculo verum comperi. neque hoc ſatis. Diverſabatur apud me Franciſcus Molinus, Patritius Venetus, adoleſcẽs optimarum artium ſtudiis mirificè deditus, qui cùm ſe memoria parum firma eſſe ſentiret, oravit hominem, uti ſe artem illam doceret; vix oſtenderat ſe id velle, cum Corſicus operam ei ſuam prolixiſſimè detulit; dictus eſt locus, picta hora ad quam quotidie convenirent. non dum ſex aut ſeptem dies abierant, cum ille quoque alter, nomina amplius quingenta, ſine ulla difficultate, aut eodem, aut quocumque alio libuiſſet ordine repetebat. Hæc ego vix auderem literis prodere, mendacij ſuſpicionem reverens, niſi res adhuc eſſet recens, & Nicolaum Lippomanum, Petri Alexandri filium;

La-

Lazarum Mocenicum, Franciſci filium; Georgiũ Contarenum, Laurentii filium; Patricios Venetos, optimos, & nobiliſſimos adoleſcentes; alioſquæ præterea innumerabiles, cujus rei teſtes haberem: à quibus ſi mentirer, vanitatem meã coargui nollem. Artem verò illam Corſicus accepiſſe ſe dicebat, ab homine Gallo, quo, puer domeſtico præceptore uſus eſſet, &c. hæc Muretus *variar. lection. lib. 3. ad Hippolytum Eſtenſem S.R.E. Cardinalem Illuſtriſſimum cap. 1. tit. de admirab. quorund. memor.* P. Franc. de Mendoça Soc. Jeſ. *in Viridar. Sacr. ac Prophan. erudit. lib. 7. cap. 20.*

A. Chriſti 1575.

Ipſe quoque M. Antonius Muretus, Natione Gallus, qui Orationis facundiâ quaſi alter Tullius concordibus Italię vocibus acclamatus fuit; qui in verſibus tam fuit Catullo ſimilis, quàm ipſe Catullus ſibi; qui in Linguis non ſolùm Grecis, & Latinis, ſed in multis aliis, quæ hodiè in uſu

ſunt,

ſunt, tantùm excelluit; qui Philoſophus, & Juriſconſultus haud fuit gregarius; qui denique omnigenâ eruditione tam prophanâ, quàm Divinâ ad miraculum uſque imbutus; quod hac Arte in ſuis ſtudiis, libriſque contexendis fuiſſet adjutus, inficiari nemo poterit; Nam in exemplo paulò ante relato fatetur Artis memoriæ excellentiam illum ipſum eſſe expertum, cùm eſſet Corſico familiar factus.

C. A. Chriſt. 1580.

P. Petrus Caniſius, Soc. Jeſu, natione Belga, patria Noviomagenſis hâc Arte fretus, Vir evaſit cùm eloquentiâ, tum multarum rerũ peritiâ præſtantiſſimus; Philoſophus clarus, Orator facũdus, Theologus eximius, Sacrarum legum exercitatiſſimus, ac Concionator adeo excellens, ut omnes ubiq; auditores in ſui admirationẽ raperet. Schenchel. *Gapphylac. Art. Memor. lib.* 1. *cap.* 2. Joan. Guliel. Eyſengrein. *in Catal. teſt. verit. A. C.* 1565. C.

C. A. Chriſt. 1550.

Joannes Franciſci, Epiſcopus Vercellenſis, ob ſingularem, qua polluit, doctrinam, Nuncius in Belgium à Summo Pontifice miſſus, hujus Artis ſpecimina, cum ſumma auditorum admiratione, ſæpè dedit eximia; Multa nominum millia ſemel audita, vel lecta quolibet ordine recenſebat. Sacras paginas ad verbum ità edidicerat, ut de quocumque verſiculo, capite, vel libro quæreres, ſtatim verba referret. Boncher. *in Art. Memorat. lib. 1. cap. 2.*

Eodem ferè tempore hac Arte excelluerunt Thomas Watſonus Epiſcopus Lincolnienſis, & Joannes Longus S.T. DD. Viri ſanè non vulgari eruditione præditi; Cuthebertus Tonſtallus, Epiſcopus Dunelmenſis I. V. D. Legatus ſæpè ad Carolum Quintũm Imperatorem, & Hiſpaniarũ Regem; Joannes Chetonus Anglus S. T. D. Romæ mortuus; Georgius

Bol-

Bollocus S. T. D. Auctor concordantiarum Biblicarum majorum; Auguſtinus Hunnæus Hechlinienſis, & Henricus Gravius Lovanienſis, S.T.DD. ac in Academia Lovanienſi Profeſſores Regii; quos, cum data ab eis hujus Artis ſpecimina me prætereant, coacervatim hìc ſubnectere libuit. *Varior. de Arte Memor. lib. 1. cap. 2. fol. 36.*

C. A. Chriſt. 1580.

P. Angelus Pacius, Perpinianẽſis, Ordinis Minorum, Theologus fœcũdiſſimæ, & ſolidiſſimę doctrinæ; & Vir In Conciliis, Sanctis Patribus, Hiſtoria Eccleſiaſtica, & Theologia Scholaſtica egregiè verſatus, tantâ valuit memoria, ut tribus ſcribis eodem tempore diverſas diſtaret materias, adeòq; feliciter, ut diverſiſſima cum hoſpitibus interſerens colloquia, iis abeuntibus, nihil moratus, ſcriptionem continuaret. Joan. Rhò. *var. virt. Hiſtor. lib. 5. cap. 2. fol. 555.*

C.

C. A. Chriſt. 1580.

Paulus Boi, Syracuſius, Vir non vulgari eruditione præditus, latrunculorum luſu, in quo ob ingenii acumen nemini ſuo ævo fuit ſecundus, hujus Artis miniſterio eum tribus luſoribus in diſtinctis calculis memoritèr ludebat. Teſtis oculatus fuit P. Philippus Geſualdus: ut ait *in ſua Plutoſophia lect.* 19. *fol.* 60.*retr.* qui Syracuſas venit, ut vires Artis in illum experiri potuiſſet Carrer. *in tract. lud. Schacc.*

C. A. Chriſt. 1580.

Ille eruditionis abiſſus Joſephus Juſtus Scaliger Gallus, hâc Arte (teſte Schenchelio) Memoriâ fuit prorſus admirandâ cui parem multa retro ſecula non tulerunt. Sic de eo Cauſabon. ad Thuan. *ſect.* 3. Val. Quintil. 1610. *Nihil eſt quod diſcere quiſquam vellet, quod ille docere non poſſet: Nihil legerat (quid autem ille non legerat.) quod non ſtatim meminiſſet: Nihil*

hil tam obſcurum aut abditum in ullo vetere Scriptore Græco, Latino, vel Hebræo, de quo interrogatus non ſtatim reſponderet: Hiſtorias omnium populorum, omniū ætatum, ſucceſſiones Imperiorum, res Eccleſiæ veteris in numerato habebat. Animalium, Plantarum, Metallorum, omniūque rerum naturalium proprietates, differentias, & appellationes, quà veteres, quà recentes, tenebat accuratè. Locorum ſitus, Provinciarum fines, & varias pro temporibus illarum diviſiones, ad unguem callebat. Linguas tam multis, tam exactè ſciebat, ut vel ſi hoc unum per totū vitæ ſpatium egiſſet, digna res miraculo potuerit videri. Omitto Mathematica ipſius ſtudia, & nobiliſſimam temporum diſciplinam; quæ in patria, ut non aſſecutus ſit ſemper, quod quęrebat, ea certè pręſtitit, quæ juſtam admirationem doctis extimatoribus nō poſſint non exprimere. Sed parum Caſaubonus. Idem vigeſimo & altero die cuncta Homeri opera (Sunt ſupra ſe-

ſexaginta tria millia Græcorum verſuum) memoriæ tradidit. Fidē ſuperat quod addo. Infra quatuor menſes Poëtas Grecos omnes memoriter edidicit. Obſtupeſcas haud immeritò ſi legiſſe, ne dum edidiciſſe dicam. Incipe poëtarum Græcorum, vel Principes tantum & notiores numerare: Æſchilum, Anacreontem, Alcæum, Ariſtophanem, Callimachum, Euripidē, Heſiodum, Lycophronem, Muſæum, Oppianum, Orphæum, Procylidem, Pindarum, Sophoclem, Steſicorum, Theocritum, &c. paucos nominavi, quorum omnium carmina extant, pleraque omnia ab Aldo Manutio, Joanne Forbēnio, Henrico Stephano edita. Res ſanè mira nec incredibilis ſi te ad exemplum Mureti reflectas. Schencheli. *in Gazophil. Art. Memor. fol. mihi* 235. Drexell. *in Aurifod. part.* 3. *cap.* 10.

C. A. Chriſt. 1581.

Jacobus Chriton. Adoleſcēs Scotus, beneficio Artis Memoriæ, quā

per-

perfecte calluit, tam mirificum in omnibus ſcientiis fecit progreſſũ, ut harum nullam ignoraverit. In eo illud admirandum fuit, ut uno tempore ſcriberet, dictaret, audiret, & cum amicis fabularetur. Libros etiam ſtatim lectos & ignotos quidem memoriter reddere conſuevit. Varior. *de Arte Memor. lib.* 1. *cap.*2. *fol.* 37. Majol. *Memorabilia Art. homin. confect. colloqu.* 22. *Dier.Canic.tom.*1.Gaſp.Schott. *Phyſ. curioſ. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 35.

C. A. Chriſt. 1585.

Franciſcus Panicarola, Ordinis Minorum; Mediolanenſis natione, Epiſcopus Aſtenſis, quanta beneficio hujus Artis (de qua librum in lucem edidit) præſtiterit, teſtis eſt Antuerpia, aliæque Belgii Civitates, & etiam num Italia. Fuit enim conſummatiſſimæ doctrinæ; numquam quod ſemel legerat obliviſcebatur. In concionibus eloquentiſſimus: tanta vi dicendi, & facundiâ pollebat, ut quo vellet animos auditorum perſua-

ſos

ſos flecteret. Romæ quinque recitavit Quadrageſimalia; & quoties ad populum verba habebat, tantus ad illum audiendum confluxus erat, ut ampliſſima templa multitudinem capere non poſſent Sed ut magis magiſque Artis Memoriæ vis, atque incomparabilis tanti hominis doctrina ſub omniũ aſpectum ſubiiciatur, verba P. Joannis Rhò híc tranſcribere nõ gravabor. *Quàm facilè hujus memoria* (inquit) *comprehenderet, non legimus; Sed ne quid patriâ in laude deſideretur, efficiet volucris, & admiranda Franciſci Panicarolæ ſua ætate Concionatoris clariſſimi vis. Puer ſub Grammatico agebat, quum memoriam, quæ illi optima obtigerat, Arte nihilominus cœpit excolere, paulatimque ad ſummam laudem provectus eſt. Ea fama Pariſios quò ſtudiorm cauſa conceſſerat, adoleſcentem ſecuta, ſe ipſam tantùm non perdidit. Nam publico in auditorio propoſitas ut moris eſt, Theologicas theſes propugnantem, homo invidus, nec urbanitatis ſatis*

tis

tis intelligens. non tribus, quatuorve, ut fieri aſſuevit, ſed centenis aggreſſus eſt argumētationibus. Eas ubi continenti depromſit oratione, tum verò Panicarolam rogavit, ut eādem ſerie, quā propoſita fuerant, objecta dilueret, nullus dubitans, Italum à ſe adoleſcentem memoriȩ fama celebratum à ſuis, frequentiſsimorum auditorum riſui, ac ſibilis, ea veluti multitudine obrutum, expoſitum iri. Sed aſtum ipſo diſputationis exordio prævideràt, & caverat Panicarola, qui excitato, erectoque animo ſingulas argumētationes ità aptè ſuis locis diſpoſitas comprehenderat, ut, & quod adverſarius volebat, eodem ordine repeteret, & quod ille non expectabat, perturbato, ſed certis dimenſisque numeris, ſingulas diſſolveret; rogaretque viciſsim, ut quas minùs probaret ſolutiones, eas ordine illo percurſas rurſum oppugnaret; (qua ſe poſtulare, qui ſimillimæ ab eo latæ legi paruiſſet. Attonitus improviſā memoriȩ magnitudine concertator, qui ſe longè imparem ſentiret,

ret, maluit tacitâ victoriæ confeſſione pugnam relinquere, quàm reſumptis argumentationibus ſuccũbens omnium ſibilis vapulare. Ita ſępiùs fit, ut qui temere præſidentes pugnam ineunt, adverſariis timidiſſimè cedant. hæc Joan. Rhò. *Var. virt. hiſtor. lib. 5. cap. 2. fol. 552.* Lancellot. *in ſuo Hoggid. part. 2. diſſing. 19. fol. mihi 145. & diſſing. 29. fol.* 301. Schenck. *in Gazophylac. Art. Memor.*

C. A. Chriſt. 1585.

Janus Douſa Pater, Nordovicus, Unus ille Bataviæ Varro, & Academiæ commune Oraculum, incredibili penè memoria fuit. Gręcarum ac Latinarum literarum; Hiſtoriæ veteris ac novæ nihil erat, quod ipſum fugeret; nihil de quo rogatus non extempore reſponderet. Melch. Adam. *in Vita ejus.* Thuan. *ad ann.* 1604.

C. A. Chriſt. 1600.

Joannes Baptiſta à Porta, Neapolitanus, Vir multijugâ rerum

plu-

plurimarum cognitione, & eximiâ doctrinâ præcellens, hâc fretus Arte, (quam ſuum unicum theſaurũ in præfatione libri de Arte reminiſcendi appellitat) Linguas calluit decem, Hebraicam, Chaldaicam, Græcam, Latinam, Germanicam, Gallicam, Hiſpanicam, Anglicam, Flandricam, Italicam. Conciones ſemel auditas ſtatim iiſdem verbis reddere conſuevit. Author *ejus vitæ.*

C. A. Chriſt. 1600.

Dominicus Baudius, Inſulenſis Flander, Juriſconſultus, Hiſtoricus, & Poëta doctiſſimus, memoriâ viguit eximiâ, qua adjutus homo evaſit ſummus, quibuſve ſui ævi ſi non ſuperior, certè æqualis, ſive veram eruditionem, ſive rerum uſum, ſive Juriſcientiam ſpectes; Integras paginas, quas ſemel audiebat, ad verbum repetere ſolemne habuit. Valer. Andr. *in Biblioth. Belgica.*

C. A. Chriſt. 1600.

Martinus Antonius Delrius, Antuerpenſis, Societatis Jeſu, tantâ memoriâ valuit, ut Latinam, Græcam, Hebraicam, Chaldaicam, Flādricam, Hiſpanicam, Italicā, Gallicam, Garmanicam linguas perfectiſſimè, & loqueretur, & ſcriberet. Vir maximis ſui ævi Heroibus adnumerandus. Poëtas, Oratores, Juriſconſultos, Hiſtoricos omnes cùm Sacros, tum prophanos, Philoſophos, Theologos ſic exhauſerat, nihil ut ignorare, & quod diſceret deeſſe videretur. Drexell. *in Aurifod. part.* 1. *cap.* 5. Anton. Sander. *de Brugenſ. Erudit. clariſſim.*

C. A. Chriſt. 1600.

Laurentius Granà Epiſcopus Civitatis Signiæ, omnium virtutum genere clarus, Orator ſui temporis facilè primus, adeò tenaci fuit memoria præditus, ut quidquid legiſſet, id ex memoria depromptum iiſdem verbis referret. Athaſ. Kircher.

cher. *in veter. & nov. Cat. cap.* 3.

C. A. Chiſt. 1600.

P. Matthæus Riccius, Soc. Jeſ. natione Italus, patriâ Maceratenſis, nobili domo natus, Theologus, Philoſophus, & Mathematicus excellentiſſimus, omniumque diſciplinarum genere ornatiſſimus, abſque Artis Memoriæ præſtãtia aut nunquam, aut ſerò ad Sinarũ animos Evangelio prępparãdos perveniſſet. Hæc de eo P. Joan Rhò, *Var. virt. Hiſtor. lib. 5. cap. 2. fol. 556. Adminiſtrã prudentię memoriã multo ſublimiori opere nobilitaſſe videri Riccius poteſt, quum illius opibus ad Sinarum animos Evangelio prępparandos uſus eſt. Conciliãda erat aliquantula ſapientię fama, ne ſe tantummodo homines eſſe Sinę ſibi perſuaderent. Igitur de rerum natura, deque cœleſtium Sphęrarum ac luminum ortu, occaſu, totaque Republica differentem patria ipſorum lingua quum audirent, ſtupebant ut miraculum ingenii; ſed ſupra vim omnem humanitatis vi-*

ſa eſt hominis memoria, qui, quot ipſi vellent, nomina ponere juberet, quę ipſe illico vix audita ita repeteret, ut ſive eâdem ſerie diceret, ſive totum inverteret ordinem, ſive ſaltuatim aliquot tamdiu caperet hinc inde, donec omnia certis legibus exhauriret, nunquam & nuſquam inſiſtens, aut cunctabundus fidelisſimè redderet. Hęc pręſentis memorię vis, cui ab Arte plurimū eſſet pręſidii, adeò rudes artificii illius animos cepit, ut hominem, qui advenarum lege ſolutus apud ſe figeret ſedem, dignisſimum judicarint. Hic primus ad Evangelii lumen inferendum aditus fuit. Ita ingenii fax ipſis multo nobilioribus fidei tenebris aditum famulari ſuo lumine patefecit. Verba etiam, quæ de eo ſcribit P. Daniel Bartolus *in Hiſtoria Societatis Jeſu Sin. part. 3. Aſiæ lib. 5. fol.* 283. ſubnectere non pigebit; forſan Italicum idioma erit ad perſuadendum aptius; ſic ille. *Ma le maraviglie de' Savj intorno a lui, procedevano da altre aſſai più degne*

cagioni. Havevaſi il P. Matteo Ricci, fin da quando ſi diede allo ſtudio della lingua, e ſingularmẽte all'intelligenza e formatione de caratteri della Cina, fabricato in capo un miſterioſo teatro, in accõcio della memoria, che chiaman Locale: nè null'altro provò riuſcirgli al pari giovevole, a bene ordinarſi in mente quelle tante migliaia d'intrigatiſſime cifere, con appreſſo a ciaſcuna il ſuo proprio ſignificato: onde leggendo i libri, le riſcontrava, e ſenza interprete ne comprẽdeva il ſenſo, e per iſcrivere, ſe ne trovava in capo a'lor luoghi le forme, e quinci medeſimo le copiava, di qualunque ſtravagante figura elle foſſero: e ſembra, dice egli, che la memoria locale ſia ſtata ritrovamento di alcuno neceſſitato ad apprendere la Scrittura Cineſe: peroche par che s'inſegnino l'una l'altra, eſſendo queſti caratteri, che han tanto del geroglifico, adattiſſimi a formarla, ed eſſa a ben riceverli, a diſporci con ordine, a sõminiſtrarli. Com'egli poi l'avea fin

da almeno dodici anni continuamẽte in uſo, era al valerſene sì ſpedito, che a chi non ſapeva quello eſſere acquiſto d'arte, ſembrava miracolo di natura, sì ſtupende eran le pruove di memoria che poteva fare. Hor quì ſi vuol raccordare, che una delle corteſie, che più corrono fra Cineſi di conto, è l'invitarſi a' que' lunghiſſimi lor conviti, ne' quali il men che ſi faccia è il mangiare, sì fattamente, che etiãdio ſe in un medeſimo dì s'intervenga (come tal volta avviene) a due e tre di que'ben ſolenni, non ſe ne grava lo ſtomaco, più di quel che faccia una cena aſſai parca. I ſavj utilmente gli ſpẽdono in ragionar di governo, o di lettere, e diſputar ſopra queſtioni morali, ed' anco di religione. Hor da che il P. Matteo Ricci cominciò ad eſſere in quella nominanza che poco fa dicevamo, v' ebbe fra principaliſſimi Mandarini poco mẽ che gara a cõvitarlo, per così molti, inſieme, e più lungamente goderloſi, mettendo ſu'l ragionare chi d'una, e chi

d'

d' altra materia, come più à ciaſcuno era in grado ſaperne.

E ſopra ciò egli raccorda, non eſſergli avvenuto di trovare altrove mai tanto agio di ſtenderſi in dar pruove convincenti delle prime verità della fede noſtra. Perche quì fu dov' egli domandava a quanti ſi erano i convitati, grand'uomini in profeſſione di lettere, qual foſſe quell'una delle cinque o ſei loro Dottrine, che profeſſava; e riſpoſtegli da ciaſcuno la ſua, faceanſi egli ad argomentare co' teſti di quel medeſimo libro in cui la tal dottrina ſi conteneva, provando eſſervi Iddio, e l' anima noſtra immortale, e nella vita avvenire beatitudine, e dannatione alla miſura de' meriti. E che i teſti, che ſopra ciò allegano, recitandone fedelmente le loro parole originali, non ſofferiſſero le violenti ſtorſioni de' moderni chioſatori, mezzi Ateiſti, che allegoricamẽte le interpretavano, del Cielo, e delle ſue influenze, e degli altri principj, e operationi della natura, il dimoſtrava da' rei conſeguenti, ch'

 era

era meſtieri concedere, perochè neceſſariamente conceſſi con le ſopradetti interpretationi: e pure le lor contradittorie, fin dagli avverſarj, ignoranti della dialettica come il ſono tutti i Cineſi, ſi ammettevano, oltreciò l'una dottrina diſtruggirebbe le altre, ch'egli manifeſtamente provava, inſegnare il contrario, e la Cina le ha tutte cinque, o ſei ch'elle ſiano per veritiere, e Canoniche. Così ben ſapendole egli tutte, non ci era chi gli poteſſe ſtare a fronte, sì che non foſſe convinto, e dalla propria che profeſſava, e dagli altri che nò, ma non dimeno obligato à ſoſtenere almen queſto, ch'elle non ſono ingannevole, e menzonere.

Quel poi, ch'egli da ciò traheva in ben della Fede, e dell'anime, il provava al venir che facevano tutti ſoli, hor l'uno, hor l'altro de' letterati, a paſſar ſeco lungo ſpatio della notte, in udirſi prover da vero l'eſiſtenza di Dio, l'incorruttibiltà dell'anima, e lo ſtato delle coſe avvenir doppo morte. Hor di queſto

ſto haver' egli così ſpediti alla mano i teſti di tanti lor libri che recitava a verbo, lo ſtupir che ne faceano quei Mandarini, li conduceva a dir gran coſe in commendatione d'una che lor pareva memoria prodigioſa: al che egli una volta ſorridendo, in vece di torne la maraviglia, loro incomparabilmente l'accrebbe, dicendo, che qual' egli ſe l'avea fatta, tale anche il potrebbe ogni altro. Sopra che, paſſate fra loro aſſai delle parole, come d' una grandiſſima novità, e, ſe vera foſſe, da pregiarſene un teſoro il ſegreto, egli in prova del vero a fin che finiſſer d'intendere, che il Ponente, in quel che s' attiene alle opere della mẽte, era altro che la lor Cina, in cui ſolo ſtimavano eſſer colato tutto l'ingegno, e'l ſapere dell'univerſo, mandò ſcrivere a un di loro una lunga filza di lettere Cineſi, (e ogni lettera, come più volte ſi è detto, è un intiero vocabolo) ſcatenate, e quali prima cadeſſero in penſiero, ſenza verun legamento di ſenſo: indi corſa egli una

ſol volta coll' occhio la carta, tutte le ripetè per lo medeſimo ordine con che ivi giacevano: e mētre quegli ne fanno le maraviglie, egli ripigliò a dirle al contrario, cominciando dall' ultima, poi da qualunque altra di mezzo, ſalendo, e ſcendendo verſo quelle, alle quali ella era principio, o fine. E quì lo ſclamare, e il dirne fu un romor grāde. Toſto ne fù piena Nanciam, e com' è conſueto ad avvenire delle coſe che paſſano per più bocche, ch' elle o ſi trasformano in altre, o creſcano ſopra il vero, ſi divulgò, che al Padre, il metterſi, e ritener tutto a mente un libro, non coſtava più, che la fatica del leggerlo: così toſto gli ſi riſtampava nella memoria: e da ciò tal ſi acceſe ne' letterati un deſiderio d'apprender queſta, che chiamavano Arte divina, che ſe men che fare gli haveſſe dato il continuo riceve e, e rēder viſite, che fra Cineſi è un giuoco di corteſia in che perdono una gran parte dell' anno, egli havrebbe aperta una numeroſiſſima Acade-

demia di Letterati, venuti a pregarlo, d'eſſer loro Maeſtro, e offerentiſi alle conſuete genufleſſioni de gli ſcolari, e a riconoſcerne la fatica col dovuto ſtipendio. Anco il Vicerè, i cui figlioli, ſecondo la legge de' Maeſtrati, non poteano uſcir di palagio, il mandò caramẽte pregando d'ammaeſtrarneli quanto era poſſibile à farſi, almen per iſcritto. P. Nicolaus Trigauſius *de Chriſt. ſpedit. in Sinas lib. 3. cap. 11. fol. 296. & cap. 13. fol. 304.*

C. A. Chr. 1600.

Lambertus Schenckelius, Duiſburgius, Vir omni literarum genere coſpicuus, hujus Artis Magiſter fuit; quam juſſu Regis per totum Galliarum Regnum docuit, obtentis prius literis Regio munitis ſigillo, cum inhibitione, ne quis eũ quoquo modo turbaret; Auditores verò ne publicè aut privatim citra illius voluntatẽ docerent, ſub graviſſima pecuniæ mulcta; ſicuti ex diplomate Regio apud eum tranſcripto latiùs patet. Phoſphor. *in Chriſ.*

Chriſ. Art. Memor. Velaſquez *in Fænic. Minerv.* Diſcipulos habuit multos, quorum unum tantùm ſubmittam.

C. A. Chr. 1600.

Juſtus Jungmannus, Juris ac Philoſophiæ Doctor, inter Schenckelij diſcipulos locum haud inferiorem ſibi vindicat. Hic autem quadraginta ſententias ſemel ſibi lectas à prima ad ultimam, recto & retrogrado ab hac ad illam ſine mora, hæſitatione, aut errore memoriter recēſebat; poſtremò intercalari ordine quolibet expreſſo numero ſtatim ſententiam: aut dicto primo cujuslibet ſentētiæ vocabulo, confeſtim numerum indicabat. Concionem ſemel auditam ſtatim repetebat; non quaſi ſemel duntaxat audiviſſet, ſed tanquā juſto ei tempore ſtuduiſſet. Hæc diſcipulus, quid Magiſter tu cogita. Joan. Phaoſpho. *in Schenckel. detect.*

C.

C. A. Chr. 1600.

P. Claudius Aquaviva, Soc. Jeſ. Præpoſitus Generalis, natione Italus, patriâ Neapolitanus, Ducis Atrii filius; Vir vaſtâ eruditione, conſũmatiſſimaque prudẽtia æquè clarus, non ſolùm acutiſſimo fuit ingenio, ſed memoriâ prope Divinâ præditus. Eum tam preſenti memoriâ rerũ omnium, majorum minorumque, ac omnium ipſarum, in republica verſatum fuiſſe memorant, ut literarum ope haud magnopere requireret. Ubi primum rei alicujus mentio incidiſſet, tum totius negotii ac cauſæ initia progreſſusque habuiſſe in numerato, ne falli poſſet; ac ſuorum omnium animi corporiſque dotes, opes, ac bona, indolemque habuiſſe perſpecta, non majori audientium admiratione, quàm totius Reipublicæ utilitate, quæ tabularium meritorum in ſuo Præſide haberet. Joan. Rhò *var. virtut. In iſtor. lib. 5. cap. 2.*

C.

C. A. Chr. 1605

Franciſcus Suarezius Granatēſis, Societatis Jeſu, plenus doctrinarum omniū theſaurus, adeò omnia penè Divi Auguſtini opera memoriter tenuit; ut ad verbum recitare potuerit. Duo illa ſua ſupra viginti volumina, infinitis referta quæſtionibus, ità habebat in promptu, ut ſi res ferret, ſingula doctrinæ capita citatis etiam diligentiſsimè locis afferret. Teſtis oculatus fuit Famianus Strada, qui ſic de eo *in eloquent. tripartit. lib. 1. proluſ. 1. Frāciſcum Suarium loquor ingenio ſine controverſia maximo: cui tantum memoriæ eſt, ut inter reliquos ſanctos Patres Auguſtinum multiplicem ſanè uberemque Scriptorem animo promptum habebat ubique, ejuſque tum ſententias, tū (quod perquam mirum eſt) verba pro re nata prolixè fideliterq; ſubiciat. Qum etiam de ſuis voluminibus quæ jam Bibliothecam ſolam conficiant, ſi quid interrogetur*

tur, uti ſit ſtatim quo loco, quaque pagina diſſeruerit ea ſuper re, expeditè docētem, ac digito commonſtrantem ſæpè vidimus.

C. A. Chr. 1605.

Alexandrum Rhò Juriſconſultum, quamquàm ultimo jam ſenio prægravem; ità legum infinitam illam ſuppellectilē in promptu habuiſſe memorat Joannes filius, ut ad eum in porticu Collegii Juriſconſultorum nobilium ſedentem adirent, eumque animatam veluti bibliothecam conſulerent adoleſcentes, numquam ſpe falſi, cum in rem, de qua quæſtio inciderat, quidquid legū eſſet, ſtatim veluti ex ſcripto depromeret. Joan. Rhor. *var. virtut. Hiſtor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chr. 1610.

Nobiliſſimus Zbyngneus Goraisk de Gorai hujus Artis ope ad omnigenam eruditionem, atque exquiſitam linguarum intelligentiam pervenit. Specimina hujus

Ar-

Artis dedit eximia. Quatuor aut pluribus ſcribis (quod de Julio Cæſare fertur) diverſas dictabat materias. Centum vocabula Græcæ, Latinæ, Hebraicæ, ac nullius etiã ſignificationis unius quadrantis horæ ſpatio memoriã inſcribebat, ac quolibet ordine recenſebat. Eodem temporis ſpatio integras paginas memoriæ cõmittebat. Joan. Pap. *Artific. memor. fundam. in princip. lib. 1.*

C. A. Chriſt. 1610.

Homo fuit Francofurti (teſte Phaoſphoro) qui hujus Artis miniſterio quatuor & viginti horarum ſpatio totam ferè linguam Polonicam edidicerit, ità ut cõmodè neceſſaria intelligeret, & interrogaret, quod utrum continuis, vel ſucciſſivis, aut diverſis horis fecerit, non aperit, utut ſit, res ſanè ſtupida, & neſcientibus vires Artis incredibilis. Joan. Phaoſphor. *in Schenckel. detect.*

C. A.

C. A. Chriſt. 1610.

Michael Mauritius Stavangrius artificioſâ memoriâ non caruit, quâ prǽditus præter vernaculam Danicam Novergiamque linguã, Anglicæ, Belgicæ, Germanicæ, Gallicæ, Hiſpanicæ, Italicæ, Latinæ, Græcæ, Hebraicæ linguarũ ità callentiſſimus erat, ut in his potiùs natus, quàm edoctus cenſeretur. Quinque ſcribis eodem tẽpore memoriter dictabat. Integras paginas vix auditas, vel lectas ſtatim iiſdem reddebat verbis. Paep. *Artific. memor. fundam. lib. 2. in princip.* Blond. *in Art. Mnemonic. cap. 7. fol.* 159.

C. A. Chr. 1610.

P. Godefridus Tamnius, Belga, Orator clarus, ſubtiliſſimus Philoſophus, Theologus eximius, prǽter animi fervorem, & ſermonis vim, ità incredibili valuit Memoria, ut centum ſcripturæ locos unâ cõcione depromeret, quaſi de libro recitaſſet: & erat præ-

ter

ter ſacras paginas in ſanctis quoque Patribus ità verſatus, ut quāvis ex iis auditam ſententiam in ſuum librum, & caput promptiſſimè referret. Toto penè Belgio auditus eſt tanto mortalium cōcurſu, ut altaria, ſcalæ, columnæ, cum locus non suppeteret, in templis alioquin laxiſſimis, cōſcenderentur. *Imag. primi Seculi Soc. Jeſ. Flandro-belgic. lib. 6. fol. 780.*

C. A. Chr. 1610.

Thomas Dempſterus Scotus, Juriſconſultus excellentiſſimus, omniumque diſciplinarum genere ornatiſſimus, quippe Mathematicus, Coſmograhus, Mythologus, Hiſtoricus, Orator, & Poëta minimè gregarius; tanto memoriæ bono claruit, ut multoties diceret, ignorare ſe quid ſit oblivio. Nihil adeò abditum in Antiquitatis monumentis, cujus non meminiſſet; ità ut Franciſcus Coſpius; Vir in literis omni comparatione major, Dempſterū

ma-

magnam Bibliothecam loquentē appellare conſuevit. Albert. Miræus.

C. A. Chr. 1610.

P. Joannes Perez Menaco, Societatis Jeſu, Paraquarius Limæ, Homo ſiquidem tam Divinis, quā humanis ad integrum imbutus, eā fuit memoria, ut vix illi cōtigerit oblivıſci. Poſt vigeſimum annum promptiſſimè locos in auctoribus indicabat; Nam illi geminum memoriæ bonum propriū fuit concipere ac retinere. Cùm quinque ſupra viginti Auctorum libros curſim evoluerit, de illorum ſententiâ laudatis appellatiſque verbis ſubitò dictare consuevit. Joan. Rhò. *variar. virtut. Hiſtor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chriſt. 1610.

Bernardus Lavinheta, Juriſconſultus, & Theologus eximius, hujus Artis profeſſor fuit, qua fretus incomparabilis fuit memoriȩ. In ſuo de Arte Lulliana Cōmen-

ta

tario hæc habet. *Docui Tholoſæ quemdam Juriſtam hanc Artem, qui unâ nocte rubricas Decretalium memoriæ commendavit; eſt enim facilis exercitatio in eâ.*

C. A. Chr. 1610.

Ubbo Emmius, Grethanus Friſius, Græcæ linguæ Profeſſor, primuſque Academiæ Groningnaæ Rector, Divinam quandam rerũ memoriam habuit; nam in omni omnium populorum, ac gentium hiſtoria verſatiſſimus, de cujuſque gentis, ac cujuslibet temporis hiſtoria rogatus ex tempore diſſerebat, recitatis omnibus locorum, temporis, & perſonarum circumſtantiis, haud ſecus, ac ſi præmeditatus & paratus accederet ad hiſtorias iſtas exponẽdas. Nec erat ſuperficiaria hæc Hiſtoriarum cognitio, quæ multis contigit, ſed quæ paucis, exacta, ſolida, ad interiora penetrãs, atque deſcendens Nic. Muler. *in Elog. Emmii.*

C.

C. A. Chriſt. 1610.

P. Adrianus Magontius, Belga Antuerpiæ, Societatis Jeſu, Vir omnigenâ eruditione clarus, hanc quoque eſt excellentiam conſecutus. Fuit enim Patrum, ac præcipuè Auguſtini lectione uſque adeo imbutus, ut de abſtruſiſſimis cõſultus locis, cùm per apoplexiã cæterarum ferè omnium rerum, adeoque & nominis ſui non meminiſſet, digitum in paginã intendens, expeditè legenda exhiberet. *Imago primi ſeculi Societ. Jeſ. Flandrobelgic. lib. 6. fol. 780.*

C. A. Chr. 1610.

Joannes Bateus, Eques Hibernicus, hoc artificio adjutus, admirandâ quoque memoriâ fuit. Specimen Artis coram Philippo Tertio Sereniſſimo Hiſpaniarum Rege dedit excellens, nonnulla vocabula, quæ ſemel intellexerat, recenſendo. Singularis Viri eximiam doctrinam, & ſapientiã expertus Philippus, Matriti ut vi-

ve-

veret, petijt, eũque immunitatibus multiſque privilegiis decoravit. Auditorem habuit in hac Arte Joannem Velaſquez de Azevedo, qui de ea librum Hiſpanico idiomate in lucem edidit. ita Ipſe Velaſquez *in ſua Fenic. Mineru.lib. 3. lect. 27. §. 1. fol. mihi 99. retr.*

C. A. Chriſt. 1615.

Virginius Cæſarinus, Patritius Romanus, unus ex præclariſſimis Viris, quos ulla ætas unquã produxerit, hoc Artificio, teſte Bonchero, imbutus magnâ atque admirabili memoriæ viguit ubertate, adeòque auctorum, ac Principum ſententias, ipſaque verba retinebat, ut cùm primùm locus aliquis indicabatur, ille ſine ulla cunctatione totum redderet. ſic de eo Auctor ejus Vitæ. *Maximos præterea clamores excitabat memoria, quâ ita Virginius pollebat, ut integras ſæpè Scriptorum paginas, pro re nata recitaret, & ubi intereſſet publicis diſputationibus, (intererat autem ferè quotidiè,*

tidit, certatim invitantibus iis, quorum ea ſolemnitas, quò tanti Viri præſentia illuſtrior fieret) eſſetque vel elevandum adverſarii dictum, vel ſuum confirmandum ſexcenta Ariſtotilis loca proferret ex tempore, iiſdem penè verbis, quibus reddita fuerant ab interprete:

Cardinalis Bellarminus, quem Virum parùm conſideratè quicquam, aut ad aſſentationem dixiſſe, vel feciſſe unquam, nefas eſſet ſuſpicari, ſolitus erat dicere, videri ſibi Virginium alterũ Picum Mirandulanum, eum qui ob Excellentiam ingenii, & doctrinæ, phænix eſt nuncupatus. Boncher. *in Art. Memorat. cap.* 2. & Auctor *ejus Vitæ.*

C. A. Chr. 1620.

P. Petrus Cottonus, Societatis Jeſu, natione Gallus, humanis nõ minùs, quàm Divinis diſciplinis ad miraculum imbutus, Artis hujus beneficio (teſte Izquerdo *in ſuo Pharo ſcientiar.*) memoria fuit egregia. ſic de eo P. Joannes Rhò.

Blandiuntur ſibi hoc tanto memoriæ bono errorum non ſemel magiſtri, cùm præcipuè ex Divinis libris, aut magnorum Patrum monumentis depravatæ ipſorum doctrinæ petenda ſunt fulcimẽta. Hujuſmodi per impotentiam Nemauſi ſeſe jactabat miniſtrorum facilè princeps, qui Cottono congreſſus plurimos è Patribus locos, quibus Catholicam de Chriſti Domini corpore ſententiam cõvellere ſe credebat, magna memoriæ oſtentatione in medium attulit. Verum in Virum memoriæ minimè indignum inciderat; nam Cottonus orſus ab ultimo (quod adverſarius victoriæ omen putavit) ad primũ uſque regrediens, ad unum omnes ita tractavit, ut maniſeſtiſſimè pro veritate ſtare palàm faceret; nec hiſcere auderet hæreticus, qui mediatæ ac longo memoriæ labore cõprehenſæ mendaciloquentiæ, parẽ pro veritate pugnantem memoriã eruditionemq; reformidaret. Joan. Rhò. *variar. virtut. hiſtor. lib.* 5. *c.* 2. P. Sebaſt. Izquerdus *in Phar. Scient.*

C.

C. A. Chr. 1620.

P. Joannes Lorinus, Societatis Jeſu, natione Gallus, patria Avenonienſis, ea gaviſus fuit felicitate memoriæ, ut dum ſpiſſos illos divina in oracula commentarios infinitâ concederet eruditione, in medio commentandi ardore ab exteris ac peregrinis evocatus, (qui hominem videre, atque alloqui, urbanæ peregrinationis fructum non ultimum exiſtimabant) ac diu ab illis detentus, in bibliothecã, quæ illi perpetua ſtudiorum ſedes erat, reverſus, arrepto calamo, ſcriptionem adeò oblivionis ſecurum cõtinuabat; ut nec ultima quidem verba perlegeret, ſed ſequentia perurgeret. Rhò. *variar. virtut. hiſtor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chr. 1630.

Robertus Sanderſon, Rotheramius, hâc imbutus diſciplinâ, plenus omnium ſcientiarum, ac bonarum Artium theſaurus meruit

appellari, ſic de eo Dan. Lloidi. *Doctor Robertus Sanderſon ex nobili Familia Sanderſonarum in Eboraeenſi, & Lincolnienſi Comitatibus; in Schola Lincolnienſi educatus, ſub Methodico Magiſtro, & ſedulo Præceptore in ejuſdem loci Athæneo, qui acre illius ingenium, capacem ejus intellectum, fidelem ejus Memoriam, ſolidum ejus judicium, cui vires addiderunt Methodus, & profunda Apprehenſio, magnæ ſpei gravitatem ejus, ſilẽtem, ſedentariam, & ſtupendã ejus induſtriam, ad exquiſitam illam perfectionem deduxit, qua uſque ad ultimam vitæ ætatem ornatus fuit (hanc autem ſedulitatem, ſtrictamve accurationem obſervare voluit in jaciendis doctrinæ fundamentis, ut hæc viciſſim in ea, quę ſuperſtruerẽtur, influerent. In adoleſcentia Memoriæ Artem didicit; cùm enim in pueritia juberetur memoriæ mandare, quæ nõ intelligebat, ſimilitudinibus uti cogebatur, & mente recolere, quæ ignota ſibi erant, cogitãdo de quibus-*

buſnam iis, quæ noverat affinibus. Dan. Lloidi *Adverſaria Angl.* & ex eo Pope-Blount *in cenſur. Celebr. Author.* pag. 1007. *verſ. Doctor Robertus.*

C. A. Chr. 1630.

P. Joannes Baptiſta Caramb1, Tertii Ordinis Sancti Franciſci; patria Catanenſis, concionem cujuſdam celeberrimi Viri, Catanę recitatam, ſtatim memoriæ tradidit, & fingens proprium eſſe partum ad verbum recenſuit; tādem ne Concionatoris diminuta remaneret opinio, ſe ob egregiā, quâ pollebat, memoriam id feciſſe pandit. Vir fuit omni diſciplinarum genere abſolutiſſimus: Romæ ſpecimē ſuæ doctrinæ nō ſemel dedit eximium; ut ex iis quæ de eo ſcribit Groſſus videri poteſt, ſic ille. *F. Joannes Baptiſta Caramba omnium diſciplinarū apicem doctiſſimi cujuſque judicio conſecutus, Theologus ipſo etiam Senatus noſtri judicio eximius, verbi Dei præco diſertiſſimus. Scri-*

ptor verò ſive latinâ ſive hebraica lingua elegantiſſimus, ac ſucci plenus. In patria Academia S. T, ſemel & iterum publicè profeſſus, mirabilem, quam de ingenio ipſius, & doctrinâ opinionem Roma ipſa ingeniorum aſylum cõceperat, mirabilius ſuperavit anno 1628. *menſe Junio, quando de ſingulis quibusque ſcientiis Geometria, Aſtrologia, Aſtronomia, Sacra Scriptura, Theologia, omni Philoſophia, ac Medicina problematicè, & in utranque partem ad tres cõtinuos dies pro Generalibus Ordinis ſui Comitiis campum ſubiit ſolus. Et iterum anno* 1638. *idipſum iniêt certamen Sacram Scripturam omnem agitavit, ipſe dux, ipſe miles, nullo alio auſpice, quàm doctrina, & ingenii Excellẽtia.* Groſs. *decacb. tom.* 1. *Cord.* 2. *Modul.* 8. *Excurſ.* 4. *fol.* 53. Bordon. *Cronol. fratr. & ſoror. tert. Ordin. Sanct. Franc. cap.* 25. *num.* 16. *in fine.*

C. A. Chr. 1630.

Joannes Seldenus Juriſconſultus,

tus; Salvitoniæ in Comitatu Suſſexiæ natus, unus ex maximis Viris, quos unquam Anglica gẽs habuerit, memoriâ artificioſa pręditus, præter Juris Patrii, legum Moſaicarum, & multarum linguarum, Latinæ ſcilicet, Græcæ, Hebraicæ, & gentium omnium orientalium exactam ſcientiam, Poëta etiam fuit, & Orator egregius Magnus Antiquarius, Scutoriarum Imaginum quoque eximius Interpres. *Magna erat* (inquit de eo Doctor Lloyd.) (*ejus induſtria, qua matutinis horis utebatur in ſuis ſtudiis Philoſophicis, promeridiano autem tempore Materiam coacervabat eorum Argumentorum circa quæ ſibi ſatisfacere tentabat. Robuſtum habebat corpus, fidelem memoriam naturalem, & Artificialem.* Art. Duck. *de authoritat. Jur. Civil.* l. 2. S. pag. 193. Doctor Lloyd. *in ſuis Adverſariis Anglicè.* & ex eo Pope-Blount. *in Cenſur. celebrior. Author.* *pag.* 992. *in medio.*

C. A. Chr. 1635.

Petrus Heylinus, Burfordiæ, agri Ozonienſis Oppidi Mercatorij natus, perenne omnium ſciẽtiarum flumen dictus, memoriâ viguit tenaciſſimâ. Ille enim linguas præter vernaculam calluit ſeptem, Hebraicam nempe, Chaldaicam, Græcam, Latinam, Italicam, Gallicam, Hiſpanicam. Poëta quoque fuit, & Hiſtoricus minimè gregarius, Orator (etiam extemporaneus) & Satyricus inſignis. Auctor *ejus Vitæ*. Pope: Blount *cenſur. celebr. Auctor fol.* 1009.

C. A. Chr. 1640.

Auguſtinus Barboſa, Luſitanus, Guimarenſis Juriſconſultus, Epiſcopus Uxentinus, Vir in omni literarum officina affabrè eruditus, tanto memoriæ bono claruiſſe fertur, ut nunquam eorum, quæ ſemel audierat, oblitus fuerit. ſic de eo Janus Nicius Erithræus, ſeu potius Joannes Victorius Roſſi

in

in Pinacotheca tom. 2. Libris omninò carebat; memoriâ erat ſummâ, ſingulari, incredibili: hæc erat illi pro Bibliotheca; imò hæc omnes omnium Bibliothecas ſuperabat: Quidquid in Urbe Bibliopolarum eſt arctâ ſibi familiaritate devinxerat non alio vinculo, niſi vitæ probitate, atque innocentia, morumque ſuavitate; quibus facilè ſe in hominum gratiam inſinuabat. Itaque quotidie modo in hac, modo in illa Bibliopolæ cujuſquam taberna à mane uſque ad veſperam ſedens, totum ſe librorum, quibus maximè opus eſſet, lectioni tradebat; quæque legebat memoriæ cuſtodienda mandabat; cujus tanta erat vis, ut domum rediens non ſolum eorum, quæ legiſſet fixus in animo ſententias, verùm etiam verſuum ordinem, numerumque referret, literiſque mandaret.

C. A. Chr. 1640.

Joannes Morinus, natione Gallus, patria Bleſenſis, congrega-

tionis Oratorij Præsbyter, nunquam oblivifcebatur eorum, quę ſemel edidicerit. Præter ſtupendæ ad miraculum reconditæ eruditionis excellentiam, omnes penè linguas Orientales calluit. Morer. *in Maior. Diction. Gallic.*

C. A. Chr. 1640.

David Blondellus, gente Gallus, Cabilone in Campania ortus, Vir in Divinis ſcripturis ſingulariter doctus, & in humanioribur literis nulli ſuo tempore ſecundus, feliciſſimâ, ſi quis alius, memoriâ pollebat, id ei maximo ad propoſitum iſtud emolumento fuit, ſic de eo Schock *in Fab. Hamel pag.* 91. *Spirans illa Bibliotheca omniſque antiquitatis hiſtoricæ theſaurus, celeberrimus D. David. Blondellus.* Morer. *diction. Gallic.*

C. A. Chr. 1650.

Pater Joſeph Maria Mazzara Societ. Jeſu Siclenſis admirandâ ſanè, qua pollebat, Memoria lin-

guam-

guam Græcam intra menſem didicit; ab univerſa inſtructus hiſtoria, Meſſanenſem apprimè vel manuſcriptis, vel elucubrationibus typis datis illuſtravit. Indè Meſsanæ benemeritus mutuis benevolentiæ ſignificationibus Senatus, ac Civium omnium ſuffragiis fuit publicâ Doctoratus laureâ donatus, aliàs quamvis Profeſſorum catalago aſcriptus in Societate, Philoſophiæ, ac Theologiæ præceptorem egerit. Plures fructus, quos tantæ Memoriæ fecunditas edidiſſet in flore Mors Immatura præcidit.

C. A. Chr, 1660.

P. Franciscus Macedus, gente Luſitanus, Ordinis Minorum de obſervantia Sancti Franciſci, Vir omni æternitate, nec dum tertio illo Neſtoris ſæculo digniſſimus, adeò hanc præſtantiam eſt adeptus, ut memoriæ infallibilis diceretur. Theologus fuit eximius Philoſophus inſignis, Juriſutriuſque Civilis, ac Canonici peritiſ-

ſimus, Orator facundus, Poeta etiam extemporaneus, adeo ut de quacumque quæreres materia, ſtatim eam verſu deſcriberet. Hiſtorias omnium populorũ, omnium ętatum, ſucceſſiones Imperiorum: Res Eccleſiæ memoriter callebat. Linguas præter vernaculam tenuit duas ſupra viginti. Q. Ennius, teſte Gellio, tria corda habere ſeſe dicebat, quod loqui, Græcè, Oſcè, & Latinè ſciret; num igitur non duo ſupra viginti corda habuerit Macedus, qui duo ſupra viginti percalluit linguas. Humanioribus literis non minùs, quàm Divinis ad miraculum uſque erat imbutus: Nam omnia Ciceronis opera, Salluſtii etiam, Titi Livii, Cæſaris, Curtii, Paterculi, Suetonii, Taciti, Virgilii, Ovidii, Oratii, Catulli, Tibulli, Propertii, Statii, Silii, Claudiani in numerato habebat. Theologico in certamine, Romę habito, laudatum ab adverſario Auguſtini locum, quo ſua ingulabatur ſententia, collectis ſtatim
me-

memoriæ viribus, nuſquam apud Auguſtinum (quem ad verbū edi-dicerat) haberi coſtantiſſimè pronunciavit, cauſamque erroris allatis ſimilibus locis aperuit. Nihil tam obſcurum, aut abditum in ullo vetere Scriptore Græco, Latino, vel Hæbreo, de quo interrogatus, non extempore reſpō-deret. Erat profectò apotheca omnium ſcientiarum, & totius Europę commune Oraculum.

Placet hic ſubnectere unam ex ſuis concluſionibus, Venetiis habitam, ut ex iis, quæ in ea inſunt, dignoſcere Lector poſſit, quā-tus Macedus fuerit.

Leonis Sancti Marci Rugitus Literarii per dies octo continuos Ore P. Macedi Obſervantis Minoritæ prolati.

I.

De Sacra Scriptura, tum veteris, tum novi Teſtamenti, deque ejuſdem ſenſibus verſionibus, interpretatione, & expoſitione.

De

II.

De Romanorum Pontificum ſerie, ſucceſſione, authoritate ſuprema: deque Conciliis Oecumenicis, ac eorum cauſis, Præſidibus, Doctrina.

III.

De Hiſtoria Eccleſiaſtica tum ab Adamo uſque ad Chriſtum: tum à Chriſto uſque ad annum præſentem.

IV.

De Sanctorum Patrum, & Græcorum, & Latinorum ætate, & Doctrina, ac præcipuè S. Auguſtini, cujus opera omnia exponentur; ſententiæ afferentur: defendentur.

V.

De tota Philoſophia, & Theologia ſpeculativa, & Morali: ac illius ſcholis, præcipuè Scotica, Thomiſtica, Jeſuitica: deque Sacris Canonibus, & Inſtitutis, ac libris Juris Civilis.

VI.

De Hiſtoria Græca, Latina, Barbara, præcipuè Itala, & Veneta.

De

VII.

De Rhetorica, ac illius arte, ac methodo: ad uſum ita redacta, ut quamcumque quis quæſtionem dicenti ponat, de ea ex tempore dicentem audiat.

VIII.

De Poetica ad mentem Ariſtotelis: deque illius formis: & verſibus. Poetis præcipuis Græcis, Latinis, Italis, Hiſpanis, Gallis. Oblata quævis materia, ex temporalis eam Poeta ſuſcipiet, & verſu deſcribet.

Cuilibet diſputaturo ponere, & rogare quid velit licitum eſto. Incipient à die Lunæ 26. Septembris 1667. Publicè in Eccleſia S. Franciſci de Vinea Venetiarum.

VENETIIS, Superior. permiſſu.

Macedum, abſque Artificioſæ Memoriæ levamine, ſolaque fretum naturali, omnia hæc præſtitiſſe, mihi mortalium probarit perſuaſeritque nemo. Ipſe *in ſua Encycloped. impreſſ. Rom. anno* 1657.

C. A.

C. A. Chr. 1670.

P. Sebaſtianus Izquerdus, Societatis Jeſu, natione Hiſpanus, patria Alcarenſis, plenus diſciplinarum omnium Theſaurus, hac imbutus diſciplina (de qua fuſiſſimè *in Pharo ſcientiarum ſcripſit*) memoriæ fuit incomparabilis. Concionem ſemel auditam iiſdem verbis recenſere conſuevit. Multa millia vocabulorum etiam nulliùs ſignificationis, quæ ſemel intellexerat, vel legerat, quolibet ordine repetebat. ſic Ipſe *in Phar. ſcient. diſp.* 32. *quæſt.* 2. *nu.* 43. loquitur. *Repeti enim ab homine ordinariæ, vel etiam mediocris memoriæ magnum vocabulorum numerum; ſtatim ac ſemel audiuntur, idque eodem ordine quo audiuntur, tum inverſo, tum per quoſvis ſaltus naturaliter, & ſine arte factu, eſt impoſſibile, ut conſtat: per hanc autem Artem facile fit, ut experientia monſtrat*, de *qua ego teſtari poſſum; poteritque quilibet alius, qui experiri voluerit.*

C. A.

C. A. Chr. 1690.

P. Franciſcus Raymundus, Siculus Panormi, quam ſortitus eſt Patriam, diem obiit ſupremum. Vir facundiſſimâ inſignis Memoria præcipuas ſcientias, variam eruditionem, ac multiplicem linguam percalluit. Latino nimirū, Græco, Hebræo, Hiſpano, & Gallico intra ipſos Siciliæ limites locutus idiomate, Arabo tamen memoriam exercuit maximè, ut in Tuneto Apoſtolicæ Vitæ miniſteriis expeditiùs vacaret. In anguſtum enim veluti coarctatus in hoc regno animarum juvandarū ardor Barbariam bis adiit, ibi non modò firmam, verùm etiam decrepitam ferè conſumpſit ętatem. Sanctitate, & Prudentia Meſſanenſi, & Saccenſi Collegio Moderator præfuit eximius. Matheſeos Profeſſor minimè gregarius. Tandem divinarum rerum meditationi intentus, Aſceticarum exercitationum Præfectus, ac virtutum omnium Exēplar fato ceſ-

ſit

ſit an. 1701. 16. Aprilis Ætat. 8 *4.*

Vivit adhuc celeberrimę famę, atque omnigenę eruditionis vir Antonius Magliabechi, Magni Ducis Hetrurię Bibliothecarius, qui tantâ eſt memoria (quamvis ingenio etiam ſine cōtroverſia maximo) ut in Bibliotheca tam ingenti, non ſolùm de quolibet quęſitus Authore, promptiſſimè forulos in pluteis, numerumque, quo eſſet repoſitus, quęrentibus indicet; verùm etiā de quacūque rogatus materia, in quo libro, quove in capite Authores de eâ diſcutiant, magna cum adſtantium admiratione, ſtatim expeditèque doceat. Eſt enim Bibliotheca ſpirās, & eorum, quę ſcire velles oraculū.

Præſtita etiam hujus diſciplinæ ope prodigia à Publicio, Jordano Bruno, Paëp, Bonchero, cæteriſque aliis de Arte Memoriæ Scriptoribus, ſuis depromere locis valuiſſem: ſilentio tamen prætereunda cenſui; cùm facilè quiſque ex iis, quæ de nonnullis commemoravimus, illa excerpere potuerit.

CA-

CAPUT IV.

Paradoxa, quæ ex hac Arte naſcuntur.

Etsi quampluri- mas Artis Memoriæ utilitates ex iis, quæ in præcedenti capite deprōpſimus, quiſque poterit colligere: illas tamen, nonnullis etiam adjectis, hic ſummatim adumbrare non pigebit.

Hæc Ars curat Memoriæ naturalis defectus, qui ſunt oblivio verborum, rerum, vel utrorumq; eorum, quæ audivimus, vidimus, legimus.

Methodum indicat, quâ quis Artibus liberalibus, & altioribus diſciplinis Commilitones, quāvis in-

ingenio, & induſtria prꝗſtãtatiores, ſuperet.

Si cui cum Principe, aliove, ad quē rarus datur acceſſus, negotia ſint peragenda, haud exigua indigentia narratione, quæ partim ob varietatem, partim ob attentionis fervorem, ad rem inter loquendum occurrentes, naturalem ſæpiſſimè confunderent memoriam, hoc Artificio ſic omnia poterit diſponere, ut tanquã liber ſibi ſuus aſtiterit animus.

Multa notatu digna certis horis, locisve intelligimus, excogitamuſve, quę cùm ea calamo adnotandi deſit opportunitas, miſerabiliter pereant foret neceſſe; qando hâc fretos Arte omnia illa retinere operæ quidē erit minimè difficilis.

Per hanc diſciplinam mirificè juvari poteſt Ars combinandi, univerſalis Artis ſciendi pars potiſſima.

Confert etiam facilitas utendi hac Arte, per ipſius uſum compa.ata ad retinenda fixa in Memo-

moria objecta ſemel ſcita, vel ſemel in locis collocata ; quatenùs confert ad facilem eorum repetitionem, quę potiſſima cauſa eſt tum conſervationis, tum etiam promptæ excitationis ſpecierum memorabilium.

Dum ſermo nobis eſt cum iis, quorum narrationem parùm decorè licet interrumpere, & tamen multa occurrunt, quæ ad ſingula aptiſſimè reſponderetur ; quæque ante locutionis finem è naturali elaberentur Memoria ; illa omnia hujus Artis ope ſi miter retineri poſſunt.

Concionatur, qui hanc Artem poſſidebit, ità ſibi familiaria quatuor diverſa quadrageſimalia reddere poterit, ut quâlibet horâ quovis ſtylo ad populum verba facere ſit expeditus.

Juriſconſultus, cujus ſcientia non tam in inferēdo, argumentādo, conficiēdo more philoſophorum, quàm legibus innumerabilibus, Juriſconſultorum veterum ſententiis ac reſponſis, Imperato-

to-

torum ac Regum juſſis, decretiſque colligendis coacervandiſque conſecratur, & alitur, hujus Artis beneficio non ſolùm omnes rubricas, quatuor Inſtitutionum libros, & integras titulorum de Verborum Significatione& de Regulis Juris leges Memoriæ tradere poterit; verùm etiam totum utriuſque Juris civilis, ac Canonici Corpus, pro ut Petrum Thomaſium Ravennatem, multoſque alios Hujus Artis Profeſſores feciſſe legimus.

Idem ſi centum aut plures habeat cauſas, poteſt ſic omnes cũ circũſtantiis ſecundum Hujus Artis præſcriptum in Memoriam reponere, ut ſingulis Clientibus ſine ordine accedentibus, ità reſpondeat; quaſi ſcripta cujuſque ante oculos habens, legeret: ſi verò cauſæ verbis agendæ ſint, ut nonnullis in locis mos eſt, non ſolùm ſua meminiſſe, ſed quæ ſibi ab Adverſariorum parte dicũtur, ut ad ſingula reſpondeat, poteſt retinere.

Eo-

Eodem ferè modo Relator de ſemel atque iterum lectis multorum foliorum proceſſibus, ita in Senatu referre poteſt de ſingulis, nulla parte cauſæ alicujus omiſſa, vel circumſtantia, ut omnibus magnæ ſit admirationi.

In Chronologia ità hâc Arte fretus informari brevi temporis ſpatio poterit, ut dato quovis anno, ſtatim diceret omnia Regnātium, eorumque, qui in ſcientiis, Artibuſque liberabilibus floruerūt, nomina; quæve ſcitu ac memoratu digna illo tempore acciderunt; nativitatis, ſucceſſionis in Imperio, atque mortis uniuscujuſque tempus etiam indicando.

Artis Memoriæ Profeſſor latrunculorum ludum, non ſolùm cum uno, verùm etiam cum tribus, pluribuſque luſoribus in diſtinctis calculis magna cum intuentium admiratione ludere poterit.

Infra unius anni ſpatium hujus Artis ope ſeptem principaliores linguas commode diſcere

quiſ-

quiſque poterit. Miraberis ſanè benigne Lector hæc legendo; ſed mirari deſines, ſi in mentem revocabis, Juvenem fuiſſe Francofurti, qui hac Arte quatuor ſupra viginti horarum ſpatio totam ferè linguam Polonicam addicit.

Poterit enim aliquis per hanc Artem citò ac certò, facilè, ordinatè, ac firmiter infinita mandare Memoriæ, non modo per modum hiſtoriæ cohęrentia, quorũ unum nos ducit in alterius cognitionem; ſed etiam res valdè diſparatas, quæ nullo connectũtur ſucceſſionis vinculo: putà omnes Ciceronis Epiſtolas, omnes excommunicationes, irregularitates, aſſertiones, quę non exiguũ laborem, & egregiam naturalem memoriam requirunt. Dixi *citò*; cùm hujus Artis adjumento aliquis una hora diſcet, quod alius licèt optimè memoriæ vix quatuor. *Certò*, nam qui naturali innititur memorię facilè decipitur; qui verò Artiacioſę omnia ſic fe-

rè ante oculos habet quaſi legeret. *Facilè* autem, cùm unuſquiſque experiatur in ſe, quanta difficultate Memoriç mandat centum aut ducenta nomina Sanctorum, Pontificum, vel Imperatorum; quod Artis ſubſidio nullo ferè labore fit; ſive recto ordine, ſive retrogrado, ſive intercalari. *Ordinatè* verò, nam qui ſupradicta Sanctorum, Pontificum, Impratorum nomina, Memoriç tradere conatur, ſçpè unum alteri prçponit; hac autem Arte ità ordinate proceditur, ut etiam minutim recordemur non ſolùm nomina, verùm etiam circumſtantias, & ſigna illis attributa. *Firmiter* denique, quç enim naturali percipimus Memoria, obliviſcimur citò; quod non ità evenit in Artificioſa; per multos nãque annos inhçrent, ut noverũt Artem callentes.

Mira hæc ſunt, ſed audi mirabiliora.

Magnum vocabulorum numerum Latinç, Grçcç, Hebraicç, vel

etiam nullius ſignificationis, ſine ſenſu, aut dependentia accumulatorum, quę plurimorum dierū ſpatio (adhibito etiam tędioſo labore) naturali memorię vix imprimi poſſent, poſt unam ſtatim recitationē, ità hac imbutus Arte, memoriæ tradere poterit, licèt cuilibet vocabulo diverſus adhęreat numerus, ut vel ſecundum ſeriem repetere, vel ſi de vocabulo in initio fine, aut medio paginę exiſtente, quinam ſit numerus eidem aſſignatus, aut verò viceverſa, ſi de numero hinc inde pro lubitu deſumpto quęratur, cui ille vocabulo affixus ſit? ſine mora, vel hęſitatione queat recenſere. Quod Artis inſcii, & ignari cùm viderint captum dicent ſuperare humanum.

Pari quoq; felicitate Artis Memorię Profeſſor longam numerorum ſeriem, vel plurimas, ſemel auditas, figuras arithmeticas non tantùm recto, retrogrado, & intercalari recitare poterit ordine; verùm etiam harum omniū totam

tam ſummam memoriter excerpere. Eodemque artificio quatuor pluresve numeros per totidem alios memoriter multiplicare valebit, magna cum intuentium admiratione; dum nemo Arithmeticus, quamvis egregius, id efficere poterit.

Verſus quãtumvis multos, imò & integrum poëma ſemel auditum, ità quis hâc Arte recenſebit, ut ſuum eſſe dicere queat; Quod Senecam, Theodectem, Picum Mirandulanum, multoſque alios hujus Artis Aſſeclas peragiſſe jam demonſtravimus.

Multas librorum paginas, Cõcionem etiam, vel Orationem, ſemel auditam ſic hujus Artis Profeſſor memorię mandare poterit, ut integram repetere haud erit difficile.

Fretus hac Arte dictare poterit decem, aut pluribus ſcribis diverſas, in promptu exhibitas, materias, vel epiſtolas, diverſis etiã linguis, ſine hęſitatione, vel cõfuſione; quod adeò captum om-

nium ſuperat, ut perſuaderi niſi experientia non poſſit.

Formam denique nos docet Bibliothecę conficiendę, in qua nō tantùm librorum tituli, ſed tota in ſpecie materia ità diſponitur, ut quocumque ſimus loco, etiam remotiſſimo illa utamur, quaſi, pręſentes in materiali ſingula oculis legeremus corporeis; & cum Biante dicere poſſimus, *omnia mea mecum porto*.

Atque hęc ſunt, quę de Paradoxis Artis Memorię paucis Lectori indicanda duxi.

CA-

CAPUT V.

Brevis Artis Memoriæ Idea.

CONSCII primi parẽtes illius inextricabilis ſentẽtiæ, *tantum ſcimus, quantum memoriâ tenemus, & nihil amplius*; nullùm non lapidem moverunt, ut memoriam augere, modumque quo facultas hæc facilè omnia apprehenderet, ac diù retineret, invenire valuiſſent. Ad quem obtinendum ſcopum antiquiſſimi Hebræorum ſapiẽtes Maſorethæ Artificium quoddam (quod Ars Memoriæ Grammatica, ſive Literalis appellatur) invenerunt. Hi enim multarum dictionum prõ-

ptam ac diutinam memoriam habere cupientes ex earum initialibus literis vocem ſibi compingebant, ut quævis litera ſuã vocem in mentem revocaret. Quę ſanè vox interdum cognita, plerumque tamen incognita, & nihil ſignificans efformatur.

Cognitarum vocum exemplũ habemus in ipſarum Hebraicarum literarum diviſione, quæ ut facilè memoriæ poſſit imprimi, undecim ſerviles literas; nempe, *Mem*, *Scin*, *He*, *Capb*, *Cbet*, *Bet*, *Aleph*, *Lamed*, *Jod*, *Nun*, *Vau*, tribus his nominibus, MOSCE, VECHALEU, ETHAN, incluſerunt.

Quinque etiam has literas *Capb*, *Mem*, *Nun*, *Pbe*, *Tzade*, quæ aliter in fine ſcribuntur, unde literæ finales, ſeu biformes vocantur, hâc voce CAMNEPHAZ.

Pari quoque modo ex ſequentibus dictionibus, *Illuſtrator Omnipotens Habitans Angelica Non Neget Exornantibus Salutem Beatam*, *Atque Permanſuram*, *Tanquam*

quam Iuſtificatis Suis Terminis Amen. Notiſſimæ voces JOHANNES BAPTISTA.

HINRICUS ex his alijs, *Habens Ieſum Nazarenum Regem Iudæorum Custodem Uitæ Suæ.*

Ex quatuor ordinibus minoribus; nempe, *Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Accolitatus,* OLEA.

Ex quinque denique intellectivis virtutibus; nempe, *Ars, Scientia, Prudentia, Intelligentia, Sapientia,* ASPIS.

Incognitæ autem vocis vulgatum extat in dialectica exemplum in *ly* REUBAU, quod ſex indicat traſcendentia, *Res, Ens, Unum, Bonum, Aliquid, Uerum.*

BOC PUME ſeptem Eccleſiæ Sacramenta; ità tamen, ut BOC, tria illa; nempè, Baptiſſimus, Ordo, Confirmatio, quæ ſemel conferri poſſunt, indicet; PUME verò alia quatuor; nempe *Pænitentia, Untiò, Matrimonium, Euchariſtia,* quæ ſepè novantur: unde pro majori facili-

tate ſequens conſectus eſt verſus;

BOC bis non datur, ſed PUME ſæpè novatur.

Peccettum novem Muſas, *Polymnia*, *Erato*, *Clio*, *Calliope*, *Thalia*, *Terpbſycore*, *Urania*, *Melpomene*.

DUCTAPSPA novem Angelorum ordines, *Dominationes*, *Virtutes*, *Cherubin*, *Trhoni*, *Arcangeli*, *Principatus*, *Seraphin*, *Poteſtates*, *Angeli*: *unde*

Angelicos DUCTAPSPA *Choros deſignat ad unguem.*

Et tandem ICVGAI LVMIAM duodecim primos verſus libri primi Æneidos Virgilii in mentem revocabunt

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen, & egreſſus ſylvis, vicina coëgi,
Ut quamvis avido parerent arva colono,
Gratum opus agricolis; at nũc horrentia Martis
Arma, virumque cano; Trojæ qui primus ab oris

Ita-

Italiam fato profugus, Lavinaque venit
Littora: multum ille, & terris jactatus, & alto;
Vi ſuperum, ſevæ memorem Junonis ob iram.
Multa quoque; & bello paſſus dum conderet urbem,
Inferretque Deus Latio: genus unde Latinum
Albanique Patres, atque altæ mœnia Romæ.
Muſa mihi cauſas memora quo nomine læſo.

Cum verò nonnunquam ob cōſonantium multiplicitatē vox cōmodè cōpingi haud poſſet, vocalē proximam adconjungendas cōſonantes adjiciendā eſſe docuerūt; ut ſi velis nomina Provinciarū majorū Galliæ, quæ sūt *Picardia*, *Normādia*, *BRItannia*, *Campania*, *Burgūdia*, *Alvernia*, *Aquitania*, *Languedochium*, *PROvincia*, *Delphinatus*, memoriâ tenere, revocabis in illā has voces PINBICBA AIProD.

Si utriuſque paginæ tam veteris, quàm novæ libros, qui in

Legales, Hiſtoriales, Sapientiales, & Prophetales dividuntur, has quatuor voces, GELNuDE, IIR-RePENTIEIMA, PſaPCESEPau-GA. IIBEDDuA.

GELNuDE enim indicabit legales, quæ veteris teſtamenti ſunt; *Geneſis*, *Exodus*, *Leviticus*, NU*meri*, *Deuteronomium*; Teſtamenti verò novi, *Evangelia quatuor*.

IIRRePTIEIMA hiſtoriales; nempe veteris teſtamenti *Joſue*, *Judices*, *Rut*, RE*gum* quatuor, P*aralipomenon* duo, E*ſdras*, *Nehemjas*, *Tobias*, *Judith*, E*ſter*, *Job*, M*achabæorum* duo; teſtamenti verò novi A*poſtolorum acta*

PſaPCESEPauCA ſapientiales, teſtamenti veteris PSA*lterium davidicum*, P*roverbia*, C*antica*, E*ccleſiaſtes*, S*apientia*; E*ccleſiaſticus*; novi teſtamenti PAU*li* epiſtolæ 15. CA*nonicæ* ſeptem.

IIBEDDuA, prophetales, qui ſunt veteris teſtamenti I*ſaias*, J*eremias*, B*aruch*, E*zechiel*, D*aniel*, DU*odecim Prophetæ minores*;

te-

teſtamenti novi *Apocalypſis*.

Fuerunt & alij, qui grammatum loco initialibus uſi ſunt ſyllabis. Quem tamen modum, quāvis præcedente prolixiorem, magis excitare memoriam nemo inficias ibit. Hæ igitur voces, INZOBOCE, SILEHISIM FEGEASYM Romanorum Pōtificum nomina, qui quarto floruerunt ſeculo, indicabunt; nempe, INnocentius ZOzimus, BOnifacius, CÆleſtinus, SIxtus, LEo, HIlarius, SIMplicius, FElix, GElaſius, Anaſtaſius, SYMmacus. Et hanc Artem Memoriæ Syllabicam dixerunt.

Verſus quoque non contemnendum memoriæ ſubſidium eſſe fugit neminem; oratio enim ligata propter harmoniam, aliquam habet cum mente cognationem: unde Quintilianus.

> *Metra juvant animos: comprendunt plurima paucis:*
> *Et benè commemorant: ſunt hæc tria grata legenti.*

Hinc factum eſt, ut nūlla ſciē-

tia, nullaque Ars inveniatur, cujus præcepta ac primordia breviter verſibus haud includantur. Videmus etenim omnia Grammatices, Poëtices, Juriſprudentię, Medicinæ, ac in primis Arithmetices, & Algebræ præcepta patres noſtros verſibus incluſiſſe. Henricus Ranzovius obſervationes œconomicas, prognoſticas, & medicas; atque menſium labores verſibus illuſtravit. Avium, & quadrupedum voces incertus Auctor. Hugo Grotius Batavus varios uſus, virtutes, & fictiones annulorum eleganter & eruditè metricè deſcripſit. Paulus Antonius de Tarſia Europæ Urbes, atque oppida. Joannes Baptiſta Peſcane, & Petrus Tuningius omnes inſtitutionum Juſtiniani paragraphos. Et denique Baſilius Faber omnia humani corporis membra, animalia diverſa, Arbores, plantas, herbas, frutices, flores, Aromata, olera, ligumina, frumenta; Magiſtratus, dignitates, ordines, officia, profeſſiones, opificia, co-

gna-

gnationes, ſupellectilia, utenſilia, inſtrumenta, domus partes & varietates, partes navis, veſtes, ornamenta, cibos, liquores, & morbos memoriæ gratia paucis incluſit verſibus.

Hanc autem majores noſtri Artem memoriæ Poëticam appellarũt; quam ſicuti magno habuerunt in pretio, ità modis uſi ſunt diverſis. Interdum enim ſimplices ipſas voces, quæ ſolutæ vix naturali memoriæ imprimi valerent, verſibus illigarunt. Septẽ ergo circumſtantiæ, quæ in actionibus ſunt conſiderandæ, ſic exprimuntur.

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs,
cur, quomodo, quando,

Novem quæſtiones ità

An, quid, cur, quantum, qui quale, ubi, quando, quibuſcum.

Septem Urbes, quæ de Homeri, Poëtæ ſummi, patria certant, hoc carmine

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Chios, Argos, Athenæ.

Un-

Undecim Cæli

Cinthia, *Mercurius*, *Venus*, *Sol*, *Mars*, *Juppiter*, *Vrnus*

Æthereum nonum, *poſt Primum Mobile*, *Regnum*.

Zodiaci ſigna duodecim

Sunt Aries, *Thaurus*, *Gemini*, *Cãcer*, *Leo*, *Virgo*,

Libraque, *Scorpius*, *Arcitenens*, *Caper*, *Amphora*, *Piſces*.

Quatuordecim operæ miſericordiæ: ſpirituales nempe ſeptem,

Inſtrue, *conſule*, *caſtiga*, *ſolare*, *remitte*, *fer*, *ora*.

Corporales verò

Viſito, *poto*, *cibo*, *redimo*, *tego*, *colligo*, *condo*.

Decem prædicamenta huic includunt diſticho

Arbos, *ſex*, *ſervos*, *fervore refrigeſtat uſtos*

Ruri, *cras*, *ſtabo*, *nec tunicatus ero*.

Artes liberales, & ſerviles huic alio

Lingua, *Tropus*, *Ratio*, *Numerus*, *Tonus*, *Angulus*, *Aſtra*.

Rus, *Nemus*, *Arma*, *Faber*, *Vulnera*, *Lana*, *Rates*.

Elo-

Hexametrum autem liberales ar-tes; Pentametrum verò ſerviles continet.

Quatuor ſcripturæ ſacræ ſenſus, quidve doceant, Lyranus tali pacto exprimit

Litera geſta docet, quid credas Allegoria.
Thopologia quid agas, quid ſperes Anagogia.

Nomina, & officia Parcarum ſic exprimuntur

Clotho colum gerit, Lacheſis net, Atropos urget.

Vel

Net Lacheſis, fert Clotho colum, ſecat Atropos enſe,

Nomina verò & officia Muſarum ſic inter poëmata Virgiliana leguntur expreſſa.

Clio geſta canens, tranſactis tempora reddit.
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.
Melpemone tragico proclamat meſta boatu.
Terpſicore affectus citharis movet, imperat, auget.

Ple-

Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia geſtu.
Vranie Cæli motus ſcrutatur, & aſtra.
Comica laſciuo gaudet ſermone Thalia.
Carmina Calliope libris heroica mandat.
Mentis Apollineæ vis has mouet undique Muſas.
In medio reſidens complectitur omnia Phœbus.

Cùm alij menſes alijs plures habeant dies, illud hexaſticis his declaratur

Junius, Aprilis, September, & ipſe Nouember
Hi denos ter habent dinumerantque dies.
At reliquos menſes omnes ex ordine Jani
Unum & triginta quemque tenere ferunt.
Sed Februus tantùm viginti continet octo:
Ille biſſextilis tamen annus erit:

Octo libri Phyſicorum his verſibus comprehenduntur.

Eſt

Eſt de Principijs primus. Natura ſecundum
Cum cauſis, ternum Infinitum eſſentia Motus
Occupat. in quarto eſt Tempus, Vacuumque locuſque
Quintus habet ſpecies Motus quâ oppoſitus & unus.
Eſt de continuo ſextus, ſed ſeptimus omne
Quod movet hoc etiam probat ipſum aliunde moveri.
Excipit octavus primum atque immobile Numen.

Codicis Juſtiniani rubricæ fermè omnes ſic exprimuntur.

Pars prior officia, leges, & ſacra docebit.
Tranſigo, reſtituo, gero, poſtulo parte ſecunda.
Tertia jus dicens, queritur, ſervit, petit, occat.
Actio, contractus, teſtes, quartâ referantur.
Quinta dabit nuptas, tutelarumque figuras.
Sextâ libertos, & teſtamenta notabo.

Hep-

Hepta manumittit, præſcribit, provocat: haud ter.

Pignorat octava, interdicit, dat, ſtipulatur.

Ultima multiplici pars crimina lege flagellat.

Materia novem librorum codicis ità:

Sacrat prima. Secunda parat. Jus tertia dicit.

Contrhait & quarta. Nubere quinta docet.

Teſtatur ſexta. Libertos ſeptima ponit.

Pignorat octava. Crimina nona premit.

Cauſæ triginta ſex Decreti Gratiani patent per totidem vocabula, in ſeptem ſubjectis verſibus poſita, ex quibus non tantùm numerum; ſed etiam principalẽ materiam cujuslibet facilè cognoſces. Quælibet verſus quinque complectitur vocabula, dempto ultimo, qui ſex habet.

Simon appellat ſpoliatu teſte libello.

Infantes vivens ſucceſſor ſolo eregendo

Con-

Cenſuram teſtor funus ſanus furioſus

Monachus occidit Abbates clauſura volentes

Commendat jurans pugnas hæreſis violatas

Sortilegus ſponſis infidis ſerviat infans.

Mœcha coit mente dubitans gradibus rapiente.

Aliud denique exemplum, quod ad ſcripturas ſacras in promptu habendas, memoriterque ediſcendas inſerviet, utpote utiliſſimum, atque à multis deſideratum, ſilentio prætermittere non exiſtimavi.

Ex ſubjectis itaque verſibus tria nanciſcimur. Primò omnes utriuſque teſtamenti veteris ac novi libros facilè ac firmiter ſecundum ſeriem memoria tenere. Secundò verò numerum capitum, in quæ libri diviſi ſunt. Tertiò denique quid in unoquoque capite bibliicorum librorum contineatur.

Ad libros, ordinemque eorum memoriter retinendos undecim ex-

extant verſus, non ad normam poëſis curioſæ, & aures titillandas: ſed ad uſum ſtudioſorum., ipſorumque ſubſidium accommodati.

Geneſis. Exo. Levi. Numerorum Deuteronomi.

Joſue; Judic. Ruth. Regum. Paralipomen. Eſdras.

Tobias. Judith. Eſther. Job. Pſalteriumque.

Proverb. Eccleſiaſt. Cantic. Sapit. Eccleſiaſtic.

Eſai. Jeremias. Baruc. Ezechiel. Danielq;.

Oſe. Joel. Amos. Abdi. Jonas. Michæ. Naum. Abac.

Sophon. & Aggæus Zachari. Malachi. Macabæi.

Mathæi, Marci, Lucæ, Ioannis; & Acta.

Roma. Corynt. Galat. Ephe. Philippos atque Coloſſeis

Theſſal. Timothæus. Titus atque Philemon. Hebræos.

Jacobus. Petrus. Joan. Jud. Apocalypſis.

Ut numerum capitulorũ uniuſ-

cu-

cujuſque libri Biblici memoriter retineamus, inſervient quatuor ſupra quinquaginta ſequẽtes verſus

DAt decies quinis Geneſis primordia mundi.
Exodus Ægyptum per quadraginta relinquit.
Levitici ſacra deſcribunt ſeptem atque viginti,
Caſtra, iter, & pugnas triginta, & ſex Numerorum.
Quatuor & decies ter Deuteronomion explet.
Joſua diſtribuit viginti, & quator urbes.
Judicibus viginti unum; Ruth quatuor urbes.
Triginta atque uno regnorum primus habetur.
Quatuor & viginti habet in Davide ſecundus:
Viginti atque duo Salomoni tertius addit.
Quarti viceno & quinto Babylona migratur.
Viginti atque novem Chronicum primus habebit,

Et

Et replicant Reges ſex & triginta ſecundi.

Eſdræ prima decem populum Babylone reducunt

Tredecimo uxores alienas abdicat alter.

Tobias viſum quarto decimoque recepit.

Sedecimo Judith de cæſo Holoferne triumphat.

Eſther ſedecimo falſum ſuſpendit Amanem.

Diſputat, & patitur Job quadraginta duobus.

Centum, & quinquaginta Canit David ordine Pſalmos

Uno & ter denis Salomon proverbia dictat.

Bis ſenis mundus contemnitur Eccleſiaſtæ.

Octo ſacrum thalamum Chriſti pia cantica pangunt.

Bis quinque atque novem Chriſtum ſapientia paſſum.

Siracides nos unò & quinquaginta reformat

Sexaginta & ſex Evangelicus dat Iſaias.

Quin-

Quinquaginta duo, mox quinque flet Hjeremias.
Exulibus Baruch in ſex idola repellit.
Myſticus Ezechiel quadraginta octo revelat:
Quatuor atque decem Daniel arcana recludit.
Oſæas quartum & denum: Trinū Joel explet.
Nonum Amos, Abdias unū, Tum bis duo Jonas.
Michæas ſeptem, Niniveq; Nahum tribus urget.
Mox Abacuc tria, Sophonias tria, bina dat Aggêus.
Dat quater atq; decem Zacharia, quater Malachias.
Pugnant in primo ſex atque decem Machabæi.
Per quinque atque decem pugnat Machabaicus alter.
Tertius Eſdra novem: quartus bis trina decemq;.
Octo biſq; decē Chriſto Matheę ſacraſti.
Sex tantum atque decē Breviator Marcus adimplet:
Quæ Lucas plenus viginti & quatuor ornat. Vi-

Viginti atque uno comples dilectè Joannes.
Octo & viginti Lucas rurſum Actibus addit.
Romanos Paulus ſex & bis quinque ſalutat.
Prima Corynthiacæ ſex atque decem dedit urbi
Alterat tredecimo numero cōpletur eiſdem.
Sex Galatis, Epheſo: Quater eſte Philippe, Coloſſe.
Theſſalonica prius quinque, & tria poſterius ſunt.
Timothei primæ ſex, quatuor eſte ſecundæ.
Tu tria Tite leges: unum dilecte Philemon.
Bis quinque atque tribus legem evacuabit Hebræis.
Quinq; Jacobus habet; Petrus quinq; & tria ſcribit.
Quinque prior Joannis; & altera, tertiamq; unum
Unum etiam Judas, duo viginti Apocalypſis.

Et tandem, ut quid in unoquoque capite omnium ſacræ pà-

gine

ginæ librorum continuatur, ſummatim comprehendamus, ità ut quęſiti de quolibet capite, ac qualibet materia, ſtatim, magna cũ intuentium admiratione, reſpondere poſſimus, hoc, vel illud cõtinet; ſive in tali capite libri talis factum illud invenitur; Inſtrumentum carmine hexametro confectum extat, in quo ſingulę voces, ſeu dictiones ſeparatę integri capitis indicant materiam. Sunt autem in eo ducentum quinquaginta verſus, qui utriuſque Teſtamenti omnia complectuntur capita. In ſingulis dictionibus breviſſimę gloſſulę inveniuntur ſuperinſcriptę, quę, quod in ipſis dictionibus includitur, planiùs declarant. Numerus additus eſt capitis illius, cujus in dictione ſubſcripta argumentum indicatur. Tali namque induſtriâ factum reperitur, ut ſi attentè cõſideres dictionem memorialẽ in verſu poſitam, invenies eſſe aliquod inſigne aut illuſtrius vocabulum è medio capituli deſumptum,

ptum, quod ſuo quaſi ſitu revocat diligenti Lectori in memoriam ea, quæ antecedunt ipſam dictionem, quæque eam ſequuntur.

Ut res tamen feliciter ſuccedat, oportet ſtudioſum in primis omnes verſus (quos pro majori commoditate in calce hujus opuſculi pag. 225. poſuimus) memoriâ tenere; atque totam ſacram paginam ſemel, & ſi opus erit pluries conſideratè perlegere, ut dictionis illæ memoriam ipſius faciliùs valeant excitare.

Hujus tam admirabilis inventi fuit Alexander Villadeus, Dolenſis ex Britannia minori, de ordine Sancti Franciſci Monachus, qui floruit circa annum Domini 1240. Quapropter dubio fui cõſilio, an illud hîc ſubnectere deberem: nec ne? cùm mihi præſens opuſculum alienis implere laboribus haud fuerit intentio; vicit tamen Amicis, alijſque curioſis Viris, qui illud præ manibus habere magnoperè optabant, benefaciendi voluntas. In-

Interdum inquam multas artificio quodam efformarunt voces, quæ literis, è quibus conſtāt, præcepta in memoriam revocāt; illaſque verſibus illigarunt. Huiuſmodi voces aut vocales, ſive conſonantes ſolas habent ſignificativas; aut vocales, ſimul & cō-ſonantes; aut numero literarum, quas continent, aliquid demonſtrant.

Vocales ſolas ſignificativas habent voces iſtæ, verſui ſubjecto incluſæ.

1 2 3 5 6
Salve certa animæ, ſemita vita,
7
quies.

Quibus è tribus rebus : puta Annulo, Epiſtola, Jaculo, totidem hominibus, unoquovis unam rē auferente, quis unam abſtulerit, ſcitè detigi poterit.

Modus etiam ità diſponendi triginta homines, quindecim nē-pe Chriſtianos, & totidem Turcas, ut ſi ipſorum medietas, & illi quidem, quos novenarius at-

tigerit numerus, removeri debeãt omnes Turcæ removeantur, hoc alio exprimitur verſu.

Populeam virgam Mater Regina ferebat.

Nam vocales numerum hominum, qui à Chriſtianis incipiendo alternativè ſemper diſponi debent, indicant. Vocalis nempe A. 1. E. 2. I. 3. O. 4. V. 5. his ità præhabitis, primò collocari debent quotuor Chriſtiani, poſtea quinque Turcæ; mox tres Chriſtiani, deinde unus Turca, &c. cùm prima vocalis ſit O. ſecunda V. tertia E. quarta A.

Conſonantes tantùm ſignificativas habent voces illæ duobus ultimis. ex ſeptem ſubjectis, verſibus incluſæ, quæ numerum nos docent calendarum.

Sex Majus Nonas, October, Julius, & Mars,
Quatuor at reliqui: tenet idus quilibet octo.
Inde dies reliquos omnes dic eſſe calendas.
Nomen ſortiri debent à mente ſequenti.

Ver-

Verſibus bis noſcas menſes cujuſque calendas
Tantum, Tendebant, Quod, Regni, Summa, Tegebat.
Sanctus, Rex, Talis, ſapienter, Regna, Subegit.

Duodecim namque hæ dictiones duodecim menſibus ordinatè reſpondent. Initiales literæ quatuor ſignificant numerum Calēdarum: ità quidem ut Q. in ordine alphabeti XVI. R. XVII. S. XVIII. T. XIX. Calendas denotet. Ergò Tantùm Calendas Januarij (quæ in Decembri ſunt menſe) à numero XIX. ordiendas indicat, & ſic de cæteris.

Vocales ſimul & conſonantes dictiones hæc, quibus modi triū figurarum apud Dialecticos exprimuntur.

1. *Barbara, celarent primæ, Darij, Ferioque*
2. *Cæſare, Cameſtres, Feſtino, Barocco, Datapti,*
3. *Felapton, Diſamis, Dataſi, Bocardo, Feriſon.*

Vocales enim præmiſſarum, &

concluſionis quantitatem, & qualitatem indicant; Conſonantes verò primæ una cũ M. P. S. Reductionis notæ ſunt.

Voces autem, quæ, numero literarum, ex quibus conſtant, aliquid indicant, ſunt triginta ſex iſtæ quinque ſubjectis verſibus incluſæ; nempe,

7 8 11
1 *Diſcere* 2 *cauſarum* 3 *quarũ-*
6 6
libet 4 *ordine* 5 *membra*
5 2 5 3 3
6 *Optes* 7 *ut* 8 *doceo*, 9 *ſed* 10 *non*
3 5 2 6
11 *ſis* 12 *deſus* 13 *&* 14 *anceps*
3 7 4
15 *Inſtanti* 16 *dabitur* 17 *quod* 18
2 3 4 5 5
tu 19 *vis* 20 *quod* 21 *petes* 22 *illud*
3 3 2 7
23 *Efficies* 24 *Res* 25 *id* 26 *famu-*
2 3 2 5
tũ 27 *te* 28 *dat* 29 *ad* 30 *omnes*
3 8 5 2
31 *Uſu* 32 *doctrinæ* 33 *totum* 34 *ſi*
10 2
35 *Conſtituas* 36 *te*. Re-

Revocant in memoriam hę voces quæſtionum numerum, quem quælibet cauſa continet; nam prima dictio primam cauſam, ſecunda ſecundam, & ſic deinceps repreſentat. Item quot ſunt literæ in qualibet dictione, tot ſunt quæſtiones ſub illa cauſa, per illam dictionem repreſentatæ. E. G. prima dictio. h. e. Diſcere, quæ primam cauſam repreſentat, ſeptem habet literas, & hoc ſignificat, primam cauſam ſeptem cõtinere quæſtiones.

Adverte tamen, quod lateralis numerus cauſas, ſuperior vero quæſtionum numerum ſignificat.

Invenit tandẽ Simonides Chius aliam Memoriæ Artem, quæ Topica appellatur; eſtque illa, cujus ope Innumeri Viri, ut ſatis abundè demonſtravimus, tot tantaque præſtiterunt prodigia. Cõſtat autem hæc Ars ex Locis, Imaginibus, & ordine, ſeu diſpoſitione; diciturque propriè Ars ſcribendi mentaliter; nam ut in-

quit Cic. lib. 3. Rhet. *Loci enim ceræ, aut chartę ſimillimi ſunt, Imagines literis, diſpoſitio, & collocatio imaginum ſcripturæ, pronunciatio lectioni: quemadmodum igitur qui literas ſciunt, poſſunt id, quod dictum eſt ſcribere, & recitare quod ſcripſerunt: ità qui hanc Artem didicerunt, quæ audierunt in locis collocare, & ex his memoriter pronunciare.*

Hanc profectò Artem, de qua, ut dixi, tam obſcurè Auctores ſcripſere, ad maximam pro ingenij mei tenuitate facilitatem redigere ſum conatus; multa quoque jucundiſſima, atque utiliſſima adiiciendo, quæ Majores noſtri aut non cogitarunt, cùm facilè ſit inventis addere; aut (quod faciliùs credam, dum ego illis me ſubmitto) nec etiam obſcurè exprimere maluerunt; ſed eam tūc publici juris faciam; cùm hoc qualecumque ſit opuſculum, haud lividis oculis receptum eſſe, Lectoremque hiſce ſimilibus delectari intellexero.

FINIS.

AR-

ARTIFICIVM POETICVM

AD

SCRIPTURAS DIVINAS

IN PROMPTV HABENDAS

MEMORITERQ; EDISCENDAS

ACCOMMODATUM.

VETERIS TESTAMENTI SVMMA
VERSIBUS EXPRESSA.

Geneſis babet capita 50.

1	2	3	4	5	6	7
Dierum opera.	*Ne edant de ligno vitę.*	*Primi parẽtes Adã & Eva.*	*Occiditur.*	*Transfertur.*	*Fit à Noë.*	*Noë & filii ejus in Arcam.*
Sex.	Prohibet.	Peccant.	Abel.	Enoch.	Arca.	Subintrant.

8	9	10	11	12
Noe ex arca diluvio ceſſante.	*Nudatus coram filiis*	*Noe filii & filiæ.*	*Babel ædificatur.*	*Egreditur de terra juſſu Dei.*
Egreditur.	Dormit.	Generatio.	Turris.	Et Abram.

Se-

13 *Separatur ab A-bram.* **Loth.**	14 *Vincuntur ab Abram.* **Reges**	15 *Abram promiſ-ſis Dei.* **Credit.**	16 *Agar an-cillæ.* **Fuga.**	17 *Abrahæ & fa-miliæ ſuæ.* **Circumciſio.**	18 *Saræ poſt oſtium.* **Riſus.**
19 *Pluit in Pentapo-lim.* **Sulphur.**	20 *Abſtulit Sarã & caſtigatur.* **Rex Geraræ.**	21 *Sara Iſaa-cum.* **Parit.**	22 *Abraam filium.* **Offert.**	23 *Moritur & ſepelitur.* **Sara.**	24 *Nubit Iſa-aco.* **Rebecca.**
25 *Eſau & Jacob edun-tur in lucem.* **Poſt geminos.**	26 *Quos fodit Jacob.* **Putei.**	27 *Iſaac filiis ſuis.* **Benedicit.**	28 *Quam vidit Jacob.* **Scala.**	29 *Lia & Rachel nubũt Jacob.* **Sorores.**	

De-

30 *Decorticat pro ovium ſatura.* Virgas.

31 *Jacob à Laban cū uxoribus ſuis.* Diſcedit.

32 *Jacob cum Angelo.* Luctatur.

33 *Eſau fratris acquiritur.* Gratia.

34 *Corrumpitur & vindicatur.* Dina.

35 *Naſcitur cū morte Rachel.* Benjamin;

36 *Propago deſcribitur.* Atq;Eſau.

37 *Fratres Joſephum.* Vendunt.

38 *Cognoſcitur à Juda.* Thamar.

39 *Uxor Putiphari.* Impia.

40 *Dies Piſtoris & Pincernæ.* Bis tres.

41 *Joſep terræ Ægypti.* Præficitur.

42 *Fratres ejus pro annona.* Veniunt,

43 *Fratres & capiuntur.* Redeunt,

44 *Quæ Joſeph ſimulatè inferebat.* Poſt triſtia,

45 *Joſeph eſſe fratrem ſuum.* Noſcunt.

Jacob

46	47	48	49	50
Jacob peregrinatur in Ægyptum.	*Bonorū ſuorū Regi pēdūt Ægyptii.*	*Jacob.*	*Quã filiis moriẽs benedicit.*	*Moritur.*
Omne genus.	Quintam.	Languet.	Benedictio.	Joſeph.

EXODVS habet cap. 40.

1	2	3	4	5
Pharao maſculos interfici.	*Moſes de flumine, & educatur à filia Pharaonis.*	*Incombuſtus in quo Deus apparuit.*	*E virga Moſis & manus lepro ſa.*	*Pharao populum Iſrael operibus laterum.*
Præcipit.	Extrahitur.	Rubus.	Anguis.	Et amplius angit.

Nomen

6 *Nomē Jehovah intimatur Moſi.* Adonai.	7 *Vertitur in ſanguinem.* Flumen.	8 *Cyniphum & muſcarū plagæ tres.* Ranarum.	9 *Interficit jumenta prius peſte & ulceribus vexata.* Grando.	10 *Devorat ſegetes & fiunt tenebræ palpabiles.* Locuſta.
11 *Populus vaſa mutuatò ab Ægyptiis.* Poſtulat.	12 *Angelus primogenita Ægypti.* Occidit.	13 *Moſes Joſephi Patriarchę diſcedēs Ægypto.* Fert oſſa.	14 *Ægyptii in mare.* Ruunt.	15 *Maria ſoror Moſis cum populo.* Canit.
				16 *Manſio in qua pluit Manna.* Elim.

Per.

17	18	19	20	21	22	23
Percuſſa dat aquã: vincitur Amalec.	*Adducit uxorem Moſis: dat conſiliam de 70.*	*In quo Moſes cum Deo loquitur.*	*Decalogi promulgatur.*	*Quãdo liberi; Panæ percutientium.*	*Taxãtur pœnis, & ſtupra: viduarũ oppreſſio.*	*Feſta principalia quibus populus apparet coram Deo.*
Petra.	Ietro.	Sinai.	Lex.	Servi.	Furta.	Ter anno.

24	25	26	27	28
Moſes & Joſua in mõtem Sinai pro tabulis legis.	*Faciunt, & menſam & candelabrũ.*	*Sive tabernaculum fœderis.*	*Et atrium formari jubentur.*	*Pontificalibus indumentis ueſtitus deſcribitur.*
Aſcendunt.	Arcam.	Fit ſcena.	Altare.	Sacerdos.

Moſes

29	30	31	32	33	34
Moſes ſacerdotes, & ſãctificat uariis ſacrificiis & unctionibus.	*Siue thymiamatis altare conficitur.*	*Et Ooliab artifices instituuntur.*	*Nẽpe uituli aurei cõflãtur.*	*Peccata Iſraelitæ.*	*Nouæ dantur Moſi, poſt priores Moſes cornuatus.*
Conſecrat.	Incenſi.	Beſelêl.	Dii.	Flent.	Tabulæ altræ.

35	36	37	38	39	40
Neceſſaria ad opus tabernaculi.	*Cũ baſibus tabulis, & uectibus, & ſagis.*	*Duo ex auro pro arca teſtimonii.*	*Altare holocauſti, labiũ æneũ & tẽtoria cum baſibus.*	*Pro indumẽtis Põtificalibus.*	*Signũ præſẽtię Dei operit tabernaculũ.*
Dant.	Cortina.	Cherub.	Tentoria.	Purpura.	Nubes.

LE-

LEVITICVS habet cap. 27.

1	2	3	4	5
De armẽto pecoribus & auibus.	*Oblatio ſimilę oleo conſperſæ, & primitiarum.*	*De hoſtia pacificorum.*	*De hoſtia pro ignorantiis.*	*Pro ignorãtia iuramentorum & immunditiis.*
Hoſtia.	De ſimila.	Si Pacifer.	Inſcia.	Jurans.

6	7	8	9	10	11
Pro peccatis ſcienter commiſſis: & de holocauſtis.	*Pacifica qui comedent, eſus adipis & ſanguinis prohibitus.*	*Moſes ſacerdotes, & tabernaculum.*	*Aarõ primitias ſacrificiorũ Deo.*	*Et Abihu fi. lii Aarõ igne conſumuntur.*	*Mũda ab immundis ſecernuntur.*
Tota cremat.	Comedent.	Sacrat.	Offert.	Nadab.	Edenda.

Lex

12	13	14	15	16	17
Lex puerperarum.	*Lex & cognitio lepræ.*	*Quomodo lepra mundāda.*	*De ſeminifluis & mēſtruoſis.*	*Ingreſſus Sacerdotis: hircus emiſſarius.*	*Soli Deo ſacrificandum, & à ſāguine abſtinendum.*
Partus.	Lepra.	Pians.	Fluxus.	Caper.	Adde cruorē.

18	19	20	21	22
Gradus probibiti & permiſſi in coniugiis.	*Præcepta moralia & ceremonialia mixtim narrātur: sūtq; fere negatiua.*	*Præcepta iudicialia mortē cōminātia preſertim cōtra magos, & pythonicos.*	*Qualis debeat eſſe pontificis, qualeſq; liberi.*	*Quinam edant cōſecrata; & qualia animalia offerenda.*
Turpia.	Ne facias.	Pythonicus.	Vxor.	Edentes.

De

23	24	25	26	27
De tribus ſolennitatibus legalibus.	*De lucernis: de panibus propoſitionis: De blaſphemis necandis.*	*Lex anni ſeptimi, ſeu ſabbatici, & quinquageſimi ſeu jubilæi.*	*Bonis bona, malis mala.*	*Deo reddātur.*
Feſtaq;	Blaſphemus.	Jubilæus.	Præmia.	Vota.

NUMERI babet cap. 36.

1	2	3	4	5
Belligeros viros juxta duodecim tribus Iſrael.	*Ordinatè caſtra circa tabernaculum fœderis.*	*Tribus numeratur & additur tabernaculi miniſteriis.*	*Quique Leuitæ uaſa tabernaculi aliqua eorum officia.*	*De immundiciis extrà caſtra eijciendis: & lex zelotypiæ.*
Enumerant.	Figunt.	Levi.	Portant.	Aqua zeli.

Conſe-

6	7	8	9	10
Conſecratio nazaræorum, & benedictio ſacerdotũ.	*Moſes tabernaculũ, & principes offerũt dona.*	*Ponũtur, & Leuitæ conſecrantur.*	*Celebratur: ductus nubis ſeu columnę.*	*Quis viſus: & ordo caſtrametationis.*
Nazarei.	Erexit.	Lucernæ.	Phaſe.	Tubarum.

11	12	13	14	15	16
Carnes in malum ſuũ deſiderantium.	*Percutitur, ob murmur cõtrà Moſen.*	*Exploratores miſſi in Canaã reportãt uuam.*	*Iſraelitę territi ab exploratoribus.*	*Colligẽs in Sabbato interficitur.*	*Cũ Core & Abiron abſorbentur uiui.*
Gula.	Leprâ Mariam.	Bis ſex.	Flent.	Ligna.	Dathanq;

Aaro-

17	18	19	20	21	22	23
Aaronis floret.	*Leuitę circa tabernaculum, & inde aluntur.*	*Vaccę ruſæ combuſtæ.*	*Ubi Aaron & Mariã moriũtur.*	*Deuictis Chananeis & Amorræis, erigitur.*	*Colloquium cum Balaam.*	*Maledicturus Iſraeli, benedicit ei.*
Virga.	Cubant.	Cinis.	Hor.	Serpens.	Aſinæ.	Balaamus.
24	25	26	27	28	29	30
De qua præclarũ vaticiniũ Balaami.	*Cõſodit fornicantes.*	*Moſes populum à viginti annis & ſuprà.*	*Filię ſuccedunt patri. Moſi oſtẽditur terra.*	*Sacrificium*	*Feſtum tubarum.*	*Et iuramẽta ſeruanda.*
Stella.	Phinêes.	Numerat.	Salphad.	Iuge.	Buccina.	Vota.

Iſrae-

31	32	33	34	35	36
Iſraelitarū contra Madianitas.	*Contēdūt pro poſſeſſione & paſcuis eis Jordanem.*	*Singulę manſiones enumerantur.*	*Limites terræ promiſſionis ſignantur.*	*Sub urbana pro leuitis, & aſyla pro homicidis.*	*Ita ut poſſeſſiones tribuū non trāsferantur.*
Pugna.	Ruben Gad.	Manſio.	Terminus.	Oppida.	Nubant.

DEUTORONOMIUM. cap. 34.

1	2	3	4	5	6	7
Moſes ea quę Iſraelitis in itinere acciderūt.	*Rex Heſebō explicitur.*	*Rex Baſā ditur.*	*Dei beneficia in occi dicit mortē ſuā.*	*Decalo culcās Moſes titur.*	*Quibus Premittētur prę gi de diligēdus.*	*cōtrà gentes quibuſcū repe. Deus ex cor nulla amicitia.*
Explanat.	Sehon.	Og.	Moriar.	Lex.	Iuſta.	Crabrones.

Be-

8	9	10	11	12
Beneficia Dei; per eremũ repletam ſerpẽtibus.	*Aſcribendum quod boni habemus, ſed ſoli Deo.*	*Circuncidendi; reparatio tabularũ.*	*Beneficia Dei & terribilia ejus ſigna.*	*Idolatria cavenda: certus locus ſacrificii: à sanguine abſtinẽdũ.*
Dipſas.	Et haud nobis.	Ex corde.	Appendite.	Sanguis.

13	14	15	16	17	18
Propheta lapidandus.	*Tantum munda. Decimæ.*	*Cum gẽtibus nõ cũ fratribus: remittendum anno 7.*	*Præcipua totius anni.*	*Damnata idololatria, Lex regis datur.*	*Victus ſacerdotũ & Levitarũ. Maleficorum ſupplicium.*
Falſus.	Edent.	Fœnus.	Solennia.	Regia.	Python.

Reſu-

19	20	21	22
Refugii pro homicidis.	*Qui ire debeant: & quomodo.*	*Diſtãtiã à loco homicidii. Mulier captiva. Filius contumax.*	*Charitas etiam brutis exhibenda. Virginitatis violatæ compenſatio.*
Urbes.	Ad bellum.	Metietur.	Virginitatis.

23	24	25	26	27	28
Synagogam & caſtra repellẽdi. Fænus.	*Libellus permittitur. Miſericordia in pauperes.*	*In faciem nolẽtis ſuſcitare ſemen fratri.*	*Decimas.*	*Reſpõdet populus ad cõminationes.*	*Benedictio obſeruatoribus legis, maledictio tranſgreßoribus.*
Extra;	Repudii.	Spuet.	Offer.	Amen.	Benedictus

29	30	31	32	33	34
Init Deus cum Iſraelitis.	*Vera pænitentia Deum placabit.*	*Eligitur dux loco Moſis.*	*Moſes canticũ propheticum.*	*Benedicit 12. tribubus.*	*Et ſepultura Moſis.*
Fœdus.	Pæniteant.	Ioſue.	Canit.	Et beat.	Hinc mors.

LIB. JOSUE cap. 24.

1	2	3	4	5
Dicit Deus Joſue, ipſum corroborãs ad Ducatum populi.	*Saluat exploratores.*	*Exiccatur ut Iſraelitę trãſeant.*	*Duodecim in alueo Jordanis in memoriam.*	*Lapidei quibus circũciſi Iſraelitæ celebrant Paſcha.*
Confortare.	Rahab.	Iordan.	Saxa erige.	Cultri.

6	7	8	9	10	11	12
Expugnatur ſepteno circui- tu, & vaſtatur.	*Propter fur- tum lapida- tur.*	*Capitur cũ Rege.*	*Urbis incolę imponunt Iſ- raelitis.*	*Stat ad juſſum Joſue.*	*Debellat Joſue.*	*Nomina quos vicit.*
UrbsHiericho.	Achan.	Hay.	Gabaon.	Sol.	Regnaq;	Regum.

13	14	15	16	17	18	19
Terram promiſ- ſionis.	*Accipit poſ- ſeſſionem.*	*Petit irriguũ. Judę ſors.*	*Sors deſcribi- tur.*	*Dimidia tri- bus Manaſſe.*	*Locus ta- bernaculi.*	*Reliquarũ tribuum.*
Diſtribuit.	Caleb.	Axa.	Ephraim.	Frater.	Silo.	Sortes.

20	21	22	23	24	25
Civitates ſtatu- untur.	*Aſſignan- tur loca.*	*Extruunt altare ad Jordanem.*	*Joſue ſenex*	*Iſraelitas.*	*Joſue poſt exhorta- tionem, narratur-*
Reffugii.	Lêvi.	Ruben Gad.	Commonet.	Et mors.	*ju-*

JUDICUM cap. 21.

1	2	3	4	5	6
Conſtituitur dux contrà infideles.	*Iſraelitę angelo repræhendente.*	*Judex occidit Eglon regem Moab.*	*Judex vincit Siſaram, quē occidit Jael.*	*Triumphale Deboræ & Barac.*	*Judex cōtra Madianitas animatur. Deſtruitque Baal.*
Judas.	Flent.	Ajoth.	Barac.	Carmen.	Gedeonq;

7	8	9	10	11
Aquā ſicut canes, trecēti milites ſolos educit contra Madian.	*Et Salmana reges quos Madianitarū perimūtur à Gedeone.*	*Proponitur in parabolā cōtra Abimelech; ejuſque mors.*	*Judex excitatur.*	*Judicis cōtra Ammon ejuſq; votū & filia ſacrificatur.*
Lambunt.	Zeb zebee.	Rhamnus.	Iair.	Actio Iepthę.

12	13	14	15	16
Vox quā nequiverāt pronūciare Ephratęi, ſicque agniti obtrun-cantur.	*Iudicis ortus annuntiantur parentibus ab angelo.*	*Diſcerpitur à Sanſone: unde ęnig-ma mellis.*	*Caudis colligans incendit ſegetes. Et mādibula aſi-ni occidit mille.*	*Deceptus ab uxore, & exosculatus, tandē do-mum in Philiſtęos di-ruit.*
Shibbôleth.	Sāmſon.	Leo.	Vulpes.	Iuſta ruina.
17	18	19	20	21
Facit ſibi ſculptile: & cōducit Levitem Sacerdotem.	*Capitur à Da-nitis: & voca-tur urbs Dan.*	*Vxorem ſtupratā dividit in partes.*	*De Beniamin ſumitur pro-pter uxorem Levitæ.*	*Tribus Beniamin fere extincta, in-ſtauratur per ſpon-ſas de choreis ra-ptas.*
Michas.	Et Laïs.	Levites.	Vltio.	Raptæ.

RUTH.

REGUM 2. capita 24.

1	2	3	4	5	6
Davidis ob mortem Saulis & Jonatanis.	*Frater Joab ociſus ab Abner Duce Domus Saulis.*	*Deficit à Domo Saul & interficitur à Joab.*	*Occiditur à famulis, quos propterea David jubet interfici.*	*Fit rex ſuper totum Iſrael, expugnat Sion.*	*Tangẽs arcã reductã, percutitur, David ante eam ſalit.*
Planctus.	Azael.	Abner.	Isboſeth.	David.	Ozza.

Regni

25	26	27	28	29	30	31
Moritur Sa-muel. percutitur à Deo.	Nabal ceaSaulis miētis aufer-tur per Davi-dem.	Scyphus & lā-	Rex Geth dat Siceleg urbē Davidi habi-tandam.	1. Mulier py-thoniſſa ſuſci-tat Sauli Sa-muelem.	Nō ſeretibus Davidē, eiici-tur d: exerci-tu Philiſtino-rum.	Ægyptius. Ducit Da-vid ad A-malekitas prędatores.
Abigail.						Saulis & Jonathæ mortuorū viri Jabes ſepeliunt.
Nabal.	Scyphus.	Achis.	Python.	Satrapis.	Puer.	Oſſa.

RE-

8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poſtula- tur à po- pulo.	*Quærit aſinos patris.*	*Rex Iſ- raelita- rum.*	*Percutitur à Saule re- ge.*	*Ad preces Sa- muelis & ejus innocentiam.*	*Saul ſacri- ficiũ contra juſsum Sa- muelis.*	*Comeſ- tũ à Jo- natha.*	*Reſervatur à Saule: qui pro- pterea a- movetur.*	*Junior filius Da- vid ungi- tur à Sa- muele.*
Rex.	Saul.	Fit.	Ammon.	Pluit.	Offert.	Mel.	Agag.	Iſai.

17	18	19	20	21	22	23	24
Vincit Go- liam gigan- tẽ puer Da- vid.	*Tanquam æmulũ re- gni odit Saul.*	*Liberat Da- videm à pa- tris militi- bus.*	*Jona- than & David.*	*Habitatio ſacerdotũ quo ſugit David.*	*Accuſat & occidit ſa- cerdotes.*	*Habitatores volũt prode- re Davidem.*	*Potuit Saulẽ occidere, Da- vid, & noluit.*
Funda.	David.	Michol.	Flent.	Geth.	Doeg.	Et Ziph.	In antro.

Moritur

RUTH. capita 4.

1	2	3	4
Sequitur Noemi ſocrum ſuã, relicta patria Moab.	*Poſt terga metentium & refert ad matrem.*	*Accedit Ruth poſtulans ipſius nuptias.*	*Avũ Davidis regis.*
Ruth ſequitur.	Spicas legit.	Ad Booz.	Et parit Obed.

REGUM 1. capita 31.

1	2	3	4	5	6	7
Sterilis impetrat filiũ.	*Laudes Deo. Heli redarguitur pro filiis.*	*A Domino vocatur in somnis.*	*Filiorũ & nurus Heli.*	*Caſtigãt Philiſteos pro arca Dei.*	*Mittũt ſimul cũ arca.*	*Vbi Samuel ſanctificat populũ & obtinet victoriã.*
Anna.	Canit.	Samuel.	Mors.	Mures.	Munera.	Maſphat.

7	8	9	10	11	12
Regni cõfirmatur David: proponens extruẽte templũ Domino.	*Soba, & Damaſci vincit David, facitque tributarios.*	*Servus Miphiboſeth filii Jonathæ quem alit David.*	*Ignominoſe radũtur legati David: & ultio.*	*Uriæ uxor, cum qua David mæchatur: Urias occiditur,*	*Parabola ovis pauperis reducit David ad pœnitentiam.*
In ſolio.	Syrum.	Siba.	Barbæ.	Bethſaba.	Nathan.

13	14	15	16	17	18
Inceſtat ſororem Thamar: & occiditur ab Abſalone.	*Per prudentẽ mulierem recõciliatur patri, Joab agẽte.*	*A filij Abſalon conjuratione, remittit Abiathar, & Cuſni.*	*Convitiis inceſſit regem David.*	*Pervertit conſilium Achitophelis.*	*Abſalonem capillitio ſuſpendet: Joab eum transfodit.*
Amnon.	Abſalon.	Aufugiens.	Semei.	Cuſi.	Quercus.

19	20	21	22	23	24
Miphiboſeth excuſat ſe regi: Semei petit veniam. Berzellai.	*Rebellat & occiditur in Abela. Mors Amaſæ.*	*Quibus ſuffiguntur poſteri Saulis à Gabaonitis.*	*Pſalmũ decimum ſeptimum in gratiarũ actionem.*	*Et illuſtres duces Davidis.*	*Immittitur populo quem numerãdo David peccavit.*
Claudus.	Seba.	Cruces.	Canit.	Herôes.	Mala peſtis.

REGUM 3. capita 22.

1	2	3	4	5	6	7
Abiſag fovet regem. Adonias elevatur. Salomon ungitur.	Ponitur Bethſabe juxta regem. Adonias & Job, & Semei occiduntur.	Fit Salomõ ut poſtulavit: lis meretricum.	Et ſumptus magnificus Salõmonis.	Rex Tyri mittit artifices & cedrina.	Templi extruitur cum ornamentis.	Palatium Regis, & utẽſilia tẽpli.

Virgo. Thronus. Sapiens. Cibus. Hiram. Fabrica. Saltus.

8	9	10	11	12	13
Salomon in templo jam perfecto.	*A Deo, ut ſerviat ipſi. Ædificia alia. Prępoſiti.*	*Regina miratur magnificētiam Salom.*	*Et reliqua idola alienigenarū, quę Salomō colit.*	*Regni Iſraelitici in duo. Juda cedit Roboamo, Iſrael Jeroboā.*	*Propheta Dei miſſus ad Jeroboam & ab alio ſeductus à leone occiditur.*
Orat.	Præmonitus.	Saba.	Chamos.	Sciſſio.	Bethel.
14	15	16	17	18	
Prædicit Jeroboamo ſupplicia.	*Delet idola & effeminatos.*	*Delet domū Baaſa: & ab Amri Victus ſuccendit ſe.*	*Claudit cœlū: Auget farinā & oleū: ſuſcitat mortuū.*	*Sacerdotes in Carmelo occidūtur zelo Eliæ.*	
Ahia.	Rex Aſa.	Zamriq;.	Eliaſque.	Baalque.	

Fugat

19	20	21	22
Fugat Eliā in deſertū, qui ibi videt Dominum.	*Victus ab Achab poſt magnam ſtragē ſervatur vivus. Propheta inde repræhēdit Achab.*	*Pro vinea ſua occiditur â Jeſabele.*	*Regis Acabi in bello victi ſanguinem lingunt canes. Joſaphat rex Judæ.*
Jeſabel.	Et Benadad.	Naboth.	De ſanguine lingunt.

RE-

REGUM 4. *capita* 25.

1	2	3	4	5	6
Ad preces Eliæ de cælo combarit duces miſſos ab Ochozia.	*Ab Eliſæo miſſus in aquam.*	*Eliſei iuſſu factas implet Deus aqua, pro Iſraelitis.*	*Multiplicat Eliſeus viduæ. Suſcitat filiū Sunamitidis.*	*Lepra curatur & adhæret Giezi.*	*Milites à Syris miſſi ad comprębendendā Eliſeum cæcitate percuſſi.*
Ignis.	Sal.	Foſſas.	Oleum.	Naaman.	Capiuntur.

Du-

7	8	9	10	11	12
Ducem in porta civitatis, poſt Syroram fugã à leproſis nunciatam.	*Prædicto ſibi per Eliſæum principatu, ſtrãgulat Benadad.*	*Occidit Jorã & Jeſabelem.*	*Sacerdotes Baal & domũ Achabi.*	*Interficitur mandato Joiade, & Joas fit Rex.*	*Inſtaurat templum Domini.*
Conculcant.	Hazael.	Iehu.	Delet.	Athalia.	Ioas.

13	14	15	16	17	18	19
Terram: dixit Eliſæus Regi, in ſignū victoriæ cōtrà Syros.	*Rex Juda ſuperatur à Joa rege Iſraeli.*	*Rex Aſſyriorū placatur à Manahen.*	*Regis geſta.*	*Rex Iſrael, cum regno ſuo transfertur à Babylonio.*	*Miſſus à Senacherib, blaſphemat.*	*Ezechias veſtimenta: angelus percutit Aſſyrios.*
Percute.	Amaſias.	Phul.	Achaz.	Oſee.	Rabſace.	Scindit.

20	21	22	32	24	25
Retrocedit, in ſignum Ezechiæ pos.	*Impius filius pij Ezechiæ, & Amō impius nepos.*	*Pius rex inſtaurat templum.*	*Celebrat Domino & moritur in bello.*	*Regni Juda in Babylonem.*	*Direptio & deſtructio: Gedoliæ mors.*
Sol.	Manaſſe.	Ioſia.	Phaſe.	Migratio.	Templi.

Ge-

8	8	10	11
Operibus tẽpli, reſtaurat Salomon civitates.	*Venit ad Salomonem, & affert ei munera.*	*Malum conſilium ſequitur: & ſcinditur regnum.*	*Confirmatur regnum Roboam, & cultus Dei in illo.*
Expletis.	Regina Saba.	Roboam.	Tribus annis.

12	13	14	15	16	17
Rex Ægypti ſpoliat Jeruſalem.	*Filius Roboam vincit Jeroboã.*	*Rex Æthiopum vincitur ab Aſa.*	*Matrem ſuã Aſa deponit ob idolatriam.*	*Rex Syriæ invocatur ab Aſa, & Deus inde offenditur.*	*Filius Aſa, pius rex Iuda.*
Seſac.	Abia.	Zara.	Maacam.	Benadad.	Ioſaphatq;

Præ-

25	26	27	28	29
Cantores, Pſaltæ, & cytharædi pro templo.	*Et janitores tẽpli.*	*Regis David, qui ei miniſtrabant.*	*David principes & coram eis monet Salomonem.*	*Salomonem in Regem Iſrael.*
In cytharis.	Portæ.	Præfecti.	Convocat.	Vngunt.

PARALIPOMENON 2. *capita* 36.

1	2	3	4	5	6	7
Salomon ſapiẽtiam à Domino.	*Rex Tyri mittit artifices & ligna.*	*Extruitur, Cherubim, volum, columnæ.*	*Altariũ, & sãctuarij.*	*Arca infertur in ſanctuariũ.*	*Salomon in tẽplo.*	*Et majeſtas Domini apparent in templo.*
Poſcit.	Hiram.	Templum.	Vaſa.	Fœderis.	Orat.	Et ignis.

Ope--

13	14	15	16	17	18
Reducens arcā Dei percuti-tur.	*Sonitus per pyros datur Davidi ſignū victoriæ.*	*Corām arca, & ridetur à Michol.*	*Corā arca pſal mum 104.*	*Prædicit tem-plum à Salomo-ne ædificandū.*	*Regem Syriæ, & Regem Damaſci, & alios vincit Da-vid.*
Ozza.	Pyros.	Saltat.	Pſallit.	Nathan.	Adadezer.
19	**20**	**21**	**22**	**23**	**24**
Cōtumelioſe ſervos David Ammonitæ & vincūtur cum ſyris.	*David con-tra Philiſtę-os.*	*Excitat Da-vid ad pec-catū nume-randi.*	*Et sūptus pro ędificio tempti.*	*Et ſortitio Levitarū per officia.*	*Sacerdotum per vices ſuas miniſtrantiū*
Radunt.	Bella.	Sathan.	Aurum.	Numeratio.	Sortes.

Can-

PARALIPOMENON *capita* 39.

1	2	3	4	5
Genealogia uſque ad Jacob.	*Genealogia uſque ad Iſai.*	*Et ſucceſſores Reges Juda numerantur.*	*Et Simeonis poſteri deſcribuntur.*	*Et dimidię tribus Manaſſe poſteritas.*
Adam.	Iacobi.	David.	Iudæ.	Ruben & Gad.

6	7	8	9	10	11	12
Tribus, & urbes numerātur.	*Luctus profiliorum clade & Progenies.*	*Seu Benjamin genealogia.*	*Sacerdotum & Levitarū officia.*	*Perit in prælio.*	*Ungitur in Regem.*	*Confugiunt illuſtres bellatores.*
Levi.	Ephraim.	Benoni.	Templi.	Saul.	David.	Ad ipſum.

Re-

18	19	20	21	22
Prædicit re ges Iſrae l, & Juda à Syris vincẽdos.	*Joſaphat Judęos ad verum cultũ Dei*	*Ingentem numerum hoſtium.*	*Filius Joſaphat, impius in Deũ, & fratres ſuos.*	*Rex Judę, & Joram rex Iſrael occiduntur à Jehu.*
Michæas.	Revocat.	Prece vincit.	Ioram.	Ochozìas.

23	24	25	26	27
Ungit Joas in regem, occiſa Athalia.	*Filius Jojadę corripiens impios, occiditur juſſu Joas.*	*Poſt fœlicẽ pugnã labitur in impietatem.*	*Victor inſoleſcit, & lepra percutitur.*	*Filius Oſię ſœliciter regnat.*
Ioîada.	Zacharias.	Amaſia.	Oziàs.	Ioathamque.

Rex

28	29	30	31
Rex Juda impius, miſeriis nõ corrigitur.	*Pius filius Achaz, inſtaurat cultum Dei.*	*Juſſu Ezechiæ.*	*Sacerdotum, & ſacriſiorum cultus reſtituitur.*
Achaz.	Ezechias.	Celebratur Paſcha.	Sacrorum.

32	33	34	35	36
Ezechias ſanatur, percuſſis prius Aſsyriis.	*Rex impius per flagella reducitur ad pietatem.*	*Inſtaurat tẽplum, & cultum Dei.*	*Rex Ægypti vincit & occidit Joſiam.*	*Nabuchodonoſor Judæos in Babylonem.*
Aeger.	Manaſſes.	Ioſias.	Nechao.	Transfert.

EZ-

EZDRÆ I. cap. 10.

1	2	3	4	5
Relaxat captivitatem Judęis.	*Cum captivis redeunt ad Jeruſalē.*	*Templū & celebrāt dies feſtos.*	*Hoſtes eorū ad Regē Perſarū ut opus impedirent.*	*Aggeus, & Zacharias, & progrediūtur in ſtructura templi.*
Cyrus.	Zorobabel.	Fundant.	Scripſere.	Prophetant.

6	7	8	9	10
A Dario promovetur.	*Mittit Eſdram cum litteris in Hieruſalē.*	*Cum multis exulibus venit in Judæam.*	*Eſdræ de peccatis populo.*	*Alienigenas abdicant à ſe jubente Eſdra.*
Templum.	Artaxerſes.	Ezdras.	Oratio.	Nuptas.

Do-

EZDRÆ 2. cap. 13.

1	2	3	4	5	6
Dolet de afflictione populi ſui.	*Regi ſūdēs obtinet ut Jeruſalem eat.*	*Civitatis extrui curat.*	*Vna manu, gladium altera.*	*Sinum ſuam, probibens uſuras.*	*Opus, fruſtra interpellantibus Sanballat & aliis.*
Nehemias.	Vinum.	Portas.	Opus.	Excutit.	Explet.

7	8	9	10	11	12	13
Nominū, qui ex captivitate redierant.	*Eſdras explicat legem.*	*& Ineūt Judei cū Deo recēſitis ejus beneficijs*	*Signāt ſœdus cum Deo initum.*	*Decima eligitur incolat Jeruſalem.*	*Canūt pro reductione captivitatis.*	*Tēplum, ejectis extraneis, & violatoribus Sabbati.*
Turba.	Legit.	Fœdus.	Signant.	Pars.	Cantica.	Mundant.

An-

TOBIAS cap. 14.

1	2	3	4
Ante & poſt captivitatem 10. tribuum.	*Fatigatus occiſorum fratrum ſepultura.*	*Septē maritis ſpoliata orat Deum.*	*Tobias junior à patre de cultu Dei.*
Tobiæ pietas.	Cæcatur.	Sara.	Monetur.

5	6	7	8
Angelus comes Tobiæ junioris in Mediam.	*Devoraturus Tobiam: capitur inde medicina.*	*Accipit Saram filiā Raguelis.*	*Ab Angelo Raphaele, ne amplius noceret Saræ.*
It Raphael.	Piſcis.	Nuptam.	Aſmodeus religatur.

M

Re-

9	10	11	12	13	14
Reddit pecuniam accepto chirographo.	*Tobias junior cū familia ad Patrē ſuum.*	*Tobias ſenior, litus ſelle piſcis.*	*Seipſū Tobiæ manifeſtat.*	*Tobias & prædicit vocationē gētiū.*	*Tobias junior de Ninive ad ſocerū poſt mortē parentū ſuorum.*
Gabelus.	Redeunt.	Videt.	Angelus.	Orat.	Abitque.

JUDITH *cap.* 16.

1	2	3	4	5
Medorum rex vincitur à Nabuchodonoſor.	*Mittitur dux ad devaſtandum Palæſtinos, & Judæos.*	*Victoriis ſuis omnes quocūq; vadit.*	*Munit ſe cōtrà Holopher.*	*Monet Holophernē ne pugnet cōtra Judæos.*
Arphaxad.	Holophernes.	Terret.	Iuda.	Achior Dux.

Ho-

6	7	8	9	10
Holophernes Achior, pro bono conſilio.	*Obſidet, & ſiti cruciat Holopher.*	*Et corroborat vacillantes concives ſuos.*	*Deum pro auxilio.*	*Se, & ita offert ſe hoſtibus.*
Vinxit.	Bethuliam.	Iudith arguit.	Orat.	Adornat.
11	12	13	14	15	16
Declarata cauſa fugæ, libere egreditur, & ingreditur.	*Hilariter cum Holopherne.*	*Caput dormientis, & ebrii.*	*Caput Holophernis de muro.*	*Judæorū præſidium Aſſyrios.*	*Deo canitur pro victoria, & laudes Judith.*
Egreditur.	Cænat.	Truncat.	Pendet.	Fugat.	Hymnus.

ESTHER cap. 16.

1	2	3	4	5	6
Inobediens Regi marito repudiatur.	*Fit Regina.*	*Impetrat necem Judeorum.*	*Monet Eſther ut necem Judæorum pręveniat.*	*Rex & Amā cū Eſther.*	*Decreti Mardochęo pro ſide.*
Vaſthi.	Eſther.	Aman.	Mardochêus.	Prandet.	Honores.
7	8	9	10	11	12
Amā in patibulo quod paraverat Mardochęo.	*Rex epiſtolas pro Judæis.*	*Amanis occidūtur cū reliquis hoſtibus Judęorum.*	*Somnium Mardochæi.*	*Aliud ſomnium.*	*Servat Mardochæus ab inſidijs.*
Pendet.	Conſignat.	Nati quoque.	Fons.	Draco.	Regem.

Re-

13	14	15	16
Regis contra Judæos, ex Amanis conſilio.	*Agit Eſther apud Deum.*	*Et apud Regem maritum.*	*Prius decretum, novo decreto pro Judæis dato.*
Decretum.	Precibus.	Rogat Eſther.	Rexiq; refigit.

JOB cap. 42.

1	2	3	4
Calamitas inflicta Job in filijs & bonis temporalibus.	*Afflictio in corpore ſuo: & ab uxore ſua.*	*Diei nativitatis ſuæ.*	*Arguentis homines & angelos comparatos Deo.*
Externa.	Interior.	Maledixit.	Væna ſuſurri.

5	6	7	8
Et ad aliquē ſā-ctorū convertere.	*Peccata, quibus irā merui.*	*Eſt vita homi-nis ſuper terrā.*	*Obliviſcētis Dei timorem pe-ribit ut ſcirpus.*
Ergo voca.	Appendantur.	Militia.	Hypocritæ ſpes.

9	10	11	12	13
Sub Deo, qui por-tant orbem.	*Animam meā vitæ meæ.*	*Tacebunt homi-nes.*	*Lāpas cōtēpta apud cogitationes divitū.*	*Habeo iniquita-tes & peccata.*
Curvantur.	Tædet.	Tibi ſoli?	In lampade.	Quantas?

14	15	16	17
Homonæ de mu-liere.	*Timorem & pre-ces ob ſuperbiam.*	*Ego ille quondam repente contritus.*	*Noctem vertantur in diem, & rurſum.*
Flos, umbra.	Evacuas.	Opulentus.	Poſt tenebras lux.

Ver-

18	19	20	21	22
Verba jactabis.	*Fecit fratres meos à me.*	*Gaudium hypocritę.*	*Ducūt in bo. di. ſu. & in puncto.*	*Et viduas op- preſſiſſe Job ait Eliphaz.*
Quem in finem.	Longè.	Puncti inſtar.	Ad ima.	Pupillos.

23	24	25	26	27	28
Multa fortitudi. ne cōten- dat.	*Vigilantes ad prædam pau- peram.*	*Non ſunt mundæ in conſp.*	*Torſuoſus obſte- tricāte manu ejus ed.*	*Me non repræbē- dit.*	*Habet ortū è terra nō a. ſapientia.*
Nolo.	Onagri.	Stellæ.	Coluber.	Cor.	Væna metalli.

29
Quando lavabã pedes meos butȳ.

Lotus butiro.

30
Nunc.a.deridẽt me iuniores.

Rident.

31
Si non dixer. viri taberna.mei quis det.

De carnibus.

32
Omiſerũt loquì contrà Job: & cœpit Elibu.

Hi tres.

33
Obiicit Elibu Job, quod dixerit.

Mundus ego.

34
Hyppocritã propter peccata populi.Job ſubsãnat.

Regnare facit.

35
Si ego peccavero.

Quid proderit.

36
Vlterius Elibu Dei æquitatẽ laudat.

Addens.

Nivis

37	38	39	40
Nivis grandinis, pluviarum mirabilis Deus.	*Ipſe reſpondet de turbine.*	*Oſtẽdit ſapientiam Dei.*	*Maximæ belluæ terræ, & maris.*
Per meteora.	Deus.	Struthio.	Behemoth, Leviathan.

41	42
Cõtra Leviathan, Regem filiorum ſuperbiæ.	*Duplicatis divitiis, & reſtitutis ei filiis, filiabus; & ſaniate, & gloria.*
Fulmina contra illum.	Fit Job cun fœnore Magnus.

Psalmorum liber non ponitur.

Continet Pſalmos 150. *Verſus* 2606.

PRO-

PROVERBIA cap. 31.

1 *Foris in platęis Sapientia.*	2 *Vt eruaris, i. ab errore, & hęreſi.*	3 *Eſt acquiſitio ſapientiæ negotiatione auri.*	4 *A te os pravũ.*	5 *Aquam de ciſterna tua.*	6 *Quę odit Dñs. & ſeptimum deteſtatur.*
Prædicat.	Extranea.	Melior.	Remove.	Bibe.	Sex ſunt.
7 *Et vaga mulier cavenda.*	8 *Me initio viarũ ſuarũ Dominus.*	9 *Excidit columnas.*	10 *Æſtate filius confuſionis.*	11 *Ore decipit amicum.*	
Garrula.	Poſſedit.	Septem.	Stertit.	Simulator.	

Juſtus

12	13	14	15	16	17	18
Juſtus iu-enentorũ ſuorũ ani-mas.	*Et nõ vult piger.*	*Novit amaritudi-nem animæ ſuæ.*	*Secura iuge convivium.*	*Cum juſtitia melius q.*	*Buccella cũ gaudio.*	*Fortiſſima nomen Do-mini.*
Novit.	Vult.	Cor quod.	Mens.	Parum.	Siccaq;	Turris.

19	20	21	22	23	24	25
Labia ſua & in-ſipiens,	*Luxurioſa vinum.*	*Cor in ma-nu Domini.*	*Bonũ melius q. divitiæ.*	*Statue gutturi tuo in mẽſa di-vitis.*	*Uſquo quo dormies?*	*Rubiginẽ de argẽto.*
Torquens.	Res.	Regis.	Nomen.	Cultrum.	Piger.	Aufer.

26	27	28	29	30	31
Indecens gloria.	*Caprarum ſufficit.*	*Qui ſemper eſt.*	*Totum ſpiritum.*	*Inſaturabilia: & difficilia.*	*Fortis deſcribitur, & laudatur.*
Stulto.	Lac.	Pavidus.	Profert.	Tria ſunt.	Mulierq;

ECCLESIASTÆ cap. 12.

1	2	3	4	5	6
Sūt omnia in mundo.	*Vaniſſimæ ſunt, præ ſapientia.*	*Habent ſuum omnia.*	*Fovet ſe mutuo.*	*Dulcis operanti.*	*Nō audet ſatis comedere.*
Vana.	Voluptates.	Tempus.	Duo.	Somnus.	Avarus.

Melius

7	8	9	10	11	12
Melius adire quàm convivium.	*Sapientia in vultu hominis.*	*Laqueo: piſces hamo: homines malo capiūtur.*	*Morietes perdunt ſuavit. ung.*	*Da ſeptem nec non octo.*	*Deſcribitur pulcherrimis hieroglyphicis.*
Luctum.	Lucet.	Aves.	Muſcæ.	Partemq;	Senectus.

CANTICUM *cap.* 8.

1	2	3	4
Oſculeeur me oſculo oris ſui.	*Ego. Et lilium cōvallium.*	*In lectulo meo quęſivi, quem dilig.*	*Oculi tui columbarum.*
Oſcula.	Flos Campi.	Per noctes.	Pulchra es amica.

Veniat

5	6	7	8
Veniat in hortũ ſuũ. Pulchritudo dilecti.	*Prefertur reginis & concubinis, & adoleſcentulis.*	*Videbis niſi choros caſtrorũ. Pulchritudo ſponſæ per totũ corpus.*	*Mihi te fratrẽ meũ, ſurgẽtem ubera.*
Dilectus.	Dilecta.	Quid in Sunamitide?	Quis det?

SAPIENTIA cap. 19.

1	2	3	4	5
Sãctus diſcip. effugiet fictũ. Repl. orbem terrarum.	*Impiis peccata contrà legem naturalem, & Chriſtum.*	*Juſti tanquam ſcintillę. Bonor. laborũ fructus glorio.*	*Quam pulchra eſt generatio.*	*Juſti in magna conſtãtia damnatorũ ſerę pœnitentiæ.*
Spiritus.	Improperat.	Fulgebunt.	Caſta ꝗ.	Stabunt. *Diriſ.*

6	7	8	9	10
Diriſſimũ in his qui præſunt, fiet.	*Primã vocem emiſi.*	*Sapiẽtia omne deſiderabile.*	*Pro ſapiẽtia obtinenda.*	*Liberat à periculis ſapiẽtia.*
Judicium.	Plorans.	Docet.	Obſecratio.	Iuſtos.

11	12	13	14
Numero, & mẽſura diſpoſuiſti õnia.	*Dominator virtutis vum tranquillitate judicas, & reverentiá.*	*Eſt ſpecie creaturæ, ſpeciei generator.*	*Quomodo originem dederunt impietati ſuę: primo ad memoriam mortuorum.*
Pondere.	Tranquillus.	Specioſior.	Idololatræ.

Dein-

15	16	17	18	19
Deinde nimia curioſitas artificum.	*Paſtus populus ipsā faſtidit.*	*Sēper ſæva turbata conſcientia.*	*Dum med ſilēt. omnipotēs ſermo tuus de regalib.*	*Sine miſericordia ſuper. venit impiis.*
Et figulus.	Manna.	Præſumit.	Sedibus.	Ira.

ECCLESIASTICUS. cap. 51.

1	2	3	4	5	6
Sapiētię timor Domini.	*In juſtitia accedēs ad*	*Majores, humilia te in ōſervit. Dei. nib.*	*Pauperibus agonizare pro juſtitia.*	*De die in diem cōverti.*	*Quomodo eligendus, & retinendus.*
Radix.	Sta.	Quanto.	Miſerere.	Haud differ.	Amicus.

Noli

7 *Noli eſſe in multitudine presbyterorum.* Verboſus.	8 *Nō ſuſcitet cū potēte; nec deſpicias ſeniores.* Rixam.	9 *Quā prudenter cavenda.* Mulier.	10 *Qualis talis, & populus ejus.* Princeps.	11 *Ab externo veſtitu ſpecieve judices temere.* Nihil extra.
12 *Inimico nō credas.* Hoſtis.	13 *Et ſuperbis nō communicent pauperes.* Divitibus.	14 *Et tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia.* Cupido.	15 *Dei theſaurizat jucunditatem.* Timor.	16 *Deus. Omne cor intelligitur ab eo.* Omnia cernit.

Deus

17	18	19	20
Deus creavit homi- nem de terra ſecun- dum imaginẽ ſuam.	*Eſt Deus in illis. Et effundit miſe- ricordiam.*	*Sine improperatione ſecretorũ faciendâ.*	*Peior fure.*
Plaſmavit.	Patiens.	Fratrum correptio.	Mendax.

21	22	23	24	25
Non adiicias iterum.	*Ferre difficilius quã maſſã ferri.*	*Aufer à me con- cupiſcentias.*	*Laudabit animã ſuam.*	*Caput colubri: nequior ira mulieris.*
Peccaſti?	Fatuum.	Ventris.	Sapientia.	Nequam.

26

Bona donum optimũ: mala vere peſtis intolerabilis.

Fæmina.

27

Arcana abominãdus eſt.

Denudans.

28

Et maledici non ferẽdi; lingua tertia.

Bilingues.

29

Id eſt, gratis fœnerandum, per eleemoſynam.

Gratia fœnus.

30

Cautiſſimè gubernãda.

Proles.

31

Diligas: eſt, n. lignum offenſioni.

Non aurum.

32

Præſertim in adoleſcentibus.

Specioſa modeſtia.

33

Duo cõtra duo, & unũ cõtra unum.

Contra.

Som-

34
Somnijs & mēdacijs non fidēdum.
Augurijs.

35
Et ſacrificium & oratio Deo quomodo offerenda.
Sacrum.

36
Oratio contrà impios.
Miſerere.

37
Et conſiliarius quomodo dignoſcendus.
Fidelis amicus.

38
Corporis, & animi honora.
Et medicum.

39
Vt quotidie proficiat meditatione, & lectione.
Studium ſapientis.

40
Et innumera mala inde exorta.
Lapſus Adami.

41
Quibus amara.
Mors.

42
Solicitè à patre cuſtodienda.
Virgo.

43
In viſione gloriæ; Deum nobis annunciat.
Cæli ſpecies.

44
Viros glorioſos Enoch, Noe, Abrabam, Iſaac.
Laudemus Enochum.

45 *Aaron, Phinees.*	46 *Caleb, & Samuel.*	47 *Id eſt, cum Salomone filio.*	48 *Eliſeus, & Ezechias.*
Moſes.	Et Ioſue.	David cum prole.	Et Elías.
49 *Memoria Joſiæ Zorob. & Nehemiæ.*	50 *Oniæ filio ſacerdos magnus.*	51 *Filij Sirach.*	
Zorobabel.	Simon.	Tandemque oratio Ieſu.	

ES.

E S A I A S capita 66.

1	2	3	4	5	6	7	8
Cogno. v. poſ-ſeſſuū.	*Domus Domini in verti-ce mont.*	*Ad judi-cādum Domi-nūs &.*	*Mulieres apprehēdūt virum.*	*Qui cō-jūgitis domū.*	*Duo Sera-phim.*	*Concipiet & pariet.*	*Sume tibi grā-dem.*
Bos.	Mons.	Stat.	Septem.	Væ.	Sanctus.	Virgo.	Librumq;.

9	10	11	12	13	14
Enim natus eſt nobis & fi-lius datus.	*Virga ſuro-ris mei.*	*De virga jeſſe.*	*Salvatoris unde haurie-tis.*	*Vaſtāda prę-dicitur.*	*Quomodo excidiſti de cælo Lucifer.*
Parvulus.	Aſſur.	Flos	Fontes.	Babel.	Excidit aſtris.

Va.

15	16	17	18	19
Vaſtata eſt, & conticuit.	*Emitte dominatorem terræ.*	*Deſinet eſſe ciuitas.*	*Diripuerũt terram ejus.*	*Stulti principes Taneos, emarcuerũt principes.*
Ar Moab.	Atque Agnum.	Damaſcus.	Flumina.	Memphis.
20	21	22	23	24
Et diſcalceatus vadit Eſaias.	*Onus. Cõtra Babylonem.*	*Viſionis contra Judæam.*	*Et Sydon vaſtandæ.*	*Meum mihi.*
Nudus.	Deſerti.	Vallis.	Tyrus.	Et ſecretum.

Deus

25	26	27	28	29	30
Deus lachrimam ab omni facie.	*Fortitudinis noſtræ Sion.*	*Suo duro, & forti ſuper Leviathan.*	*In fundamento fundatum.*	*Eſt liber, nō poſſum legere.*	*Lunę ſicut ſolis, & ſolis ſicut ſeptē dierum.*
Auferet.	Urbs.	Gladio.	Lapidem.	Signatus.	Erit lux.
31	32		33	34	35
Abiiciet vir Ægyptius.	*Erit deſertum in Carmel: & Carmel ſaltum.*		*In decore ſuo videbunt oculi ejus.*	*Clamabit alter ad alterum.*	*Deus veniet, & ſalvabit vos.*
Idola.	In Carmel.		Regem.	Piloſus.	Et ipſe.

Biaſ-

36	37	38	39	40	41
Blaſphemat cõtrà Deum.	*Angelus centum octoginta quinque mille Aſſyrios.*	*Ezechias poſt ſolis retroceſſion.*	*Babyloniis theſauros.*	*Digitis appendit molem terræ.*	*Primus ad Sion dicet, ecce.*
Rabſace.	Percuſſit.	Canit.	Oſtendit.	Tribus.	Adſum.

42	43	44	45	46	47
Sibi in illo anima mea.	*Ecce ego facio.*	*Operata eſt Idola.*	*Hęc dicit Dominus Chriſto meo.*	*Cõtritus eſt.*	*Revela crura, & tranſi flumina.*
Complacuit.	Nova.	Lima fabri.	Cyro.	Nabo.	Tranſi.

48	49	50	51	52	53
Tua ǵnea.	*Inſulę,& attẽdite populi.*	*Meas vellẽtibus.*	*In Siõ laudãtes.*	*Induere ſortitudine tua Sion.*	*Et nos reputavimus eũ quaſi.*
Frons.	Audite.	Genas.	Venient.	Conſurge.	Leproſum.

54	55	56	57	58	59	60
Per ordinẽ lapides tuos.	*De cœlo Verbum meum.*	*Eſt ſalus mea.*	*Perit & nõ eſt qui recog.*	*Eſuriẽti panem tuum.*	*Aſpidũ ruperũt, & telas aran.*	*Illuminare Jeruſalem.*
Sternam.	Nix.	Iuſta.	Iuſtus.	Frange.	Ovaq;	Surge.

61	62	63	64	65	66
Spiritus Dñi ſuper me eo quod ũxerit.	*Donec egrediatur juſtos ejus.*	*Quis eſt iſte qui venit de.*	*Utinã dirũperes.*	*Servi mei : & vos eſurietis.*	*Qui alios parere facio, nunquid non?*
Spirat.	Splendor.	Edom.	Cœlos.	Comedent.	Pariam ipſe.

JEREMIAS. capita 52.

1	2	3	4	5	6	7	8
Succēſa à facie A- quilonis.	Mala ſe- cit populus meus.	Dicitur ſi di- miſerit vir uxorem.	Meum doleo.	Adopti- mates.	State ſu- per.	Non dicent amplius.	Regis Ju- da eiiciē- tur.
Oiia.	Duo.	Vulgo.	Ventrem.	Ibo.	Vias.	Tophet.	Oſſa.

9	10	11	12	13	14	15	16
Aſcēdit per ſe- neſtras.	Pereāt qui cel. & ter. nō fecerunt.	Autē Do- mine Sa baoth.	Juſtus es Do mine ſi diſ putem.	Pone lūbare ſuper.	Quare futu- rus es velut vir vagus.	Mater mea quare me ge- nuiſti virum rixæ.	Operati e- ſtis quā pa- tres veſtri.
Mors.	Dii.	Tu.	Tecum.	Lumbos.	Cur.	Væ mihi.	Pejus.

Ada-

17	18	19	20	21	22
Adamātino ſcriptum eſt peccatū Judæ.	*Figulus faciebat opus ſuper.*	*Laguncula.*	*Phaſſur miſit Jeremiam in.*	*Sedechias ad Jeremiam.*	*Non plangeat eum væ frater, & væ ſoror.*
Ungue.	Rotam.	Teritur.	Nervum.	Miſit.	Ioachinque.

23	24	25	26	27	28
In diebus illis ſalvabitur, & Iſrael.	*Valde bonas, & malas.*	*Vini furoris Domini ſume de manu mea.*	*Jeremias à ſacerdotibus liberatur à principibus.*	*Dicit Dominus Jeremiæ.*	*Hananias catenas.*
Iuda.	Ficus.	Calicem.	Rapitur.	Fac vincula.	Fregit.

Dum

29	30	31	32	33	34	35
Dum ceperint impleri 70. viſitabo.	*Omnia quę loquutus ſũ in libro.*	*Plorans filios ſuos.*	*Emitur in Anathot.*	*Germẽ juſtitię. Dominus juſtus noſter.*	*Sedechiam & princip. in manus.*	*Laudatur obedientia domus.*
Anni.	Scribe.	Rachel.	Ager.	Et David.	Dabo.	Rechab.

36	37	38	39	40	41	42
Rex volumẽ miſſum à Jeremia.	*Panis datur Jeremiæ.*	*Mittunt Jeremiam in.*	*Sedechiã Rex Babylonis.*	*Jeremias cum Godolia.*	*Godolias occiſus ab Iſmael.*	*Jeremias pro populo.*
Scindit.	Torta.	Lacum.	Cæcat.	Manet.	Interit.	Orat.

43	44	45	46	47
Petunt reliquiæ Iſrael contra præceptum Domini.	*Idolis Judæi in Ægypto.*	*Corroboratur à Deo.*	*Prædicitur vaſtatio Ægypti per Nabuchodon.*	*Domini uſque quò non quieſces?*
Ægyptum.	Libant.	Baruch.	Poſt Nechao.	Mucro.

48	49	50	51	52
Prophetat de ejus contritione.	*Similiter de ejus vaſtatione.*	*Pariter vaſtanda prædicitur.*	*Babylon.*	*Transfert reliquias.*
Ad Moab.	Atque Ammon.	Babylon.	Cecidit.	Nabuzardan.

LA-

LAMENTATIONES cap. 5.

1	2	3	4	5
Civitas plena populo.	*Obtexit caligine in furore ſuo filiã Sion.*	*Videns paupertatem meam.*	*Mutatus eſt.*	*Jeremias.*
Sola ſedet.	Caligo.	Ego vir.	Color optimus.	Orat.

BARUCH cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Audiētes Baruch.	*Juſſe ſe à Domino punitos.*	*Eſt in terris & cũ hominibus.*	*Servire in captivitate monentur.*	*Te ſtola luctus Jeruſalem.*	*Deſcribuntur vana; & ſolus Deus colēdus.*
Plorant.	Agnoſcunt.	Viſus.	Domino.	Exue:	Idola.

EZECHIEL capita 48.

1	2	3	4	5	6
Animalia, & rotæ currus Domini.	*Statuit prophetam ſpiritus ingreſſus in ipſum.*	*Volumen iſtud.*	*Super dexterum latus.*	*Pilos acuto gladio.*	*Dominus Domui Iſrael.*
Quatuor.	Inq; pedes.	Ede.	Dormi.	Rade.	Minatur.

Dicen-

7	8	9	10	11
Dicendo fac Domine cōcluſionē.	*Parietem & videt abominationes.*	*Viri veniebāt de via portę.*	*In firmamento quod erat ſupra caput.*	*Et carnium præſignificat interfecti onem populi.*
Concludit.	Fodit.	Sex.	Cherub.	Forma Lebetis.

12	13	14	15	16	17
Propheta de loco ad locū.	*Reprehendūtur.*	*Noe, Job, Daniel.*	*Fili hom. quid fiet de ligno.*	*Vive inquā tibi in ſanguine tuo vive.*	*Aquila magna rum alarū tulit medullam.*
Migrat.	Falſiloqui.	Tres;	Vitis.	Sanguine.	Grandis.

18	19	20	21	22	23
Acerba comedi. tur.	*Factus eſt magnus.*	*Alloquitur prepheta.*	*Exacutus & limatus.*	*Aes, ſtannum & plumbum.*	*Oolla & Ooliba.*
Uva.	Leoq;.	Senes.	Gladius.	Conflare.	Sorores.
24	25	26	27	28	29
Mea moritur veſpere.	*Prophetat contrà.*	*Dixit de Jeruſalem.*	*Tyri vaſtandus.*	*Pretioſi nominatur, quibus ornatur cherub extentus.*	*Prophetat cõtrà.*
Vxor.	Amon.	Tyrus.	Decor.	Et lapides.	Pharaonẽ.

Bra-

30	31	32	33	34
Brachium Pharaonis.	*Ad inferos Pharao*	*Super Pharaonem.*	*Domus Iſrael.*	*Meas requirã.*
Frangit.	Deſcendit.	Plangit.	Speculator.	Oveſque.

35	36	37	38	39	40	41	42
Prophetat contrà.	*Effundã ſuper vos.*	*Veſtros aperiã.*	*Ingentes copias prædicit.*	*Exercitus Gog. & Magog.*	*Et portã & veſtibulum mẽſurat.*	*Templum ipſũ.*	*Atrium exterius*
Seyir.	Aquam.	Tumulos.	Magog.	Mors.	Limen.	Et.	Extra:

43	44	45	46	47	48
Ostende Domui Israel: & confūdantur.	*Sāctuarij clausa.*	*Sanctum sāctorum.*	*Et festa quid offerendum:*	*Subter limē domus ad orientē.*	*Civitatis Dominus ibidē.*
Templum.	Porta.	Sacrant.	Per ſabbata.	Poſt aqua.	Nomen.

DANIEL capita 14.

1	2	3	4	5	6
Daniel & socij à cibis regijs, & excellūt sapiētia & forma.	*Nabuchodonosori in somno ostensam explicat Daniel.*	*Non urit tres pueros nolētes adorare statuā.*	*In sōnis ostēsa explicatur*	*Scribēs in pariete.*	*Leonum in quod Daniel innocens injectus est.*
Jejunant.	Statuam.	Fornax.	Arbor.	Manus.	Antrum.

Vi-

7 *Viſio quatuor animaliũ Danieli oſtenſa explicatur.* Beſtia quadruplex.	8 *In viſione obſcurè explicantur.* Aries, caper.	9 *Septuaginta abbreviatę prędicuntur.* Hebdomadeſque.
10 *Et oſtendit aſſiſtentiam Michaelis, reſiſtentiam principis Perſarum.* Apparet Gabriel.	11 *Filius iniquitatis revelatur.* Maozim.	12 *Prędicitur diverſa hominum reſurrectio, & occultum Dei judicium.* Michaeliq;reſurgunt.

Ac-

13
Accuſatur, & à Daniele liberatur.

Suſanna à ſenibus.

14
Daniel idola deſtruens evadit leones, & paſcitur ab Abacuc de Judæa per angelũ adducto Babylonem.

Bel & Draco, & ora Leonum.

O S E E cap. 15.

1
Prophetæ liberos uxor fornicaria.

Tres parit.

2
Auferam nomina Baalim de ore ejus percutiam cum ejus fœdus.

Abijciet Baalim.

3
Sine regé, ſine principe, & ſine ſacrifiio.

Synagoga.

4
Erit ſicut populus, ſic.

Sacerdos.

Ephraim

5 *Ephraim domui Iſrael.*	6 *Poſt duos dies in die tertia ſuſcitabit nos.*	7 *Omnes calefacti ſunt quaſi.*	8 *In gutture ſuo, quaſi aquila.*
Tinea Putredo.	Triduum.	Clibanus.	Tuba fiat.
9 *Eos Deus meus quia non audierunt eum.*	10 *Cor eorum, nunc interibunt.*	11 *Ad eum ut veſcere-tur.*	12 *In propheta eduxit Iſrael de Ægypto.*
Abijce.	Diviſum eſt.	Declinavi.	Inique propheta.

Ero

13

Ero mors tua, ò mors, morſus tuus inferne.

Mors ero mortis ego.

14

Cōvertētur ſedentes in umbra, vivēt tritico, germinabūt quaſi vinea, memoriale ejus ſicut vinū.

Vivetis tritico in umbra.

JOEL cap. 3.

1

Eruca, locuſta, bruchus, rubigo.

Quatuor extirpant.

2

Spiritum meum ſuper omnem carnem.

Effundam.

3

Aſcendent gentes in vallem Joſaphat: ibi ſedebo ut judicem.

In Joſaphat illic.

AMOS

AMOS cap. 9.

1	2	3	4
Damaſci, Gaze, Tyri, Ammon.	*Plauſtrũ onuſtum fæno.*	*Et circumietur terra.*	*Plui ſuper unam civitatem & ſuper alteram non plui.*
Quadriſcelus.	Stridet.	Tribulabitur.	Haud pluet æque.

5	6	7	8	9
Me & vivetis Dominum, & vivite. Bonũ & nõ malum.	*In capite transmigrantium, ſc. dormientes in lectis eburneis.*	*Doſtans ſuper murum litum habens in manu.*	*Pomorum.*	*In die illa ſuſcitabo tabernaculũ David.*
Quærite.	Migrabunt.	Trullam.	Vncinus.	Excito David.

AR-

A B D I A S cap. unicum.

Ad gentes.	*Adveniente Chriſto.*
Legatum miſit Dominus.	Salvatio Sion.

J O N A S cap. 4.

1	2	3	4
Propter Jonæ fugam excitatur.	*Devorat Jonã, qui in eo orat.*	*Jonæ prędicatione cõvertitur.*	*Cujus ablatæ parabola eruditur Jonas de miſericordia Dei.*
Tempeſtas.	Piſcis.	Ninive.	Lætabilis umbra.

MI-

MICHÆAS cap. 7.

1 *Egred. Dō. de loco ſuo & calcabit ſuper excelſa terræ.*	2 *Ante eos aſcendet.*	3 *Sol ſuper prophetas.*	4 *Erit in noviſſimo dierū mōs domus Domini præparatus.*
Calcat.	Iter pandens.	Occumbet.	Vertice montum.
5 *Nobilitatur ortu Meſſię. Ex te mihi egredietur.*	6 *Popule meus.*		7 *Paſce populū tuū, &c. Juxta die antiquos.*
Bethlehem.	Tibi quid feci?		Paſces velut olim.

NAHUM. *cap. 3.*

1
Pedes evangelizantis & annunciantis pacem.
Ecce ſuper montes.

2
Diripite argentũ, diripite aurum.
Direptor.

3
Vaſtata eſt Ninive, quis cõmovebit ſuper te caput.
Ninive vaſta.

ABACUC capita 3.

1
Propheta cũ Deo circa ſupplicũ impiorũ diu dilatũ.
Diſputat.

2
Lapis de pariete.
Et paries clamabit.

3
Exultabo in Deo Jeſu meo. Victor in pſalmis.
Victor Ieſu.

SO-

SOPHONIAS cap. 3.

1
Dies irę dis illa, dies tribulationis, & anguſtiæ, &c.
Magna dies.

2
Regna Philiſtinorum, Moab, Ammon, & Aſſur.
Ruitura.

3
Ultra flumina Æthiopię, inde ſupplices mei. Populum, pauperum & egenum. Reliquiæ Iſrael.
Vocatio gentis egenæ.

AGGEUS cap. 2.

1
Hortatur Judæos reduces ut
Ædificent templum.

2
Gloria domus hujus noviſſimæ erit.
Major quam gloria primæ.

ZACHARIAS *capita* 14.

1	2	3	4
Inter myrteta, qui perãbulaverũt terram.	*Apparet habẽs funiculũ: advẽtus Chriſti.*	*A dextris Jeſu ſacerdotis magni.*	*Viſio candelabri, & duarum olivarum.*
Cernit equos.	Menſor.	Sathan.	Lucernam & olivas.

5	6
Viſio voluminis volantis, & mulieris in amphora ſedentis, in quam maſſa plumbi iniicitur.	*Viſio quatuor quadrigarum; Chriſtus prędicitur ſub nomine Orientis.*
Inde volans; plumbi.	Qradrigæ, Oriensque ſequetur.

Je-

7
Ieiunium ornandum operibus miſericordię.

Ieiunate piè.

8
Populū meum de terra Orientis.

Salvabo.

9
Ecce rex tuus venit tibi juſtus, & Salvator ipſe pauper aſcendens ſuper aſinam, & pullum.

Pullus aſellæ.

10
Petite à Domino pluviam in tempore ſerotino.

Imbrem ſerotinum.

11
Appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Decorum pretium, quo appretiatus ſum ab eis.

Triginta numiſmata

12
Plangent eū planctu quaſi ſuper unigenitum.

Planctus.

Quid

13
Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tua-
rum? Phramea ſuſcitare ſuper paſtorem meū.

Plagæ paſtoris.

14
Stabunt pedes ejus ſuper montem oli-
varū; Et ſcindetur mons olivarum.

Diſciſſio montis olivæ.

MALACHIAS *capita* 4.

1
Ab ortu ſolis ad
occaſū in gēti-
bus magnum.

Eſt nomen.

2
Meum fuit cū
eo vitę, & pa-
cis.

Pactum.

3
Ecce ego. Et præparabit viam
ante faciem meam.

Mittam Angelum,

5
Ecce ego mittam vobis pro-
phetam magnum.

Et ultimo Eliam.

MA-

MACHABÆORUM I. *capita* 16.

1

Illuſtris; qui erexit idolatriam gentilium in Judæa.

Antiochi fraudes.

2

Et filii ejus viriliter reſiſtunt impię regis juſſioni.

Matathìas.

3

Judas vincit Apollonium, & Seroduces Syriæ, & parat ſe jejuniis contra alios.

Et Machabæus.

4

Superant Machabæo duce: & purificant templum.

Gorgian, & Lyſian.

5

Debellatur à Machabęo pluries. Judas multas civitates hoſtium capit.

Timòtheus.

6

Antiochus illuſtris moritur. Eupator filius ejus poſt pugnam pacē paciſcitur cum Juda.

Antiochi pax.

o

Mul-

7
M..ltos duces à Demetrio Seleuco fruſtrà obtinet.

Alcimus.

8
Mittunt Judęi, & fiunt ſocii Romanorum.

Et Romam.

9
In prælio contra Bacchidem, occiſum.

Ionathas dux poſt Machabæum.

10
Jonathan eumque juvat, neglecto Demetrio.

Hæret Alexandro.

11
Perſequuntur Alexandrum, generum ipſius Ptolomæi. Demetrius honorat Jonathan.

Ptolomeus, Demetriuſque.

Jona-

12	13	14	15	16
Jonathā renovat amicitiā cū Spartanis: capitur à Tryphone.	*Fit princeps poſt mortem Jonathæ.*	*Simon mittit., & renovat fœdus.*	*Alter alterum regno pellit.*	*Succedit patri Simoni. proditoriè occiſo à genero ſuo.*
Sparta. Simon.		Romam.	Tryphon Antiochuſq;.	Ioannes.

MACHABÆORUM 2. *capita* 15.

1	2	3	4	5	6	7
Ortus eſt ex aqua lutoſa.	*Arca à Jeremia abſcōdita nequit reperiri.*	*Excipitur Heliodorus ab angelo.*	*Et Menelaus impii ſacerdotes.*	*Spoliat civitatē, & templum.*	*Porcina obtruditur Eleazaro.*	*Fratrū cum matre mors glorioſa.*
Ignis.	Et Arca.	Flagris.	Jaſon.	Antiochus.	Caro.	Septem.

8 *Prævalet cõtra Nicanorem.* Iudas.	9 *Antiochus à Deo gravi morbo percuſus.* Rex moritur.	10 *Judæi templũ: vincũt Timotheum.* Purgant.	11 *Invitus, & compulſus Judæis celitus animatis ad victoriã.* Dat Lyſia dextram;
12 *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis orare.* Defuncti.	13 *Menelaũ precipitari jubet: & ipſe à Judeis victus, reconciliatur.* Eupator.	14 *Excitat Nicanorem contrà Judæos.* Malus Alcimus.	15 *A Machabæo inſigni victoria obtenta occiditur.* Atque Nicanor.

NOVI

NOVI TESTAMENTI SUMMA VERSIBVS INCLVSA.

MATHÆUS habet capita 28.

1	2	3	4	5	6
Genealogia, & nativitas Chriſti.	*A Magis: & pueri trucidantur ab Herode.*	*A Joanne Baptiſta.*	*Cbbiſum diabolus poſt jejunium.*	*Legem Evāgelicā.*	*Modus orādi eleemoſinę, jejunii, ſolicitudinis.*
Natus.	Adoratur.	Lotus.	Tentat.	Docet.	Orat.

O 3

Docta-

7 *Doctores quomodo diſcernē-di.* Falſi.	8 *A fide cōmendatur à Chriſto, qui ſervum ejus ſanat.* Centurio.	9 *Vocatur à Telonio ad Apoſtolatum.* Mathæus.	10 *Miſſio, & poteſtas Apoſtolorum.* Apoſtolicum jus.
11 *Præconiū à Chriſto celebratur.* Baptiſtæ.	12 *Vellentes diſcipulos excuſat.* Spicas.	13 *Seu parabolę diverſi generis recēsētur.* Ænigmata.	14 *Et occiditur Baptiſta propter Herodis filiam.* Iurat Herodes.

Mira-

15	16	27	18
Miraculũ ſeptẽ panũ quibus 4000. ſaturati ſunt.	*Eccleſiæ Petro ob confeſſionem divinitatis ſuæ.*	*In quo Chriſtus transfiguratur.*	*Humilitatem exẽplo puerilis innocentiæ docet: Et ſcandala vitanda.*
Septem.	Dat claves.	Tabor.	Veluti puer iſte.

19	20	21	22	23
Non dimittenda.	*Operariorum in vinea laborantium.*	*Canitur Chriſto ingredienti Jeruſalem.*	*Cenſus dandum Cęſari.*	*Phariſæis, & Hypocritis.*
Vxor.	Denarius.	Hoſanna.	Numiſmaq;.	Væ væ.

Tem-

24 *Tempora, quæ ſigna antecedũt.*	25 *Quàm ſubito & inopinate venturum.*	26 *Cum apoſtolis.*	27 *In cruce, & ſepelitur.*	28 *Apparetq; diſcipulis & mittit in univerſum orbem.*
Vltima,	Iudicium.	Cænat.	Patiturque.	Reſurgit.

M *A* R C *U S* *capita* 16.

1 *Chriſtus, poſt baptiſmũ, jejuniũ, tẽtationum, & vocatione diſcipul.*	2 *Diſcipulos non jejunantes.*	3 *Sibi duodecim Apoſtolos.*	4 *Et parabolas varias proponit.*	5 *Invadunt dæmones ejecti à Chriſto ex dæmoniaco.*
Prædicat.	Excuſat.	Sociat.	Proverbia.	Porcos.

He-

6	7	8	9	10
Herodis filia & obtinet caput Joannis.	*Manibus manducare non coinquinat hominem.*	*Phariſæorum & Herodis cavendum.*	*Tranſfiguratio.*	*Facilius ingreditur foramē acus, quam Dives cælum.*
Saltat.	Non lotis.	Fermentum.	Fullo.	Camelus.

11	12	13	14	15	16
Veſtimenta Chriſto aſinū inſidenti.	*Mittit vidua in gazophylacium.*	*Præcedens diē judicij.*	*Comoduntur, & Euchariſtia inſtituitur.*	*Chriſti in cruce.*	*Ac reſurrectio.*
Sternunt.	Aera duo.	Dolor.	Azyma.	Paſſio.	Vita.

LUCAS cap. 24.

1	2	3	4	5	6
Eliſabeth Baptiſtā & Maria Chriſtū.	*Jeſus in tē-plo.*	*Baptiſma-tis.*	*In Synago-ga.*	*Petrus regia juſſu Chriſti.*	*Eliguntur Apo-ſtoli.*
Concipiunt.	Puer.	Vnda.	Docet.	Laxat.	Duodeni.

7	8	9	10	11
In domo Pha-riſæi.	*Rogat pro fi-lia.*	*Foveas habent.*	*Septuaginta duos diſcipulos binos.*	*Docet diſcipulos.*
Peccatrix:	Jairus.	Vulpes.	Deſignat.	Vt orent.

12	13	14	15
Stulte tollent à te animā tuam.	*Mulier curatur in Sabbato.*	*Parabola de invita-tis ad cœnam.*	*A patre gratiam recipitur.*
Hac nocte.	Inclinata.	Ad cœnam.	Prodigus infans.

16

Parabola villici prudentis: & divitis epulonis.

Mammona.

17

Ita incurij erant homines in fine ſæçuli ante diem judicij.

Velut ante Noe.

18

Parabola de judice iniquitatis. Phariſęi & publicani orātiū.

Publicanus.

19

Parabola de talētis cōcreditis.

Habens mnas.

20

Locata ingratis agricolis, quibę redem occiderunt.

Vinea.

21

Et quę eam præcedere debeāt tremenda.

Tum ſuprema dies.

22

Finita cęna legali inſtituit Euchariſtiam.

In paſchate.

23

Chriſti in cruce.

Mors.

24

Vobis inquit Chriſtus reſurgens.

Pax.

JOANNES cap. 21.

1 *In principio erat.* Verbum.	2 *In vinum, vocatus ad nuptias.* Mutat aquas.	3 *Venit ad Jeſum no. cte.* Nicodemus.		4 *Samaritanæ.* Et hydria.	5 *Probaticæ piſcinæ.* Motus.
6 *Vivus de cælo.* Sum panis.	7 *Vos aſcẽdite ad hunc diem.* Feſtum.	8 *Ante Dominum à Judæis accuſata.* Stat adultera.		9 *Natus recipit viſum.* Cœcus.	10 *Vnũ & unus paſtor.* Ovile.
11 *Suſcitatur quatriduanus.* Lazarus.	12 *Nardi piſtici.* Unguentum.	13 *Pedes diſcipulorum.* Lavat.	14 *Veritas & vita.* Eſt via.	15 *Sũ ego & vos palmites.* Vitis.	16 *Et parabo vobis locũ.* Abibo.

17	18	19	20	21
Patrē pro diſcipulis, nō pro mundo.	*Chriſtus & illuditur.*	*In cruce.*	*Die tertia.*	*Se diſcipulis & fidelibus.*
Exorat.	Cupitur.	Moritur.	Surgit.	Manifeſtat.

ACTUS APOSTOLORUM cap. 28.

1	2	3	4	5
Caditſuper Mathiam.	*Diſpertitæ quaſi ignis.*	*A Petro & Joanne ſanatur.*	*Omnia inter fideles diſcipulos.*	*Et Saphiræ punitur morte.*
Sors.	Linguæ.	Claudus.	Communia.	Fraus Ananiæ.

6	7	8	10	
Diacõnis electis.	*Lapidatur.*	*Baptizat Eunuchũ Candaces.*	*Quid me perſequeris.*	
Ex ſeptem.	Stephanus.	Philippus.	Saule quid inſtas?	
10	11	12	13	14
Centurio baptizatur: poſt viſionem mundorum & immundorũ.	*Propter Cornelium ſedatur à Petro.*	*Liberatur Petrus per angelum.*	*Pauli & Barnabæ ad Græcos.*	*Reputantur dij, & poſtea lapidantur.*
Cornelius.	Murmur.	De carcere.	Concio.	Dij ſunt.

15	16	17	18	19
Apoſtolorū de abrogādis legalibus.	*Puella pythonica ſanatur.*	*Paulus diſputat cū Athenienſibus, convertit Dionyſium.*	*Et Epheſus, ubi Gallione nō impediēte Paulus docet.*	*Tumultus excitatus ab ęrario propter Dianam.*
Concilium.	Pytho.	Areopagus.	Achaia.	Diana.

20	21	22	23
Mittēs Paulus Ephesū.	*Prædicit Paulo vincula.*	*Reddēs Paulus rationē doctrinę ſuę, flagris cęditur.*	*Deſēdit Paulū ab inſidijs Iudæorū.*
Mileto.	Atque Agabus.	Narranti flagra.	Tribunus.

[illegible]

24	25	26	27	28
Audit accuſationẽ contra Paul.	*Similiter.*	*Audit Paulũ cõcionantem.*	*Salvis omnib. viris, quos Deus Paulo donavit.*	*Ducitur Paulus ibique biẽnium docet.*
Fœlix.	Feſtus.	Agrippa.	Ratis tum naufraga.	Romam.

EPISTOLA AD ROMANOS cap. 16.

1	2	3	4	5
Arguit oblegem naturę neglectam.	*Ob legem Moſis non cuſtoditam.*	*Tãquam ſibi ſidentes, cum omnes gratia indigeant.*	*Multarum gẽtium Abrabam fecit fides.*	*Reconciliavit nos, Deo & non opera legis.*
Gentes.	Judæos.	Vtroſq;	Patrem	Domini mors.

Chri-

6	*Chriſtus reſurgens ex mortius.*	7	*Conſentio quoniã bona eſt.*	8	*Separabit à charitate Chriſti.*
	Non moritur.		Legi.		Quis nos.
9	*Filiorum & gloria; ex quibus eſt Chriſtus.*	10	*Creditur ad iuſtitiam ore autem.*		
	Et adoptio.		Corde.		

11	*Fracti sũt ut ego inſerat.*	12	*Alter alterius invicẽ ſumus.*	13	*Dei eſt magiſtratus civilis.*
	Rami.		Membra.		Miniſter.
14	*Mãducet infirmus.*	15	*Scripta ſunt, ad noſtram doctri. ſcripta ſunt.*	16	*Seu ſalutationes fidelium.*
	Olus.		Quæcunque.		Salutem.

AD

AD CORYNTHIOS 1. capita 16.

1	2	3	4	5	6
Non ſint in vobis.	*Sapientiã loquimur inter.*	*Potũ dedi.*	*Nos propter Chriſtum.*	*Noſtrũ immolatus eſt Crriſtus.*	*Nõ poſſidebunt regnum Dei.*
Schiſmata.	Perfectos:	Lac.	Stulti.	Paſcha.	Rapaces.
7	8	9	10	11	
Uxorẽ habeat propter fornicat.	*Scimus quia nihil eſt.*	*Non obturabis.*	*Vos non apprehẽdet niſi humana.*	*Suam præſumit ad manducandum.*	
Quiſq; ſuam.	Idum.	Bovis os.	Tentatio.	Cænam.	
12	13	14	15	16	
Dividẽs ſingulis.	*Hominum loquar aut angelorum.*	*Taceat in eccleſia.*	*Reſurget ſpirituale.*	*Se eccleſiæ.*	
Vt Vult.	Si linguis.	Mulier.	Corpus.	Coadunent.	

AD CORYNTHIOS 2. capita 13.

1	2	3	4	5	6
Noſtra hęc eſt.teſtimõ. cõſcientię.	*Propter vos in perſona Chriſti.*	*Cordis, non lapideis.*	*Fictilibus maniſeſtat gloriam.*	*Habitatio Deus in cælis.*	*Ecce nũc acceptabile.*
Gloria.	Donavi.	Tabulis.	Vaſis.	Nova.	Tempus.

7	8	9	10	11	12	13
Quod in omnibus confido in vobis.	*Voluntas ſecundum id quod habet accepta eſt.*	*De benedictionibus qui ſẽ.in bẽ*	*In factis quales in verbo.*	*Iſraelitę ſunt? &.*	*Sive extra corpus, neſcio.*	*In ore duor. aut triũ omne verbum.*
Gaudeo.	Prompta.	Metet.	Tales.	Ego.	Viſio.	Stabit.

AD

AD GALATAS cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Paul. apud Petrũ 15. diebus.	*Petrus cũ gẽ-tibus.*	*Dictæ ſunt promiſſiones*	*Lętare quæ non paris.*	*Spiritus & car-nis.*	*Eſt mihi mundus & ego mundo.*
Manſit.	Edebat.	Abræ.	Sterilis.	Fructus.	Crucifixus.

AD EPHESIOS cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Suam in cœleſtibus Chriſtũ conſtituens	*Sanctorum & domeſtici Dei.*	*Genua mea ad patrem.*	*Dona homi-nibus.*	*Eccleſiæ Chri-ſtus.*	*Tenebrarum rectores.*
Ad dextram.	Cives.	Flecto.	Dedit.	Et caput.	Harum.

AD

AD PHILIPPENSES cap. 4.

1	2	3	4
Capio, & eſſe cum Chriſto.	*In nomine Jeſu omne genu cœl. terr. & infer.*	*Extendens meipſum.*	*Mea, ſic ſtate in Domino chariſſimi.*
Diſſolvi.	Flectatur.	Ad ulteriora.	Corona.

AD COLOSSENSES cap. 4.

1	2	3	4
Per ſanguinem quæ in cœlis & quæ in terris.	*Vos decipiat per philoſophiam.*	*Sunt quærite.*	*Sermo veſter ſit ſale conditus.*
purificans.	Nequis.	Quæ ſurſum.	Sal ſit in ore.

AD

AD THESSALONICENSES 1. cap. 5. — *SECUNDA. cap. 3.*

1	2	3	4	5	6	7	8
Facti ſitis omnibus.	*Volumus ad vos.*	*Miſi ad cognoſcē dũ*	*Dei & archãgeli*	*vox Cũ dixerint veſt.*	*Dabũt in interitu.*	*Peccati filius perditionis.*	*Ambulare inquiete.*
Forma.	Venire.	Fidē.	Tuba.	Pax.	Pęnas.	Homo.	Quoſdã.

AD TIMOTHEUM. 1. cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Præcepti charitas.	*Primus formatus, de in Eva.*	*Suæ præeſſe neſcit.*	*Ad omnia utilis.*	*Honora quę ſunt vere.*	*Invidiæ, & contentiones.*
Finis.	Adam.	Domui.	Pietas.	Viduas.	Oriuntur.

AD

AD TIMOTHEVM 2. *capita* 4.

1	2	3	4
Scio cui credidi.	*Labora ſicut bonus.*	*Homines ſeipſos amantes.*	*Opportunè importunè.*
Certus.	Miles.	Erunt.	Inſta.

)(

AD TITVM. *cap.* 3.

1	2	3
Crimine eſſe Epiſcopū.	*Salvatoris noſtri apparuit.*	*Fidelis eſt & de his volo te cōfirmare.*
Sine.	Gratia.	Sermo.

AD PHILEMONEM cap. 1.

Oneſimus, Commendat: ſignificat id nomen, utilem.

Vtilis eſt, fratrem reputabis, amice Philemon.

AD

AD HEBRAEOS. capita 13.

1	2	3	4	5	6
Patribus loquẽs in prophetis noviſ. nobis in filio.	Pater Chriſto omnia.	Donec nominatur.	Eſt ſermo Dei.	Qui vocatur à Deo. t. A.	Filium Dei crucifigẽtes.
Olim.	Subiiciens.	Hodie.	Vivus.	Niſi.	Rurſum.

7	8	9	10	11	12	13
Salẽ Melchiſedec.	Deus, & nõ homo tabernaculum.	Vitulæ aſperſus.	Lex futurorum.	Subſtantia ſperãd. argumẽtum.	Dominus quos diligit.	Altare de quo edere.
Rex.	Fixit.	Cinis.	Vmbra.	Fides.	Caſtigat.	Habemus.

JA-

JACOBI cap. 5.

1	2	3	4	5
Beatus vir qui tentationem.	*Et dæmones credunt, & contremiſcunt.*	*Nemo domare poteſt.*	*Et lucrum faciemus.*	*Sit ſermo veſter.*
Suffert.	Tu credis.	Linguam.	Mercabimur.	Eſt, non.

PETRI I. cap. 5.

1	2	3	4	5
Agni redempti eſtis.	*Eſtote omni creaturæ.*	*Patimini propter juſtitiā.*	*Charitatē habentes.*	*Quia adverſarius veſter.*
Sanguine.	Subjecti.	Siquid.	Mutuam.	Vigilate.

PE-

PETRI 2. *cap.* 3.

1	2	3
Voce lapſa de cælo.	*Noe juſtitiæ octavum preconem cuſtodivit.*	*Frater noſter Paulus.*
Filius eſt.	Præcoq; Noe.	Chariſſimus inde;

JOANNIS 1. *cap.* 5.

1	2	3	4	5
Ab initio.	*Exierunt ſed non fuer.*	*Quoniam de morte transla. ti ſumus ad vi.*	*Charitas eſt in vobis.*	*Qui teſtimonium dant in cælo „ & terra.*
Quod fuit.	Ex nobis.	Scimus.	Perfectaq;	Tres ſunt.

JO-

JOANNIS 2.	*JOANNIS* 3.	*JUDÆ.*
Dominæ.	*Senior.*	*Scribit qualiter cum diabolo diſputavi Prophetavit.*
Electæ.	Cajo.	Iudas Archangelus Enoch.

APOCALYPSIS cap. 22.

1	2	3	4	5	6
Candelabra eccleſiæ.	*Eccleſiæ docentur.*	*Reliquæ eccleſiæ docentur.*	*Poſita erat in cœlo.*	*Librum, & ſignacula ejus.*	*Sigillum aperitur.*
Septem.	Bis binæ.	Tres.	Sedes.	Solvere.	Sextum.

7	8	9	10	11
Duodecim ſignati.	*Accepit angelus.*	*Abyſſi aperuit.*	*Septem loquuta ſunt.*	*Duo occiduntur.*
Millia.	Thuribulum.	Puteumque.	Tonitrua.	Teſtes.

12	13	14	15	16	17
Michaelis cũ Draconę.	*Beſtiæ aſcendunt.*	*Sancti canticum novum.*	*Septem habētes angeli.*	*Septem effundunt.*	*Damnatio.*
Pugna.	Duæ,	Cantant.	Plagas.	Phialas.	Meretricis.
18	19	20	21	22	
Reges terræ.	*Nuptiarum agni vocati ſunt.*	*Mortui.*	*Ornatam viro ſuo.*	*Dicit ſponſus.*	
Flebant.	Ad cænam.	Surgunt.	Sponſam.	Venio Amen.	

FINIS TESTAMENTI NOVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MAG 20 15 3